

CÂNDELA DE MONTRÉAL

LA CHANDELLE DE MONTRÉAL

Anul XIX Nr. 2

aprilie – iunie 2015 –

48 pagini

A PLECAT MIHAI...

george FILIP

a căzut o stea din cer -
un semn divin,
c-a plecat poetul-înger
spre Amin.
toată floarea României
l-a jelit
pe poetul ce pleca
spre infinit.
sus – la poarta ceriului,
Domnul MIHAI,
a dus doinele străbune
de pe plai.
și acolo – în grădina raiului
Dumnezeu L-a pus să stea
în dreapta Lui.
Dormi în pace EMINESCU,
lerui...ler
te jelim cu flori albastre
la rever.
te iubim și-n cerul bun
nu ne uita;
fie binecuvântată steaua Ta!

(Iunie 2015 Montreal.)

Mihai Eminescu
15 ianuarie 1850 – 15 iunie 1889

Sumarul numărului

DUMNEZEU - CUVÂNTUL ÎNTRUPAT Liviu ALEXANDRESCU, preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal	3
”IAR FEMEIA SĂ SE TEAMĂ DE BĂRBAT” – Un text controversat din slujba cununiei – Diacon Nicolae MARINESCU	4
EMINESCU: 15 IANUARIE 1850 – 5 Iunie 1889 Interviu luat de poeta Liuba SÂRBU scriitorului Victor ROSCA	5
ȘARPELE DE ARAMĂ – Sacerdoțiu liric Dumitru ICHIM	7
„LĂSAȚI COPILAȘII SĂ VINĂ LA MINE...” Gabriela TANASE	9
EMINESCU ȘI INDIA de Livia NEMTEANU	10
DORURI COAPTE Miruna OCNĂREANU	13
TEAMA DE ÎNTUNERIC – destăinuiri – Cătălina STROE	14
ÎN NIRVANA - CARAGIALE DESPRE EMINESCU Daniel TUFCEA....	15
UN BILET ÎN PLUS Milena MUNTEANU	17
MIHAI... MORTUA EST... - 1850 – 1889 - george FILIP	18
PALABRA EN EL MUNDO - Cel de-al XI-lea Festival Internațional al Scriitorilor și Artiștilor, de la Val David Prezentare Eva HALUS	19
POEZII Daniela GÎFU	21
BOMBAY, 1930. Miruna TARCĂU	22
EMINESCU Doina HANGANU - BUMBACESCU	24
ION PAPUC, UN ARISTOCRAT AL LITERELOR ROMÂNEȘTI CONTEMPORANE Traian GARDUS	25
SERIA ȘTIINȚE 20. DESPRE ALGELE ROȘII Wladimir Paskievici	27
POEZII de Daniela VOICULESCU	29
„COTUL DONULUI-1942” și albumul „ROMÂNII DIN JURUL	

ROMÂNIEI.” două cărți de VASILE SOIMARU- Un mare patriot Basarabean contemporan - Prof. Dr. Nicholas DIMA, USA.....	30
FUNIA ROȘIE – VII – Leonard VOICU	31
POEZII ... Liuba SÂRBU	33
ECOURI DESPRE CARTE FRUMOASELE VACANȚE ale ELENEI BUICĂ sau O nouă lecție de spiritualitate și altruism Gheorghe A. STROIA – Membru corespondent ARA	34
REVERIE DE MAI Lia RUSE	35
EXPOZIȚIE DE ARTE PLASTICE ȘI DEMONSTRAȚIE DE ARTE MARȚIALE SUB EGIDA „FESTIVALULUI ARTELOR MONTREAL” 2015 – Etapa de selecționare.	36
DIMINEAȚA BURSUCULUI Elena OLARIU	37
GÂNDURI ÎN VERSURI Marcela STRAUA	38
SCRIITORII ȘI SCRIERILE LOR Elena BUICA	39
DINTRE CEI MULȚI ROMÂNI, ASTĂZI, DESPRE UN MUZICIAN de Melania RUSU CARAGIOIU	40
INTERVIU LUAT DOAMNEI OLTEA DRAGODANA de către Eva HALUS	41
PENSE COMME LE VENT! Christina CALLIMACHE	42
„ÎN GÂNDUL MEU CU EMINESCU” Grupaj închinat marelui Mihai EMINESCU Melania RUSU CARAGIOIU	43
AGAGUK (XXII) Roman de Yves THÉRIAULT. Traducere din limba franceză de Ortansa TUDOR Ilustrațiile după Siasi Irgumia, adaptate de Raluca Pilat	44
ANUNȚURILE COMUNITĂȚII	47

Candela de Montreal , revistă fondată și editată, din 1997, de Victor Roșca
CANDELA DE MONTREAL ARE CA SCOP PROMOVAREA CULTURII ȘI LITERATURII
SCRISĂ DE AUTORI ROMÂNI DIN CANADA

Redacția și administrația: 8060 Christophe Colomb, Montréal, Québec, Canada H2R 2S9; Telefon: (514) 736-0950

Redactor Șef : Victor Roșca

Administrația: Ion Lăcătuș

Ilustrațiile : Angela Faîna

Consilier de redacție: pr. Liviu Alexandrescu

Redactori : Mircea Gheorghe, Ortansa Tudor, Nicolae Marinescu

Tehnoredactare: Marius Neaga

DUMNEZEU - CUVÂNTUL ÎNTRUPAT

Liviu ALEXANDRESCU,

preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal

*„Cerurile spun slava Lui Dumnezeu și facerea
mâinilor Sale o vestește tăria”*

Iubiți credincioși !

Privind în jurul nostru cu ochii credinței, văzând creația divină ca pe un veșmânt al măririi Lui Dumnezeu, nu putem descoperi, decât o parte din măreția, frumusețea și înțelepciunea ei.

Să-L contemplăm pe Dumnezeu în toate lucrurile Sale! Să spunem: „Cât de mărite sunt lucrurile Tale, toate cu înțelepciune le-ai făcut!” (Ps.103.25). Vedeți

pământul cu lungimea lui, marea și oceanele cu valurile lor, cerul cu viețuitoarele, animale sălbatice, iarba câmpului, puterea soarelui, lumina lunii și stelele cu podoaba lor. Toate acestea definesc mărirea Sfintei Treimi!

Priviți la chipul omului și vedeți dragostea Lui Dumnezeu: „Să facem om după Chipul și asemănarea Noastră” (Facere 1,26). Dumnezeu creează totul prin Cuvântul Său! Cuvântul Său este „Adevărul”, care la „plinirea legii” (Galateni 4,4) se va întrupa de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria și se va face om (Crezul).

Dragostea Lui Dumnezeu continuă și după căderea în păcat, a primilor părinți, Adam și Eva. Cuvântul ține legătura cu cei aleși, cu împărații, cu regii, cu proorocii și dreptii din Vechiul Testament.

Întruparea Cuvântului, ca cea de-a doua persoană a Sfintei Treimi, este același Cuvânt „prin Care toate s-au făcut” și “Cel care S-a făcut trup” (Ioan 1,14), devenind omul cel nou-Iisus Hristos.

Așa începe Evanghelia Sfântului Ioan: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut” (Ioan 1, 1-3).

Trimiterea Fiului Lui Dumnezeu în lume, arată iubirea nemărginită a Tatălui, față de creația Sa. Iisus Hristos păstrează calitatea de Fiu, făcându-ne prin înfiere și pe noi, fii ai Lui Dumnezeu. Sfântul Simeon, Noul Teolog spune despre economia întrupării Sale: „Nu e decât acela ca, împărtășindu-Se de ale noastre, să ne facă pe noi, părtași de ale Sale. Căci

Fiul Lui Dumnezeu de aceea S-a făcut fiu al omului, ca să ne facă pe noi oamenii, fiii Lui Dumnezeu”.

Creația și Întruparea nu determină o schimbare în natura Lui Dumnezeu. Dumnezeu - Cuvântul se coboară la noi, deoarece noi nu eram în stare să ne urcăm la El. Întruparea înseamnă „micșorare - kenoza”, adică Fiul „S-a smerit pe Sine chip de rob luând” (Filipeni 2,7), ascunzând puterea și harul Său pentru a nu umili pe oameni.

Prin Întruparea și Jertfa Fiului Lui Dumnezeu, s-a întâmplat minunea ridicării din păcat și din moarte și a îndumnezeirii omului. Sfântul Ioan Gura de Aur scrie: „Ieri mi-ai spus: pământ ești și în pământ te vei întoarce, iar azi: șezi de-a dreapta Mea întru Slavă!”.

Sfântul Isac Sirul spune că smerenia Fiului Său, este haina Lui Dumnezeu. Trebuia să o poarte, căci omenirea n-ar fi ascultat de cuvintele gurii Sale. Întruparea aduce această revărsare a Împărăției Lui Dumnezeu în noi și în mijlocul nostru prin prezența Împăratului Cerului în spațiul umanității.

Cuvântul Lui Dumnezeu a fost, este și va fi același, până la sfârșitul veacurilor!. În lumea de astăzi, în căutarea unei ordini mondiale, de dragul „aproapelui”, printre mouse-uri și computere, se pierde din nou, Cuvântul Lui Dumnezeu. De asemenea, familia creștină nu poate fi un obstacol în calea slujirii și mărturisirii Lui Hristos. Dacă cuvintele noastre sunt mai prețioase decât Cuvântul Hristos, viața noastră rămâne în loc.

Aceasta este Taina nespusă a creștinătății! O, comoară ascunsă în taina inimii omenestii! *Fericitul Augustin* spune: „Ne-ai făcut pentru Tine Doamne și neliniștit este sufletul meu până ce nu se va odihni întru Tine”. Domnul Iisus n-a ezitat să se jertfească omului, ajungând până la spălarea picioarelor lui. Fericirea omului nu este doar de a ști că este Dumnezeu, ci de a trăi împreună cu El. Unii L-au primit, alții L-au urât, dar de ești un creștin adevărat, primește-L un ceas în inima ta!

Pe drumul aprins și luminat în căutarea Cuvântului - Hristos, au mers sfinții, martirii, profeții, apostolii, mucenicii și mărturisitorii Lui Hristos, care și-au dat ce aveau mai de preț: viața! Au găsit drumul spre viața cea de veci, cum spune și Domnul Hristos: „În Aceasta este viața veșnică să te cunoască pe Tine singurul Dumnezeu adevărat și pe Iisus Hristos pe care L-ai trimis!” (Ioan 17,3).

„Harul Domnului Iisus Hristos și dragostea Lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Duhului Sfânt, să fie cu voi cu toți”.

”IAR FEMEIA SĂ SE TEAMĂ DE BĂRBAT”
– Un text controversat din slujba cununiei –
Diacon Nicolae MARINESCU

Ați asistat probabil la o cununie religioasă. Acolo, printre ectenii, rugăciuni și lecturi, se găsește Apostolul, adică lectura, de obicei făcută de dascăl, a unui fragment din epistolele Sfântului Apostol Pavel. Textul, de la Efeseni V, 20-33 este următorul:

Fraților, mulțumiți totdeauna pentru toate întru numele Domnului nostru Iisus Hristos, lui Dumnezeu (și) Tatăl. Supuneți-vă unul altuia, întru

frica lui Hristos. Femeile să se supună bărbaților lor ca Domnului, pentru că bărbatul este cap femeii, precum și Hristos este cap Bisericii, trupul Său, al cărui mântuitor și este. Ci precum Biserica se supune lui Hristos, așa și femeile bărbaților lor, întru totul.

Bărbaților, iubiți pe femeile voastre, după cum și Hristos a iubit Biserica, și S-a dat pe Sine pentru ea, Ca s-o sfințească, curățind-o cu baia apei prin cuvânt, Și ca s-o înfățișeze Săși, Biserică slăvită, neavând pată sau întinăciune, ori altceva de acest fel, ci ca să fie sfântă și fără de prihană.

Așadar, bărbații sunt datori să-și iubească femeile ca pe înseși trupurile lor. Cel ce-și iubește femeia pe sine se iubește. Căci nimeni vreodată nu și-a urât trupul său, ci fiecare îl hrănește și îl încălzește, precum și Hristos Biserica, Pentru că suntem mădulare ale trupului Lui, din carnea Lui și din oasele Lui.

De aceea, va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va alipi de femeia sa și vor fi amândoi un trup. Taina aceasta mare este; iar eu zic în Hristos și în Biserică. Astfel și voi, fiecare așa să-și iubească femeia ca pe sine însuși; iar femeia să se teamă de bărbat.

Fragmentul face o frumoasă comparație între unirea mirilor și unirea tainică dintre Hristos și Biserica Sa, îndemnând pe cei proaspăt căsătoriți la iubire deplină, dezinteresată și jertfelnică. Toate bune până aici. Încheierea, însă, pare să lase un gust amar sexului frumos: *femeia să se teamă de bărbat.*

Nu pot să nu mă întreb (și am făcut-o la vremea respectivă) cum poate un sentiment neplăcut ca teama să servească drept fundament pentru o viitoare căsnicie? Cu siguranță nu poate fi vorba de teamă în sensul comun, de frică. Atunci despre ce e vorba?

Acum trei mii de ani, înțeleptul împărat Solomon a spus: „Frica de Dumnezeu este începutul Înțelepciunii”. Cu aceste cuvinte începe, de fapt, cartea Pildelor, această carte plăcută ca mierea. Este acea teamă sinonimă cu iubirea. Supunerea iubitoare, cea care admiră măreția și puterea lui Dumnezeu. E teama omului care privește măreția universului și își dă seama cât de mic este el și cât de mare este Dumnezeu. Este o teamă izvorâtă din iubire, mai mult decât din altceva. Este un sentiment pozitiv, care ne ferește de rele.

Sfântul Apostol Pavel îi îndeamnă pe soți să „se supună unul altuia”. El desființează astfel din capul locului orice întâietate. Dacă „bărbatul este cap femeii”, îl face pe bărbat dator cu iubire și protecție față de femeia lui. Nu îl desemnează pe bărbat șeful femeii sau pe femeie, angajatul bărbatului. Bărbatul este cel dintâi răspunzător pentru fericirea și chiar mântuirea femeii datorite lui de Dumnezeu. Este dator să o iubească. Pentru bărbat, iubirea față de femeia lui nu e opțională. Tot așa, pentru femeie, supunerea fără iubire își pierde sensul, devine slugărnice.

Textul de față nu încurajează violența în familie. Teamă trebuie văzută mai degrabă ca fiorul acela care te cuprinde când privești sau gândești la persoana iubită. Este teama de a nu-l răni. Este grija și atenția față de un obiect de mare preț pe care îl ții cu dragoste în mâinile tale.

Asupra textului s-au încercat variante. Unii cântăreți bisericești spun „femeia să respecte pe bărbat”. Nu merge nici pe departe. Respectul e doar una din multele manifestări exterioare ale iubirii. Respectul nu e un sentiment, ci o atitudine. E ceva de suprafață, care poate să nu vină din bunătate, ci din constrângeri de ordin social. Singurul merit al acestei înlocuiri teamă/respect este că nu o mai sperie pe biata mireasă la nunta ei.

O altă variantă ar fi „femeia să se îngrijească de bărbat”. Adică nu să se teamă **de** bărbat, ci **pentru** bărbat. Să se îngrijeze pentru el, din iubire. Să partajeze atât bucuriile, cât și întristările lui. Această abordare se apropie mai bine de ceea ce a vrut să spună apostolul, dar, din păcate, se depărtează prea mult de o traducere fidelă.

Când ne cheamă la împărtășanie, preotul spune „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, apropiați-vă.” Frica de Dumnezeu, în sensul ei duhovnicesc, este însoțită de cele două virtuți teologice: credința și dragostea. Chiar și spaima e folosită în unele rugăciuni, tot cu sensul de supunere și admirație față de măreția divină: „Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea Ta.”

Cea mai nouă traducere românească a scripturii face lumină asupra apostolului matrimonial. Noul Testament, ediția diortosită de Bartolomeu Anania spune: „Fiecare dintre voi să-și iubească femeia ca pe sine însuși, iar femeia spre bărbatul ei să se-nfioare”. Ce frumos! Aproape ca o poezie. Fiorul dragostei, care începe cu emoția tinerilor îndrăgostiți și continuă apoi să îi anime pe soți pentru restul vieții. Și am văzut multe cupluri care, chiar împovărați de ani ori griji, continuau să se privească dragăstos sau să se țină de mână.

Nu degeaba căsătoria e o Sfântă Taină, adică una din slujbele cu multă încărcătură mistică. Textul despre teamă/fior are sens numai împreună cu cel despre iubire: „bărbaților, iubiți pe femeile voastre”. Teamă sau fiorul de care vorbește apostolul, mai înainte de a o speria pe mireasă, trebuie să îl responsabilizeze pe mire, căci îl cheamă la o iubire necondiționată și jertfelnică, aproape sacerdotală: „precum și Hristos a iubit biserica și S-a dat pe Sine pentru ea.” Să luăm aminte...

EMINESCU: 15 IANUARIE 1850 – 5 Iunie 1889

Interviu luat de poeta Liuba SÂRBU scriitorului Victor ROSCA

Liuba Sârbu: De la bun început doresc să vă mulțumesc, stimate domnule Victor Roșca, pentru onorabila ocazie de a accepta să răspundeți la acest scurt interviu.

Să începem cu dumneavoastră, cine sunteți?

Victor Roșca: Sunt scriitor, inginer, fost deținut politic care în timpul executării celor două condamnări, din 1948 și din 1959, m-am îndrăgostit de literatura română.

În 1988 am cerut și am obținut azil politic în Canada. La Montreal, departe de plaiurile și Munții Făgărașului, mi-am astâmpărat dorul de locurile natale scriind. Din 1997 public revista de literatură și cultură generală „Candela de Montreal”, care are ca scop promovarea literaturii scrise de autorii români din Canada. În anul 2009 am publicat „Moara lui Kalusec”, iar în 2011, „Experimentul Târgșor”. În prezent am reluat lucrul la „Istoria Comunităților Românești din Canada”, întrerupt în 2014.

Liuba Sârbu: Vă considerați un îndrăgostit de opera Marelui Eminescu?

Victor Roșca: Sunt un admirator al marelui poet național Mihai Eminescu. Îi admir capacitatea sufletească de creație, puterea de inspirație cu firea sa, când plină de melancolie, când străbătută de optimism.

Îl mai admir pe Eminescu pentru că întrupează esența neamului românesc.

Am fost și sunt un îndrăgostit de opera marelui poet pentru înălțimea ideilor sale în timpul când literatura română începea să-și croiască un drum propriu. Îndrăgesc originalitatea operei sale, ce constă dintr-o noutate autentică și spontană; o noutate înăscută, nu împrumutată din literatura mondială.

Liuba Sârbu: Cum l-ați descrie pe Titanul Poeziei Românești și opera acestuia?

Victor Roșca: Eminescu este un geniu înzestrat de natură cu calități ce-i aparțin numai lui. Pentru felul cum i s-a curmat viața, el a devenit și un martir, un geniu nerealizat până la capăt.

Prin genialitatea operei sale și sfârșitul său tragic, Eminescu a devenit pentru români un mit de care ne apropiem cu căldură sufletească specifică numai lui.

Eminescu a fost un geniu neînțeles în profunzimea gândirii lui nici de unii contemporani și nici chiar de unii din generațiile ce i-au urmat.

Sunt și azi unii care, vrând să se înalțe pe ei, îi renegă genialitatea. Astfel de pigmei au existat încă din timpul vieții lui și există și azi.

Pe aceste specimene umane, incapabile să perceapă distincția genială a unei opere, Nietzsche îi numește „filistini” culturali.

Liuba Sârbu: Care dintre operele Geniului le considerați mai aproape de suflet?

Victor Roșca: Sunt multe din scrierile lui pe care le recitesc cu emoție și prima este **Luceafărul**. Dar sunt și altele ce-mi tulbură sufletul.

Adio: „O, cât eram de fericit / să mergem împreună, / sub acel farmec liniștit / de lună!” „Și când în taină mă rugam / ca noaptea-n loc să steie / în veci alături să te am / femeie!”

Ce-ți doresc ei ție, dulce Românie: „Ce-ți doresc ei ție, dulce Românie, / Țara mea de glorie, țara mea de dor? / Brațele nervoase, arme de tărie, / La trecutu-ți mare, mare viitor! [...] Viața în vecie, glorie, bucurie, / Arme cu tărie, suflet românesc, / Vis de vitejie, fală și mândrie, / Dulce Românie, asta ți-o doresc!”

Melancolie: „... O, dormi, o, dormi în pace printre făclii o mie / Și un mormânt albastru și-n pânză argintie [...] În van mai caut lumea-mi în obositul creier, / Căci răgușit, tomnatic, vrăjește trist un greier; Pe inima-mi pustie zadarnic mâna-mi ții, / Ea bate ca și cariul încet într-un sicriu.

Scrisoarea III: „Eu? Îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul... / Și de-aceia tot ce mișcă-n țara asta, râul, ramul, / Mi-e prieten numai mie, iară ție dușman este, [...] Și abia plecă bătrânul... Ce mai freamăt, ce mai zbucium! / Codrul clocoti de zgomot și de arme și de bucium, [...] Mircea însuși mână-n luptă vijelia-ngrozitoare, / Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare; [...] Ca potop ce prăpădește, ca o mare turburată - / Peste-un ceas păgânătatea e ca pleava vânturată.”

Liuba Sârbu: Când vine vorba despre cruda-i soartă, cum credeți, care a fost cauza decesului Marelui Eminescu?

Victor Roșca: Eminescu este născut cu o înaltă înzestrare spirituală, ceea ce-i dă un excepțional talent creator și o înaltă conștiință morală. Admirația lui pentru istoria poporului român, pe care o consideră „un șir neîntrerupt de martiri”, îi marchează destinul.

În 1876, la vârsta de 26 de ani, el devine ziarist iar după alți patru ani, în 1880, devine redactor șef al cotidianului

„Timpul”, ziar al Partidului Conservator, al cărui președinte era P.P. Carp.

Eminescu întruchipează aspirațiile poporului român, devenind un mare patriot.

Intransigent prin fire, conștiința sa morală îl împinge la atac împotriva tuturor relelor ce se abat peste poporul român.

Eminescu atacă înstrăinarea Basarabiei. El simpatizează și susține drepturile românilor ardeleni preconizând realizarea „Marii Dacii”, în timp ce România, prin P.P. Carp, adera în secret la Tripla alianță, (angajament ne respectat de români) ce-l obligă să interzică orice manifestație împotriva Imperiului Austro-ungar.

El se ridică împotriva comercianților străini de la sate, ce sărăcesc țăranii, protestează împotriva afacerii Warszawsky – un mare comerciant rus ce monopolizase comerțul și transportul de marfă pentru aprovizionarea armatei rusești în dauna țăranilor săraci astfel.

Toate aceste atacuri sunt dirijate la un moment dat împotriva lui P.P. Carp și Titu Maiorescu, conducătorii Partidului Conservator, ce forma pe atunci guvernul.

În aceste circumstanțe, P.P. Carp, negociatorul înțelegerii intervine pentru potolirea lui Eminescu.

Cercetările mai noi, care au răscolit arhivele vremii și au analizat starea sănătății poetului, au adus argumente ce dovedesc că, profitând de o maladie psihică, probabil moștenită, a poetului, s-a trecut la declararea lui nebun, la otrăvirea lui cu mercur și, în final, la uciderea lui. Cercetările au dovedit că diagnosticele abracadabrante puse de medicii vremii nu erau reale.

Liuba Sârbu: Din biografia acestuia, ce va impresiona cel mai mult?

Victor Roșca: Ceea ce impresionează în biografia lui Eminescu este destinul lui. Dezinteresul conducătorilor față de adevărata lui boală, punând interesele politice mai presus de viața poetului. Curmându-i zilele creatoare la 33 de ani, putem intui pierderea ireparabilă a culturii române.

M-a impresionat voința lui de a crea, neglijând îndatoririle școlare și mai ales, arătându-se dezinteresat de regulile sociale ce duceau un tânăr spre posturi înalte în stat, bine plătite.

Eminescu s-a hrănit cu ideile lui poetice și politice subordonate doar idealurilor sale.

M-a făcut admiratorul lui complexitatea preocupărilor și manifestărilor sale creatoare.

Liuba Sârbu: Cât de des se întâmplă să meditați asupra ceea ce a fost Eminescu și opera sa?

Victor Roșca: Complexitatea și actualitatea operei sale poetice și politice îmi oferă multe ocazii să meditez la perenitatea ideilor sale, mereu actuale după 150 de ani de la decesul său.

Ca fost deținut politic am avut ocazia să cunosc destinul unor personalități care supuse unor tratamente similare, au

fost neantizate fără ca cei din jur să bănuiască posibilitatea mâinii criminale.

Liuba Sârbu: Luând în considerație că a decedat tânăr, v-ați imaginat vreodată câte ne-ar mai fi spus?

Victor Roșca: Capacitatea creatoare a lui Eminescu a fost curmată la 33 de ani. Dacă ne gândim că Faust, cea mai însemnată operă a lui Goethe a fost terminată doar la anii senectuții, ne putem închipui ce alte capodopere ne-ar fi lăsat Eminescu dacă viața lui ajungea la adânci bătrâneți.

Neliniștea lui creatoare și adâncimea ideilor sale sunt mărturie la ce ne-am fi putut aștepta.

Liuba Sârbu: Oare ce-ar fi spus Eminescu despre noi, cei plecați din țară?

Victor Roșca: Dacă ar fi trăit vremurile lui 1948 sunt sigur că n-ar fi urmat exemplul lui Sadoveanu și nici al lui Arghezi.

Și tocmai pentru atitudinea sa intransigentă a fost inoculat cu mercur și adus la starea de legumă. Auspiciile au fost utilizate împotriva opozanților politici, în România, până în 1989.

Neamul românesc a trăit 1000 de ani fără apărători tocmai pentru că a dat dovadă de încăpățânarea de a nu se mongoliza, slavoniza sau maghiariza ca alte popoare dispărute de pe harta lumii.

Eminescu încoronează chintesența neamului românesc, motiv pentru care îl numim poet și erou național.

Dacă ar fi trăit, poate pe noi, cei plecați, poate ne-ar fi numit lași, ceia ce nu sunt convins, pentru că unii am făcut-o după ani grei de temniță, iar majoritatea, după spulberarea visului făurit și încheiat în Piața Universității.

Liuba Sârbu: În încheiere, ce credeți că ar trebui să învățăm de la Eminescu și să transmitem generațiilor viitoare?

Victor Roșca: Cei care au plecat în străinătate și mai cred în românism au misiunea de a menține și intensifica flacăra culturii românești ce s-a aprins în Montreal (Uniunea Scriitorilor Români, cenaclurile literare și istorice cu idei coagulate de reviste precum Candela de Montreal și Destine Literare.)

Să extindem inițiativa noastră în toate orașele canadiene pentru a forma o comunitate durabilă, după exemplul altor națiuni și nu să dispărem în marea asimilare, chiar dacă vor exista căsătorii mixte.

Fără flama culturală specifică națiunii române, istoric, nu va exista o comunitate românească.

* * *

Marea, este alianța metaforică dintre nenumărate picături de apă. Vă mulțumesc pentru că contribuiți la formarea acelei Mări culturale fără de care am fi o țarină seacă. Cu admirație, Liuba Sârbu.

ȘARPELE DE ARAMĂ – Sacerdoțiu liric

Dumitru ICHIM

(urmărire din nr. 5 / 2014)

II

Întrebarea este („când unul dintre noi / deja se pierduse / celuilalt în oglindă”): ce s-ar fi ales de această Poezie – cu motivele, temele și subtemele ei –

dacă autorul ar fi rămas în această Românie profundă, ancorată, cu dramele ei, în Dragonul Carpat; România – generatoare, la nesfârșit, de polisemie și metaforă? Consider că autorul, în ceea ce-l privește – esențial –, a înfăptuit raptul cel mai dureros: și-a smuls rădăcinile „adânc înfipte în pământul neamului”¹ său: „tăcere subțire și albă / din miresmele pâinii”.

Pentru că poezia sa, „ca-n stema-mpărătească-a unui spic”, este scrisă – cu toată universalitatea teologală a motivelor – de parcă ar fi încă aici, în România, patria durerilor-fantomă dar și a epifaniilor cotidiene: aici unde „transcendentul coboară”² și „doar numai ție ți-a fost hărăzit / ca să bei / din primul potir de lumină”. Dar poetul, în pofida tuturor distanțelor, se face o „scară plină de îngeri / corcoduș înflorit în noaptea de denii”.

Elementele predicative suplimentare (din mica „filocalie vorbită”), dubla determinare sintactică, evaluările de sintaxă, fenomenul de dizlocare – atât de drag achizițiilor postmoderne, toate, și multe altele, creează acele fericite „sfere lexicale”, prin care *Șarpele de aramă* își dobândește autonomia. Fiind „o piatră” pentru „templul său”, e timpul să-și aibă

definit acel teritoriu, numai și numai al său, în „pustiul” și-n metafizica acestei lumi.

Arsenalul poetic provine din registre diferite ale românei vorbite, din „polenul de făină” (fluierul stânii, pită, căușul palmelor, fărâmtura de pâine, hălăciuga, scrin, hultani, hârbă,...), pe care autorul le transfigurează, în rostul lor, uneori, „cu totul și cu totul de aur”, căci „era căușul palmelor de înger / plin de minune și apă”. Trăim, prin poezie, într-un univers transfigurator: „vârful lui de toiag / după lovirea în piatră / precum un migdal înflorise”. „Învățați de la sămânță întâi... / iar toate celelalte le voi întoarce vouă”.

Și, pornind de la o formulă ca aceasta, s-ar putea scrie un Acatist: „Marie / și pururea Fecioară / așteptărilor melempumută / Pruncul tău și-al Duhului Sfânt”. O împrumutăm noi înșine ca pe o rugăciune, cea mai scurtă. Unul din marii duhovnici ai Ortodoxiei³ spunea: „Împrăștiati chipul Maicii Domnului”.

Făcând abstracție de titlurile care secvențează ansamblurile, această carte are traseul unui poem de amploare, este recursul la Geneză și la frumusețea de neegalat a trăirii în lumina fără asfințit a Evangheliei. Este o „împrăștiere”, un elogiu adus Mariei, „loc de întâlnire între Dumnezeu și om”⁴. Arhetipul feminin, acoperământul fragilității omenești, „cu Pruncul înfășat în axion”. Este o sesizare (cu mijloacele prozodiei) a ontologiei femininului: univers în care „singurul lucru nou sub soare” este Întruparea Fiului lumii: chemarea de a-L întrupa. Arhetipul *Teotokos* este suveran, dincolo de sacerdoțiu și de ierarhie. Iar „cea mai frumoasă mamă din lume” își desfășoară, cu egalitate desăvârșită, lecția ei de pedagogie sacră: mereu ea „privește spre Copil / din spatele lui Dumnezeu”. Iată poemul care edifică:

* * *

TEMPLUL CU ARIPI

– Ce vrei să Te faci
când vei fi mare?
– Ce vulturul
nu știe să zboare,
(lui Iosif i-a răspuns Copilul)
nici omul cu mâna să zidească;
M-aș dori să fiu templu
cum am văzut-o pe cloșcă.

Fericiți săracii cu duhul,
ca puișorii de găină,
când vor veni să se adăpostească
în templul Meu cu aripi
de cloșcă și lumină.

FLOAREA SOARELUI

„Ce visează Copilul,
de râde-n hohote prin somn?”
a întrebat-o îngerul.

Floarea Soarelui
se feri de cuvânt să-i răspundă,
dar aplecată deasupra Lui
continuă jocul de-a prinselea cu El,
cercând să se ascundă în vis
după mormântul fiecărei petale.

LIMBA ÎNFLORIRII DE SALCĂM

Prea mult de mine te ascunzi
crezând că sunt Copil.

„Pentru că tu ești mama,
ești la fel de frumoasă
ca această piatră ce ți-am adus”
grăi către Fecioară
Copilul Iisus.

„E rotunjită de ape și vise
pe dinafară”.

Are pleoapele-nchise, dar nu doarme
somnia rotundului greu
ca Iacob la capăt de scară.
Piatra aceasta își amintește
ceea ce nimeni nu știe
cum îngerii cântau lui Dumnezeu,
pentru prima dată lumina rostind-o
cu numele ei de Marie,
din rază în rază
ecoul suind.

Piatra aceasta nu doarme.

Ascult-o!

Perdeaua e trasă.

Tăcerea-i întreagă,

Cu pleoapele închise,

se roagă ca tine,

la fel de frumoasă,

Lumino!

Cum ar putea să doarmă
când Dumnezeu de departe
s-a întors acasă!

1. cum ar fi spus Sadoveanu, într-un jurnal *Anii de ucenicie*.
2. Lucian Blaga, *Spațiul mioritic*, Ed. Cartea Rom., 1936
3. Ioan Negruțiu, *Accesul la memorial*, Ed. Sfântul Gheorghe-Vechi, Buc., 1999.
4. Paul Evdokimov, *Femeia și mântuirea lumii*, traducere de Gabriela Moldoveanu, Ed. Christiana, București 1995; *Sacrament de l'amour (Le mystère conjugal à la lumière de la tradition orthodoxe)*, Éditions de l'Épi, Paris, 1962; *Le sacerdoce royal: état charismatique du chrétien*, în vol. *Le Mystère de l'Esprit-Saint* (autori: H. Cazelles, P. Evdokimov, A. Greiner), Maison Mame, Paris, 1968.

Nici până-acum
n-ai îndrăznit să-mi spui
în care limbă ai vorbit cu Gavriil?

Abia când crezi
că-n pom de vis mă sui,
mai scapi prin rugăciuni câte-un cuvânt
din limba înfloririi de salcâm,
prin sunet
buza ta luminii amintindu-i
mireasma fostului tărâm.

ECOU PIERDUT DIN CÂNTECUL DE LEAGĂN

Puișorii norilor
se strânsă pe liniștea de iaz

să se joace
de-a înfloritul bujorilor,
cum ne jucam și noi
obraz lângă obraz.

A fost de-ajuns
o frunză, jumate libelulă,
norocul să li-l stingă,
ca speriați să zboare-n țara lor
de la capăt de șes.
Iazul
rămase parcă nins de petale.
Abia atunci am înțeles
de unde-atâta alb au strâns
de-a lungul cântecele tale
când îmi torceai
povestea timpului cu norii
ce s-au jucat de-a hoții cu bujorii.

FLUIERUL LUI IOSIF

Copilul privește ciudata jucărie –
un băț, dar plin de găuri,
chiar și-năuntru găunos.
Se uită la Bătrân
și-n sus și-n jos,
dar nu întreabă
la ce-ar putea să fie
cumva de vreun folos.

Zâmbește Iosif, cu privirea calmă.
Fără să pregete,
îl mângâie sub palmă
și-apoi în dans de degete,
sub meșteșug ascuns,
lemnul în cântec înfloreste
izvod de lumi și nepătruns.
Uimit Copilul – numai ochi –
întrebător
ar cuteza, dar nu-ndrăznește.

„Ai vrut să fii Păstor,
mi-ai spus, când vei fi mare.
Spre-a Te urma blândețea lor,
ca firul pe harag,
nu ai nevoie
nici de harapnic, boată, sau ciomag
vânjos fiind cu parul
la ruptul de spinare,
ci mult mai delicat,
doar de un fluier
depănându-i harul,
ușor,
plutind peste cuvânt,
din inimă și din suflare.
E fluierul ascuns de Dumnezeu
întru chilia ramului de pom
ce încă mai păstrează-n suflul sfânt
căldura primului frământ
când L-a zidit pe om
pe căpătâi de cântec și pământ.”

NUMELE MAMEI

La marginea de iniște,
aseară trandafirul sălbatic
tremura numai cu-n rând de petale
ocrotind de frig ca o cloșcă

puii lui mici.

Alături
se căznea un licurici,
fără amnar, fără iască,
fără feștilă și fără de său,
scăpărând și ștergând,
scânteia greșind-o mereu...

Săracul!
Încearca să-și învețe
lumina din numele tău
cum s-ar putea
petala s-o grăiască.
Scăpăra
fără amnar, fără iască,
și-apoi iarăși ștergea,
scânteilor slova
greșind-o mereu...

Oare chiar nu știa
că numai pentru Mine
numele mamei
o singură dată l-a scris Dumnezeu?

ACATISTUL VINERII MARI

Inima privighetorii
nu e toarsă cu fusul
de mână omenească,
precum nici cerul
nu cunoaște
degetelor spusul.

Ca flacăra,
înalta,
este inima privighetorii,
fără cusut al bucăților
una cu alta,
ci numai ardere.

Ca mistuitoarea flacăra,
înalta,
inima privighetorii
adâncă-i
precum ochiul de copil
înveșnicind țăriilor
inul.

Din vârful ei
se vede până-n cealaltă,
a Maicii Fecioare.

Inima de privighetoare
îi talmăcește suspinul,
înaltul
amarurilor,
apoi tace. La picioarele Lui -
ochii holbați
ai zarurilor...

Două inimi și-o singură
Vinere Mare
de la un capăt la altul.

SPĂLAREA PE MÂINI

Pilat ridică mâna,
preaclocotinda gloată să o potolească,
și se făcu tăcere;

apoi strigă cu putere
împăratească:
"Să se aducă apă!"
Și apă s-a adus.

Lângă Ioan,
Maica Domnului
privea la judecata lui Iisus,
ștergându-și pleoapă cu pleoapă:
"Ai auzit ce a spus,
când își spăla mâinile,
că e nevinovat de sângele Lui?
Nu-nseamnă, prin asta, că este iertat?"
Ioan plângea. Cu capul plecat:
"Nu, Maică, ci dat răstignirii!
Prin apă Pilat L-a vândut,
cum Iuda făcu prin sărut,
că apa spălării pe mâini
știa că-i adusă din Prut."

EL GRECO

De-o viață întreagă
ne-am certat pe Moarte,
gâlceava încălcind pe amândoi.
Nu-i moștenirea mea,
frământul Tău de mână?
Sau numai cu-mprumut
mă-ngădui înapoi?

Azi Te-ai mutat albastru de departe
și mi-ai lăsat râvnita brazdă-n plus.
Ce pot să fac cu toată moartea-ntreagă
când ai înfipt în mine șarampoi,
iar numai jumătate-s Iisus?

Azi Te-ai mutat în necuvânt, departe
târziul din Vineri e mare și larg.
El stă pe catarg,
pe șarampoiul din moarte,
dar e atât de aproape
departele
că aerul dintre noi e perete.
Și Lui de mine i-i sete
și chiar de Tine se roagă
să-I împrumut moartea întreagă;
jumătate e Vineri, jumătate Iisus,
jumătate mi-i țarm
din tot ce-mi sunt moarte.

Azi Te-ai mutat atât de departe,
Ca-n începuturile lumilor calme...
Îngăduie în locul Lui să mă sui!
De-acolo,
necuketat de sus,
să Te strig cu sângeratele palme:
Lasă-mă să Te sorb din lumină
până se va face întuneric
peste tot pământul,
și nu doar în partea
jumătății mele de Iisus.

Cum Te-ai mutat atât de departe?
Numai cu ochii Răstignitului meu
Te mai pot zări peste moarte
până unde fusesem
chemarea de-a fi Dumnezeu.

„LĂSAȚI COPILAȘII SĂ VINĂ LA MINE...”

Gabriela TANASE

Stătea întins pe pământul rece, plângând neputincios... Îl goniseră iarăși de acasă. De când mama lui se prăpădise, nu mai avea loc în inima nimănui.

Sufletul lui?!

Împresurat de grimase disprețuitoare dinspre tatăl său, sfârtecat de vocabulele tăioase ale mamei sale vitrege și asediat între zâmbetele colțuroase ale fraților mai mari...

Până și vecinii își târau fără milă prin visu-i chircit, graba și

indiferența lor.

De când mama lui adormise nu-l mai dezmiardase nimeni și surâsul nimănui nu-i mai primenise curcubeul din lăuntru. Ce mult și-ar fi dorit să audă câteva cuvinte calde și să se simtă găzduit și el la soba inimii cuiva!...

Ce-ar mai fi putut face cu el însuși?

Era o noapte de iarnă adâncă și catifelată. Băiatul ridică privirea spre ferestrele luminate ale caselor. Picioarele-i tremurânde, din cauza suferinței care-i istovea inima, încropiră câțiva pași ca într-un dans stângaci...

Deodată, departe, la capătul de răsărit al drumului, ochii săi conturară o siluetă neașteptată... Frica începu a-i chinui sufletul fărâmițându-l între fălcile ei nemiloase... Încă cineva care să îl privească încruntat, să îl bată, poate, și să-i strige că nu e bun de nimic!

Se opri și se uită hăituit de gânduri. Încotro ar fi putut să fugă? Ciudat... Odată cu cel care se apropia, deslușea zvonuri dulci de cântec. Trecătorul cânta... Era o melodie parcă cerească, care mângâia rănilor sufletului său chinuit și prigonit de mizeria unei lumi în care nu se mai dorea parte.

Băiatul se hotărî să rămână, prelingându-se lângă un gard, ghemuindu-și acolo, deopotrivă, deznădejdea și nădejdea că va trece neobservat. Stingher, sorbea cu nesaț pacea uimitoare a cântecului aceluia...

Necunoscutul se apropia. Pașii lui își cadentau tot mai stăruitor glasurile, înfășurându-l în ritmul lor noaptea, băiatul, chiar și cântecul. Se va opri oare în dreptul micuțului?...

Avea un zâmbet frumos, un zâmbet care pornea dinspre ochi, îi cuprindea obraji și se arcuia peste buze pulsând, în cuvintele rostite, ceva nepământean... Băiatul, privindu-l, nu mai simți frică.

Au trecut mulți ani peste seara aceea de agonie a țipătului său mut...

Străinul, printr-un zâmbet, dăduse viață și speranță sufletului său de copil; îi ridicase bărbia spre Cer...

"Lăsați copilașii să vină la Mine, și nu-i opriți; căci Împărăția lui Dumnezeu este a unora ca ei." (Luca 18:16)

Câtă consolare poate primi cineva dintr-o apropiere care-și ia forța din Dumnezeu!...

Acesta a fost începutul... Dimineața unei lecții din care avea să rețină măiestria și smerenia conjugării verbelor "a Iubi", "a Ierta", "a Dăru", "a Ajuta" – practici ale căror semnificație și rost îi fuseseră parca dintotdeauna tănuite...

Mici sau mari, săraci sau bogați, cât de îndurerați, neînțeleși și singuri trăim noi, oamenii!... Indiferent de numărul anilor cutreierați pe muchia timpului, lăuntru nostru rămâne, indubitabil, cel al unuia ca de copil.

Sensibili și vulnerabili, câtă tristețe purtăm dincolo de gene!...

Un plâns pe care aproape nici un semen nu se pricepe a-l mai șterge, întrucât aproape niciunul nu mai are cumsecădenia de a se opri și în dreptul nostru. Nici taina de a cânta. Si nici pe aceea de a încerca, în măiestrie și smerenie, caligrafierea celui mai înalt dintre verbe care, rotunjit în limba noastră se rostește simplu - "A Iubi".

Ascultă alături de mine, scump cititor, șoapta sfântă:

"Lăsați copilașii să vină la Mine, și nu-i opriți; căci Împărăția lui Dumnezeu este a unora ca ei. Adevărat vă spun că oricine nu va primi Împărăția lui Dumnezeu ca un copilaș, cu nici un chip nu va intra în ea." (Luca 18:16-17)

Astăzi, Acela care a pus pecetea Sa peste omenire va deschide o inimă și în fața ta. În casa ta, la școală, la serviciu... În fiecare dintre oameni te va aștepta, ghemuit, un copil de dragul căruia s-a lăsat omorât Christos Domnul!...

Cântă și acoperă plictisul, aroganța și opulența unei lumi decadente, ignorându-i egoismul, fățărnicia și agresivitatea!

Lasă-ți la ușa ei zâmbetul curat. Dragostea ca de copil. Si gestul către stele. Vei simți astfel cum se topecs chiar propria ta singurătate și amărăciune.

Apoi, strigă cu voce tare, încă din prag: "Îmi pasă de tine copile, omule drag!"

NEVOIA DINTÂI

*Urziți sub sărut și din îmbrățișare,
Ies pruncii s-adune din noi fericire.
Le-am da de-am putea câte-n lună și-n soare,
Dar ei au nevoie întâi de Iubire!*

*Atât ne-am zbătut să le fim de folos,
Pătuț, trusou scump - marfă fină, «subțire»,
Păpuși, roboței, spre-a le fi mai frumos,
Dar ei au nevoie întâi de Iubire!*

*Informați suntem noi spre a-i crește isteți.
La trei ani, se poate, vor ști să citească,
La patru, pe schiuri, vor zbura pe nămeți,
Dar ei au nevoie întâi să Iubească!*

*Planuri făcut-am pentru-o sută de ani,
Munci-vom damnat, ei să nu obosească,
Stârni-vom orice convertibil în bani,
Dar ei au nevoie întâi să Iubească...*

*Clipa de clipă, înspre Cer vom privi -
Odraslele noastre vor crește-n credință,
Însă verbul cel dalb de-l vom ciobi,
Copiii putea-vor sorbi cuviință ?*

*Isuse, din Inima Ta încă frântă,
Dă-ne Iubirea ce nu-și cată folosul,
Iubirea smerită, umilă și sfântă,
Iubirea ce-n Tine-și află frumosul.*

*Strivește în noi focu' acesta străin,
Atât de profan în știința muririi,
Și-aprinde în noi al Tău spirit divin,
al frăției, al milei și al jertfirii.*

Părinți ne-ai făcut, spre Tine ni-i șoapta:
Copiii, pe toți, să ni-i scrii în Mărire!
Ca-n ziua cea mare să-ți fim toți la dreapta,
Nevoie avem mai întâi de iubire!...

Perdant căutând în confort, mântuire.
Căci de la pruncie și până la moarte
Nevoie avem, mai întâi, de Iubire!

Curg ploi peste zi și-i secetă-n noapte

EMINESCU ȘI INDIA de Livia NEMȚEANU

Dedic acest studiu familiei preot Radu și Stela Roșcanu, care cu generozitate mi-au dăruit cele patru cărți care stau la baza scrierii lui, și pentru care le mulțumesc cu acest studiu pe care-l închin domniilor lor.

Mari descoperiri au fost adeseori rodul hazardului.

În cazul de față, care pare a fi sau a începe ca o poveste exotică, o tânără indiană, Amita Bhose, își însoțește soțul trimis de la Calcutta în România pentru o specializare în domeniul petrolului. Ea se înscrie la Universitatea din București la un curs intensiv de limba română de doi ani și reușește să vorbească și să scrie perfect românește.

Cu totul întâmplător cade pe o poezie a lui Eminescu de care se simte atrasă. Se întoarce în India și îl traduce pe Eminescu, realizând astfel prima lui traducere în spațiul asiatic.

Invitată în România la Congresul traducătorilor, ea se înscrie la o bursă la doctorat cu tema „Influența indiană asupra gândirii lui Eminescu”, susținută în 1975 sub conducerea prof. dr. docent Zoe Dumitrescu-Bușulenga, publicată la editura Junimea în 1978 sub titlul : *Eminescu și India* și retipărită în 2010 de editura Cununi de Stele, după 32 de ani.

„Este pentru prima oară și momentul mi se pare încărcat de semnificații, că o minte indiană se apleacă asupra operei eminesciene, judecând-o, și nu în sine, ci în raport cu o străveche cultură a răsăritului”, spune Zoe Dumitrescu-Bușulenga în prefața cărții.

„Prima mea întâlnire cu poezia eminesciană, mărturisește autoarea, mi-a produs o mare uimire. Descopeream o întreagă lume, în care Orientul se întâlnește cu Occidentul, Europa se întâlnește cu Asia, finitul se „desmărginește” și granițele se șterg. Poezia lui Eminescu în totalitatea ei, de la oda funebră *La mormântul lui Aron Pumnul* până la epitaful purificat al poetului *Mai am un singur dor* – mi s-a dezvăluit astfel ca o melodie neîntreruptă, îngemănând toate hotarele spațiului și ale timpului”.

Ea nu-l mai poate considera pe Eminescu numai ca un poet european, ci și indian, care privește viața prin prisma filosofiei. Deși Eminescu simbolizează întreaga spiritualitate românească, el ar fi putut fi prin gândirea sa și un poet al Indiei.

Captivată de creația eminesciană, ea devine o bună cunosătoare a literaturii și culturii române. Continuă să cerceteze influențele dintre Eminescu și Rabindranath Tagore, dintre aceștia și Calidasa și scrie unul după altul alte trei volume : *Eminescu și Tagore* (reconstituit după fișele ei), *Cosmologia lui Eminescu* (reconstituit din conferințe), *Proza literară a lui Eminescu și gândirea indiană* (1977), toate trei republicate postum între anii 2010 – 2013 (căci Amita Bhose revenită din India nu se mai întoarce în țara ei natală, rămânând definitiv în România până la moartea ei în 1992).

Eminescu și-a transpus viziunea sa filosofică în perspectiva poeziei. Ideea dorului de absolut, atitudinea detașată în fața morții din opera eminesciană au găsit în creația indiană străveche paralelisme semnificative.

Cosmologia lui Eminescu vizibilă în *Rugăciunea unui dac* și în *Scrisoarea I-a* dovedește că el a cunoscut cosmologia indiană din imnurile vedice, ca și unele aspecte ale filozofiei buddhiste. Numele unor cercetători și traducători ai vechii literaturi sanscrite, ca Max Müller, se găsesc însemnate în manuscrisele lui Eminescu.

Prin glorificarea autoflagelației, prin mortificarea tuturor plăcerilor, aspirând către stingere și prin dorința dispariției fără de urmă, *Rugăciunea unui dac* spune C. Papacostea, a părut ca cea mai buddhistă dintre creațiile eminesciene. O variantă a ei poartă titlul „Nirvana”.

Se știe că inspirația cea mai puternică provine din durere, din tristețe, din simțul morții, strâns legat de cel al vieții, al dragostei de viață. Așa apare la Eminescu în poezia *La mormântul lui Aron Pumnul*, profesorul său, primul lui contact cu moartea. Și primele imagini care susțin această preocupare sunt luceafărul, steaua, jalea și cântarea sferelor.

Scriitoarea Amita Bhose constată că și Tagore a trecut prin aceeași experiență după moartea unei ființe dragi.

Trăitori în aceeași epocă, ei nu s-au cunoscut, nici personal, nici prin lecturi, Tagore devenit cunoscut în afara Indiei după ce i s-a decernat premiul Nobel în 1913, iar Eminescu fiind tradus în bengali în 1969, mult după moartea lui Tagore.

Ambii poeți, strâns legați de sentimentul naturii, folosesc aceleași imagini repetitive, codrul și luna, care nu sunt frecvente la nici un alt poet român, dar se găsesc adesea în folclorul românesc.

Ca pentru a ne proba cele de mai sus, autoarea indică revolta lui Coșbuc că în *Povestea anotimpurilor* de Calidasa imaginea lunii apare de 289 de ori și că poeziile lui Eminescu te fac să te gândești la Calidasa. De-asemenea, ea constată că deși imaginile lui Eminescu se aseamănă cu cele din poeziile sanscrite, ele le depășesc adeseori pe acestea din urmă. Cu toate că e legată de tristețe, viziunea finală a lui Eminescu despre apariția lunii este aceea că ea *întunecă suferințele* și e dătătoare de forțe noi, concepție care își are rădăcinile și vedele indiene.

În același timp Amita este conștientă că poeziile din adolescența lui Eminescu, când el nu cunoștea nimic din filozofia indiană, sunt străbătute de aceeași viziune antropomorfică a naturii ca o ființă vie cu care omul se poate contopi, și care probează că imaginația poetului român era intuitiv legată de concepțiile indiene.

Și imaginea dragostei, în primele poezii de dragoste la Eminescu, când iubita e Dumnezeu și Dumnezeu se confundă cu iubita, este aceeași iubire mistică pe care autoarea o regăsește la Tagore și Jayadeva. Sau în expresia Amitei : „dorința de a descoperi pe cel necunoscut în cunoscut, de a ajunge de la finit la infinit”.

Obsedat de moarte, Eminescu concepe viața ca o antiteză a morții, care e totuși *un caos de lumină, o mare de stele* (Mortua est). Curioasă asociere cu cea din Upanișadele indiene care

definesc moartea ca pe *cel luminos dincolo de întuneric*. Concepție care se pierde în negura timpurilor, a celor 700 -300 de ani î.H.

Eminescu a accedat la filosofia indiană și prin scrierile romanticilor germani Goethe și Herder în perioada când s-a aflat la Viena, sau poate mai întâi prin aceștia. Dar leagănul omenirii în viziunea lor a fost tot India și vedele indiene, primul limbaj al omenirii. Ei au fost influențați de mistica indiană, dar și Tagore pare a fi fost influențat de metaforele lui Goethe comparând-o pe femeia iubită cu primăvara și pe femeia-mamă cu anotimpul ploilor.

Mulți sunt cei care adevăresc că Eminescu citise drama Sakuntala, capodopera poetului Calidasa, la care „atrakția trupească se transformă treptat în dragoste sufletească ... prin sublimarea frumuseții instinctelor naturale în frumusețea iubirii spirituale”, idee proiectată în poezia *Venere și Madonă*.

Goethe, în *Călătorie în Italia*, scrie că Sakuntala e cartea care l-a impresionat cel mai profund. Edgar Quinet despre momentul Sakuntala spune că „ea a dat naștere la o nouă epocă în cultura europeană, pe care a numit-o „Renașterea Orientală”.

Teodor V. Ștefanelli notează că Eminescu a citit Sakuntala, Ramayana și Mahabharata la Viena și aprecia religia buddhistă de care era încântat, ca fiind cea mai poetică, frumoasă și profundă religie de pe lume. I.P. Florantin spune că prin anii 70 (1870) Eminescu, fascinat de India, dorea „să părăsească Europa, să se ducă în India”. Slavici în *Amintiri* întărește pasiunea lui Eminescu pentru India, afirmând că la 20 de ani el cunoștea *învățăturile lui Platon, Confucius, Zoroastru și ale lui Buddha*. I.G. Barițiu, coleg cu Eminescu la Viena, confirmă preocuparea lui Eminescu pentru buddhism.

Sunt uimitoare asemănările frecvente dintre Eminescu, Tagore și Calidasa, printre care majoră este dorul de natură care-i arde pe toți trei, Eminescu în poezia *O, rămâi*, Tagore în *Dă-mi înapoi pădurea, ia-ți orașul*, iar Calidasa în *Nori mesageri* (în care eroul e surghiunit departe de natură), toți trei izolați în contemporaneitate. *Situația aceasta de izolare în contemporan ne trezește un surâs pe jumătate zeflemitor, pe jumătate trist. Căci izolarea în timp este o stare de prizonierat absolută, iremediabilă, spre deosebire de izolarea în spațiu. Scăparea din prima situație nu există decât virtual, în gând sau în vis, în timp ce cealaltă poate fi reală.*

Întoarcerea la viața în pădure dorită de Tagore e imposibilă, pentru că anacronică, societățile care au trăit în păduri fiind dispărute. Trecutul e depășit, mort.

Natura pentru Tagore e casa sufletului. Atât el, cât și Eminescu îl citează pe Calidasa care exprimă cel dintâi acest sentiment (Eminescu îl descrie în poezia *Icoană și privaz*, Tagore în *Religia omului*).

Poezia descoperă, extrage gândurile și sentimentele autorului, e ca o biografie. Din poeziile lui Eminescu răsare ideea că el a trăit într-o epocă anume, dar și în eternitate.

Este de reținut notația Dr. Bhose găsită pe un manuscris al poeziei *Luceafărul* care definește sensul alegoric al poeziei: *geniul... nu poate să fie fericit. El n-are moarte, dar n-are nici noroc*. Ca și o altă însemnare pe un alt manuscris: *Kalidasa, Amorul lui Kalidasa ?!*

Am arătat mai sus că Eminescu a avut o mare admirație pentru buddhism. Dovada că el a cunoscut filosofia buddhistă este și atestarea lui G. Bogdan-Duică despre versul *Moartea succede vieții, viața succede la moarte* (din Epigonii), care apare literal în *Introduction à l'histoire du Bouddhisme indien* de E. Burnouf (Paris, 1884). Dar scepticismul lui Eminescu asupra noii generații de scriitori din Epigonii este nepertinent, căci o lume nouă începea chiar cu el, la care se adăugau Creangă și Caragiale, formând cea mai strălucită trinitate literară.

Eminescu a fost fascinat de ideile democratice ale lui Buddha, care pentru prima oară în istoria omenirii a dăruit toate barierele de rasă și popor. În ierarhia castelor din societatea hindusă numai brahmanii puteau fi preoți, dar Buddha a revendicat un destin egal pentru toți oamenii, indiferent de casta din care proveneau.

În cartea sa *A History of Ancient Sanskrit Literature* Max Müller explică semnificația lui Buddha în istoria Indiei, accentuând faptul că Buddha a predicat tuturor oamenilor umiliți și disprețuiți că salvarea e posibilă fără mijlocirea preoților brahmani și fără să aibă încredere în acele cărți pe care brahmanii le-au dat cu titlul de revelație. El i-a făcut astfel pe acești oameni egali cu brahmanii, așa numiții zei pământesți. Cauza acestei situații era prejudecata, tradiția stagnantă și ignoranța.

Aceste idei i-au provocat lui Eminescu sentimente de milă și revoltă pentru viața poporului său, pentru suferințele, nenorocirile și greutățile care atârna pe umerii țărănimii asuprite. Opinie care se oglindește deseori în articolele lui, dar și în poezia *Înger și demon*. Gândirea revoluționară a lui Eminescu se concretizează însă în poezia *Împărat și proletar*. Provocată de suprimarea Comunei de la Paris și socialismul rousseau-ian, ea își trage seva antireligioasă din filosofia buddhistă.

Ideea acesteia este că speranța în răsplata din viața de dincolo e falsă, că o viață de mizerii și chinuri nu va fi urmată de nici o răsplată, *căci morți sunt cei muriți* spune poetul. Și din comentariul poetului-filosof Radhakrishnan rezultă de asemenea că sufletul nu există, odată cu trupul moare și el.

Am ajuns aici la un impas. În filosofia buddhistă sufletul e nemuritor, căci spre a se purifica și a ajunge la Brahma, el se reîntrupează de mai multe ori, idee care apare în nuvela lui Eminescu „Sărmanul Dionis”.

Această antinomie, dacă o privim dialectic, ne duce cu gândul la o veche istorie a Sinodului din Calcedonia, de la 451, în care s-a expus teza că Iisus Hristos este numai Dumnezeu, și antiteza că Iisus Hristos este numai Om. Dar s-a făcut sinteza din care a rezultat că este și Dumnezeu și Om. Pentru a depăși gândirea morții sau nemuririi sufletului, evident sau aparent paradoxală, și a găsi unitatea contrariilor, observăm că în toată opera eminesciană străbate vântul nemuririi creației. Iar în „Împărat și proletar”, poezie socială, găsim revolta lui contra injustiției față de cei exploatați, trudiți și chinuți. Eminescu nu crede în concepția religioasă de rai-iad, dar crede în concepția filosofică a metempsihozei, buddhistă și creștină tot odată.

Că Eminescu a ajuns la concepțiile buddhiste prin izvoare indiene sau citindu-l pe Schopenhauer, cum se duc lungi dispute între Vianu, Perpessicius, Papacostea, Călinescu și alții e lipsit de relevanță, deoarece toți acceptă că –cu toate ezitățile de-a lungul poeziilor lui între conceptul vedic și contrariul lui- este indiscutabil vorba de o influență indiană.

Dar cea mai buddhistă poezie a lui Eminescu, consideră autoarea, e *Glossa : tu rămâi la toate rece*. Ca în cartea fundamentală buddhistă (Dhamapada) în care omul perfect se cuvine să rămână nepăsător la ceea ce e trecător.

Glossa, urmată de *Oda în metru antic*, de poezia *Eu nu cred nici în Iehova*, postumă, de *Luceafărul*, toate mărturisesc urmele repetitive ale aprofundării filosofiei buddhiste de către poetul nostru. De altfel, Caragiale l-a numit „ferventul buddhist”.

În *Luceafărul* Hiperion e setos de repaos, de nirvana, căci „*toți se nasc spre a muri și mor spre a se naște*”. Întrucât am șansa să posed o carte rară, *Poezii postume de M. Eminescu apărută în 1908, ediție nouă, publicată la București de Institutul de arte grafice și Editură Minerva, mă opresc un moment asupra acestei poezii, care poartă titlul primului vers :*

Eu nu cred nici în Iehova

Nici în Buddha Sakya-Muni,
Nici în viață, nici în moarte,
Nici în stingere, ca unui.

Visuri sunt și unul și altul
Și tot una-mi este mie
De-oi trăi în veci pe lume
De-oi muri în veșnicie.

În această poezie Eminescu neagă apartenența sa la buddhism, dar strofa a doua denotă tocmai această apartenență. Autoarea indiană crede că este o izbucnire a poetului, o replică la răstălmăcirile contemporane ale operei sale.

Confuzia sau contrazicerea lui din prima strofă față de afirmația ce o vom vedea imediat : „Eu sunt buddhist”, ar putea fi și o evoluție a convingerilor sale, dacă s-ar stabili cronologic care afirmație o precede pe cealaltă. Oricum, e dificil de înțeles că în aceeași poezie apar două idei care se resping.

Amita Bhose prezintă un text inedit al lui Eminescu din manuscrisele studiate de ea la Academia Română, în care el scrie textual : eu sunt buddhist. Și în continuare dezvoltă credința sa în puterea binelui, a adevărului, a forțelor lui Brahma care va învinge forțele răului, minciunii, întunericul lui Turan. Scriere care ne dezvăluie un Eminescu ce nu se mai încadrează în starea de „pesimism”, ca în *Epigonii*. Aceeași credință o manifestă și Tagore. Puterea de a înfrunța suferința, de a găsi energia spre a lupta contra răului apare și în textele din Upanișade, textele sacre hinduse.

Și Amita, ca o fină și profundă cunoscătoare a operei eminesciene, luând în considerare multele comentarii ale specialiștilor indieni și europeni, ajunge la concluzia că „buddhismul a fost mai mult decât o pasiune intelectuală a lui Eminescu. El a fost un aliat al geniului românesc”.

De secole și de milenii, oamenii se întreabă cine a creat lumea ?!

Cosmologia lui Eminescu manifestată cu osebire în cele două poezii de care am vorbit, *Rugăciunea unui dac* și *Scrisoarea I-a*, denotă că el cunoștea vedele, cele mai vechi texte religioase și literare scrise în sanscrita veche. Din manuscrisele studiate, dr. Bhose descoperă pregătirea filosofică a lui Eminescu în domeniul limbii sanscrite. Că el știa perfect gramatica, fonetica și ortografia ei, însușindu-și și o caligrafie foarte îngrijită, lucru important pentru această limbă și cunoscând peste două mii de cuvinte, susține autoarea. Astfel ea găsește legătura de necontestat dintre textele din vede și poeziile citate mai sus. Ideea din *Imnul vedic al Creațiunii* care „descrie starea Creatorului înaintea Creațiunii” apare transparentă la Eminescu în *Scrisoarea I-a* în primele strofe :

La -nceput pe când ființă nu era, nici neființă,
Pe când totul era lipsă de viață și voință,
Când nu s-ascundea nimica, deși totul era ascuns,
Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns.
Fu prăpastie ? Genune ? Fu noian întins de apă ?

.....

Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface ...

Ită și „replica” lui Tagore :

O, fluviule uriaș, apa ta nevăzută, neauzită curge etern și neîntrerupt.

Fluviu – undele cosmice din care se iscă creația, și în care se întoarce. Viața pe pământ – cuprinzând atât materie cât și spirit – manifestare a acestui fluviu,

Curent – imperceptibil.

Dar „când termenul descompunerii se împlini, stăpânul care există prin el însuși, care nu poate fi cuprins cu simțurile ... se arată și risipi întunericul” (citad din vede). „Așa cum pădurea e într-un sâmbure de ghindă, mic și invizibil, tot așa universul s-a creat din Absolutul nemanifestat” (Radhakrishnan). Multe sunt citatele indiene, pe care autoarea le analizează cuvânt cu cuvânt în legătură cu cuvintele și ideile din poeziile lui Eminescu, modificate de poet după principiile științifice moderne. Printre altele ea arată că Eminescu a tradus cuvântul *kama* reprezentând forța dinamică implicată în Începutul Creațiunii, tradus în textele germane, franceze, engleze cu *dorință*, *dragoste*, *iubire*, mult mai frumos și pertinent prin intraductibilul *dor, dor nemărginit*.

În diferite variante ale poeziei *Luceafărul* scriitoarea indiană găsește mărturii ineluctabile ale unor ecouri din textele upanișadice. Spicuind între ele reținem, ca un exemplu, că în acestea din urmă apare un dialog între eroul principal, un tânăr înțelept care îi cere zeului morții să-i încredințeze misterul morții, dar acela nu vrea să-l dezvăluie unui muritor. În *Luceafărul*, Eminescu preia invers această idee, Creatorul refuzându-i moartea lui Hyperion care era nemuritor.

Dar influența concepțiilor indiene de nemurire a sufletului, metempsihoză, micro și macrotimp, („trece căi de mii de ani ... în tot atâtea clipe” în *Luceafărul*), apar nu numai în poezii, ci și în proza lui Eminescu.

Autoarea analizează nuvela *Sărmanul Dionis* prin prisma criticului George Călinescu care crede că ideile filosofiei indiene i-au parvenit lui Eminescu prin cărțile lui Schopenhauer. Care el însuși, cum am arătat mai înainte, a fost influențat de concepțiile indiene. În *Sărmanul Dionis* teza principală este cea a relativității timpului în raport cu eternitatea, care se regăsește în Upanișade. Trecutul, prezentul și viitorul sunt cuprinse la un loc în simbolul lui Brahman, în silaba *aum*, care reprezintă în final transcendența. Ideea lui Dionis este că lumea e visul sufletului nostru. În Upanișade se spune că prin meditația acelei silabe sacre, omul se poate apropia de spiritul creator al lumii. Creatorul, Dumnezeu, cuprinde în el toate neamurile deodată, este vremea însăși cu tot ce se întâmplă în ea. Și așa cum râurile curg de la o mare la alta și devin la rândul-le mare fără să știe, asemenea sufletele ființelor se nasc din Absolut și întorc în el. Este metafora izvorului.

Mitul buddhist al întoarcerii în timp prin metempsihoză îl stăpânește pe Dionis, nu pentru vreun profit material, ci pentru a „gusta fericirea”, caracteristică numai a mitului buddhist, spre deosebire de toate celelalte mituri. Dionis, în încarnarea sa anterioară călugărul Dan, la care se întoarce în vis, începe o călătorie cosmică cu Maria, uniți în toate încarnările. Dar Dionis nu era pregătit pentru a realiza realitatea absolută, când omul devine Brahman. Deși Dionis n-a învins hotarele timpului –și sentimentul lui că el e însuși Dumnezeu i-a pricinuit căderea din cosmos – el a putut regăsi fericirea alături de Maria într-un sat oarecare pe pământ.

„Eminescu rămâne mereu legat de viață, de frumusețea sentimentelor pământești. Ca un adevărat *kavi* (poet-înțelept în sanscrită), el își armonizează meditația de filosof cu sensibilitatea de artist, și la fel ca poeții vechi ai Indiei, care i-au inspirat și pe romanticii germani, ajunge la concluzia că iubirea e suprema fericire”, conchide inspirata cercetătoare a operei eminesciene.

Speranța lui William Jones ca poezia și cultura occidentală să se îmbogățească prin seva culturii orientale nu s-a realizat în Apus, nici în Anglia, nici în Germania, unde orientalismul a dispărut odată cu epoca romantismului. Singur „poetul țării Mioriței l-a integrat spiritului poporului său. M. Eminescu e singurul poet european care a făcut India nemuritoare în țara sa”(A.Bhose).

Spre deosebire de credința lui Emil Cioran din cartea sa *Schimbarea la față a României* (în care el o consideră o țară cu o cultură mică, fără un destin însemnat și în care susține că dacă vrea să joace un rol în istorie trebuie să-și schimbe înfățișarea, să realizeze ceva important, să se construiască, să-și schimbe temelile vieții ca popor), cercetătorul Dan Zamfirescu (care semnează, alături de Marin Bucur și alții referatul pentru aprobarea titlului de doctor pentru lucrarea *Eminescu și India a Amitei Bhose*), conchide că „acest studiu temeinic și sistematic, capital pentru exegeza eminesciană, e merit să ne scape de un complex de inferioritate și să ne dea certitudinea vocației universale a culturii noastre”. El consideră epocală „descoperirea” Amitei, aceea că „în opera lui Eminescu se produce o „sinteză” perfectă a spiritului european cu cel indic, negăsiabilă nicăieri, la antecesorii sau contemporani, în dimensiunile și cu inefabilul experienței culturale eminesciene”.

Dar, deși Emil Cioran, forțat probabil de împrejurările sociologice și politice ale timpului, și-a revocat concepțiile din memorabila sa carte „*Schimbarea la față a României*”, trebuie să reținem unele adevăruri, încă foarte actuale, care stau la baza prezentei derute a societății românești dinainte și de după 1989. Schimbarea din temelii a vieții poporului român, care-și face o virtute din a nu munci (e vorba de o muncă ca o religie, ca o forță, ca la nemți), de a simpatiza „chiulangiul” inteligent,

de a nu adera cu seriozitate și disciplină la adevăratele valori, este mai mult decât necesară, este vitală.

Căci a scăpa de comunism (?) și a nu mai scăpa de globalizare, și una și alta ne înfundă în genunea antiistoriei ca popor, fără ridicarea unor valori majore umaniste ori științifice, a unor descoperiri importante care să se impună și de care să profite toți europenii care ne ignoră cu superbitate.

Și revenind la Amita Bhose, editorul cărților ei Mihai Dascăl este convins că autoarea indiană care navighează prin stufoasele cunoștințe și tradiții și prin operele scriitorilor și poetilor celebri și anonimi ai milenarei sale culturi, ca și a celor europene, ne dă tot odată și imaginea amplorii culturii românești. Pentru că pasiunea lui Eminescu pentru India și spiritualitatea ei era până la studiul său o legendă, o necunoscută a „ecuației” geniului eminescian. Marea importanță a tezei doamnei Bhose, spune el, este de a ne fi arătat cum Asia și India devin cultură românească într-o creație de valoare universală.

Despre această lucrare, Edgar Papu, marele eminoscolog, spune că „nicăieri în lume spiritul Indiei nu se absoarbe” mai profund și mai adecvat ca în opera lui Eminescu.

Zoe Dumitrescu-Buşulenga consideră și ea cartea ca o pledoarie pentru reevaluarea statutului și rolului culturii românești în concertul culturii universale.

DORURI COAPTE

Miruna OCNĂREANU

AȘA ȚI-AM SPUS

Un munte de iubire neumblat,
Un zeu rămas fără coroană
Așa ți-am spus să vii când am plecat
Și-am spânzurat minutele-n prigoană

O umbră colindată pe la iarnă
Sub pașii de zăpadă înfloriți
Așa ți-am spus să lași plopii să doarmă
Sub somnul lor să ne plimbăm sfințiți

Un cearcăn ostenit de-atâta toamnă
Cuprinsă între file, sub coperti,
Cu trena-i scuturată de o doamnă
Așa ți-am spus să vii și să mă ierți

Un munte de iubire neumblat
Părând că se ridică dinspre mare
Așa ți-am spus să pleci când ai plecat
Și ți-ai crescut coroană la picioare.

SĂ NU MAI VIN

Mi-ai spus să nu mai vin când e furtună
Nici când se-ascunde soarele în nori
Să fiu doar călător sub lună plină
Sau cerșetorul razelor în zori

Mi-ai spus s-ascult încetul mers al firii
Să fiu tot ce nu aș fi vrut să fiu
Când ploaia bate umbra nemuririi
Să calc pe curcubeul auriu

Pe geam să îți pictez culori aprinse
Să crezi că e un singur anotimp
Sub pensula cuvintelor învinse
Să-ți uit conturul doar din timp în timp

Cocoașele poveștilor să doară

Când visul peste pleoape stă răsfrânt
Din fiecare nod să crească iară
Ciorchinii întâmplării pe pământ.

MINUNI

În coajă de nucă-nvelite,
Stau miezuri, cresc patru minuni -
Urechile lor sunt ciulite:
Inspiră, expiră în ritm de plămâni.

De cremene,-un orb înveliș -
În negura lui de sudoare,
Nucleul de sâmburi, furiș
Se umflă în aripi și-l doare.

La fel și sub țest de cuvinte,
Ale miezului patru minuni
Se coc în cămările sfinte:
Inspiră, expiră ca doi oameni buni.

HORE

Dragul meu, de-a rotocolul
Lasă horele să-mi strângă
Lacrime sub pleoapa stângă,
Pasul greu lângă ușorul.

Fă un nod cu mâna dreaptă -
Lacrimei, tu pune-i pânze,
Pe la glezna unei mânze
Să le umfle-un vânt în șoaptă.

În cerdacuri veșnicia
Mulge laptele luminii
Stând de vorba cu vecinii
Cum să-mi vindece mândria.

Într-un cuib de mângâiere,
Crește-mi puii, fă-ți avere!

TEAMA DE ÎNTUNERIC – destăinuiri – Cătălina STROE

De când mă știu mi-a fost frică singură noaptea. În general chestiile astea au rădăcini în copilărie, iar surioara mea mai mare, Cătălina, a avut o contribuție substanțială cu scenariii din alte lumi, nevăzute, care îmi înghețau sângele în vine.

Ea vedea ce noi nu vedem, asta e! Ulterior au mai contribuit și alți factori, filme, lecturi, povești etc. iar când ai o minte imaginativă, ca a mea, ăla ești... De câte ori plecau Johnny cu Albert prin Europa la rude, erau

contactați prietenii și se făcea o schemă cu program, noaptea asta Junona doarme la noi, mâine la voi, poimâine la ea și tot așa.

Când Albert a crescut și dormea nopțile pe la iubită, iar Johnny tot cu concediile prin Europa, prietenii noștri îl sunau cu întrebări cam neavenite „tu, dormi acasă, noaptea asta, sau nu? Nu ne interesează ce faci tu, însă trebuie să știm să-i facem program mamei tale, la cine o să stea.”

Au încercat toți să-mi curețe mintea de bazaconii dai n-au reușit. Albert m-a prelucrat științific și a fost total dezamăgit de îndărătnicia mea, Johnny râdea de mine și credea că mă răsfăț, iar uneori chiar el mă speria ca să se amuze.

Realizând penibilitatea situației la vârsta mea, am încercat să mă întăresc, să mă autoeduc, că așa se zice, că totul depinde de noi. Am stat acasă cu luminile aprinse înăuntru și afară, cu televizorul mergând și cu telefoanele pe lângă mine.

În mod invariabil între 10-11 pm mintea începea să-mi creeze scenariii de groază, auzeam zgomote care nu se produceau, vedeam ce nu se vedea, inima începea să-mi bată foarte puternic, începeam să tremur, ce mai, mă cuprindea o frică de ieșeam afară din casă și nici că mai intram.

Cum apăreau zorile mă linișteam subit.

În casa în care stau acum, în mod special, mă temeam de etaj și de subsol. Stăteam numai la primul nivel ca să fiu aproape de ușa de la intrare sau de cea din spate către grădină.

Cei care stați la betoane sau cărămidă nu știți ce înseamnă casele de lemn. Lemnul se îndoia la variațiile de temperatură sau umiditate, casele „se așează” mulți ani după ce le construiești, casa trosnește și pleznește și acționează ca o cutie de rezonanță, iar liniștea nopții amplifică zgomotele astea atât de mult că uneori te scoli din somn. Dacă se mai aleargă și ceva verigi sau ratoni pe acoperiș, ai tot ce ți-ai dorit...

Cel mai înjurat este cel care bagă mașina în garaj, în puterea nopții, căci atunci când se ridică ușa garajului, cei din dormitoare de deasupra lui zic că vine bombardamentul.

Un prieten m-a întrebat scurt „dacă ți-aș da un pistol, să-l ai cu tine, ți-ar mai fi frică?”. Am zis „da, pentru că mie mi-e frică mai mult de ceea ce nu e material, adică spirite etc. etc.” Tipul a zis: „Da! E clar, chestiunea e mult mai gravă.” Există lumea spiritelor? Hm... depinde de experimentezi! Sunt doar creații ale minții noastre? Hm... depinde dacă ai puterea să accepți asta!

După ce l-am lăsat pe Johnny la spitalul de boli terminale, Albert și cu mine am venit acasă, sfârșiți de oboseală.

Johnny si-a dat consimțământul să plecăm, căci între timp își revenise și ne vedea în ce hal suntem amândoi. I-am spus că sunt în concediu și voi sta cu el noapte și zi; așa fi avut curajul să stau

cu el, acolo, noaptea chiar dacă alături, după paravan era un muribund.

Acasă am căzut într-un somn adânc, de n-am mai știut de mine. La un moment dat am început să mă foiesc neliniștită în pat, m-am trezit și m-am uitat după Johnny pe perna de alături, după care mi-am zis: eh, n-are cum să fie aici că doar l-am lăsat aseară la spital!

Probabil că am adormit la loc imediat, căci așa, cu ochii închiși „am văzut” un balon cu o culoare ciudată, maron, închis de tot, care plutea prin dormitor.

Se învârtea deasupra patului, iar eu mă uitam la el gândindu-mă: „ce chestie, din cauza culorii foarte închise pare greu, dar totuși nu e, că plutește... oh, să nu se lovească de ceva, de mobile, de perete...” Se apropia și se depărta în plutirea lui și deodată a atins ceva deasupra patului, dar ușor, cu gentilețe, a făcut un zgomot scurt, dar discret, nu ca să le sperie, iar asta m-a trezit și am zis: „Johnny??”.

M-am uitat la ceas, era 5:14 dimineața, deci mai era timp până să plec la spital. Am stins lumina la loc. La câteva minute au sunat de la spital că Johnny a murit!

Și așa, am ajuns eu o văduvă, cu teama de întuneric în oase, terifiantă să stau singură noaptea, în propria-mi casă!

N-am mai putut să dorm. Multe luni m-a chinuit o insomnie puternică. Nu dormeam, nu mâneam, doar fumam și mă gândeam.

Exclus să accept aranjamentele prietenilor, cu dormitul pe ici pe colo. Asta o faci pentru o săptămână, două, din când în când, dar nu o poți face o viață. Albert pleca destul de des la Andra, probabil că simțea nevoia de o protecție. L-am întrebat: „bine, bine, dar la noapte, eu ce fac?” „Ce fac și eu când sunt singur: adică dorm!” - a fost răspunsul lui.

Până la două noaptea, îmi făceam de lucru, mă uitam la televizor, fumam privind stelele, mâncam, mă plimbam de la o ușă la alta. După care o sunam pe Cătălina și vorbeam mult, mult. Curând se făcea patru dimineața și se crăpa de ziuă. Așa, mă băgăm și eu la culcare pentru trei-patru ore, după care, la serviciu, cu mintea proaspătă ca o viorică.

Se zice că „ce semeni, aia culegi!”.

Cătălina, originala mea soră, fără să vrea și fără să știe, mi-a inoculat frica, în copilărie, cu metaforele ei, pe care eu le luam în serios. Când îmi spunea că cerul înstelat al nopții era viu și ne privea, eu mergeam cu capul în jos de frică „ochișorilor de lup” de deasupra capului, că și eu aveam imaginație.

Acum a trebuit să accepte conversații nocturne.

Drăguță, de altfel, declara că nu o deranjează deloc, îi face mare plăcere, dar în sine ea se gândea la o soluție salvatoare pentru ambele părți. Și așa s-a ajuns la un „shaman” (glumesc) din comunitatea română montrealeză, cunoscut prin amabilitatea cu care încerca să ajute oamenii în impas datorită unor circumstanțe nefericite.

Omul și-a cultivat și realizat o înaltă creștere spirituală, a fost în Japonia, China, Tibet, India etc. și a studiat la fața locului tot ce îl interesa să înțeleagă pe această lume. Dotat cu o capacitate de studiu remarcabilă, a trecut prin toate religiile și practicile religioase și este un yogin practicant.

„- Sună, dragă, la el, uite aici telefonul lui că vorbește cu toată lumea, e foarte amabil și cooperant; e cel cu care am colaborat eu la ultima carte, e vocea de pe CD. El face lectura textului pentru că are timbru vocal foarte plăcut” - îmi spunea Cătălina.

Să suni la un necunoscut, localizat la 650 km de tine, ca să-i povestești ce cumplită a devenit viața ta, datorită... bla, bla, bla... nu e chiar așa de simplu!

„- Hai, dragă, sună că l-am contactat eu și mi-a zis ca nu e nici o problemă, în general e disponibil după 5 pm ÎNSĂ a spus să nu te superi dacă o să auzi chestiuni care nu-ți vor conveni; persoane cu care a vorbit încercând să îi ajute au ajuns să-l urască, așa că vezi și tu...”

„- Alo, X? Eu sunt Junona, te rog să mă scuzi că nu am putut suna mai devreme, am fost cu băiatul meu (...)”

„- Lăsați, nu vă faceți probleme, nu e decât 9 seara!”

Wow, mi s-a băgat deja distanța care m-a cam răcorit pe șira spinării și am decis rapid să intru pe registrul românesc/franțuzesc de formule de adresare, pe care noi cei din provinciile engleze nu le mai practicăm de mult.

Cum aveam și celălalt avertisment, că n-o să-mi convină ce o să aud, nu mi-a rămas decât varianta: „ori la bal - ori la spital”!

Din păcate, fiecare frază pe care o ziceam suna prost, fiecare cuvânt, nepotrivit, pierdeam teren și începeam să mă bâlbâi. La urma-urmei asta e! Ce, la doctor îți faci probleme că îți sunt rănilor prea urâte, iar tu de durere nu mai știi ce să-i explici?!? Astea sunt realitățile indiferent cum sunt ele prezentate.

Ce a urmat a fost o adevărată revelație pentru mine. Pe un ton constant egal, fără nici o urmă de compasiune, dar nici de autoritate, mi s-au dat niște explicații simple, clare, sugestive și foarte logice pe care le-am perceput în totalitate - cum să spun, așa parcă cu grijă de a nu lăsa fărâmituri. Toate împreună aveau efect de atingere de catifea pe creierul meu plin de julituri.

Soluțiile nu erau nici pe departe îmbucurătoare, dar când ți se prezintă într-un fel aparte, parcă îți vine curajul ca măcar să încerci să lupți cu propriile-ți necazuri.

Am rămas mută!

Era fascinant de logic totul și nu mai aveam argumente. Aproape fără voce am mai reușit să bângui ceva de genul „și după toate astea, mai mi-e și frică noaptea, singură pe întuneric!”.

Ce a urmat e absolut de domeniul banalului; mi-a spus exact ceea ce auzisem de mii de ori de la toată lumea, nimic interesant, nimic nou, eram chiar tentată să sar cu „lasă dom'le că vrăjelile astea le-am fumat eu de mult!” dar am tăcut.

Cum nu mai era nimic de discutat am mulțumit politicos pentru timpul consumat cu mine și m-a pus naiba să adaug „hm... poate o să vă mai sun... hm, dacă va mai fi nevoie... hm...”

nu știi”. Mi s-a replicat tăios și aspru că în general nu menține relații cu persoane pe care nu le cunoaște personal, prin telefon nu merge, la care eu am rămas perplexă și am spus „pardon?!?”.

„- Nu va supărați că întreb, ce pregătire aveți?” la care mie mi s-au umplut brusc plămânii de aer și am răspuns scurt, răspicat și cu mândrie: „CIBERNETICA”!

„- CIBERNETICA?!?!?” am auzit silabisit de partea cealaltă, „ha, interesant, e un background potrivit pentru creșterea spirituală”.

„- Și dacă nu vă deranjează, din ce cauză a murit soțul dvs.?”

„- Da, înțeleg, e groaznic domnule cu bolile astea. Aud și eu atâtea întâmplări de la băiatul meu - e oncolog radiolog la Spitalul St. Margaret din Toronto”.

„- Da, știu că e cel mai bun spital oncologic din Canada, se fac și cercetări acolo, din păcate nu am știut și a fost prea târziu pentru soțul meu”.

„- Vă mulțumesc încă odată, noapte bună”!

„- Da”! - și a închis repede.

M-am enervat pe mine ce prost am prezentat toate problemele și, 'mnealui ce rece, distant și tăios mi-a închis. Era cât pe ce să arunc cu telefonul în pereți dar a venit Albert să mă anunțe candid că pleacă la Andra și rămâne peste noapte și... a plecat...

Era deja după 10:00pm, noapte neagră și fioroasă. Am pus telefonul la locul lui, m-am gândit, o clipă, la tot ce auzisem cu câteva minute înainte, am stins toate luminile, am urcat scara în întuneric, m-am băgat în pat și am dormit dusă până dimineața.

Mi-a dispărut teama de întuneric!

Textul de mai sus reprezintă o scrisoare adresată de sora mea Junona, unei prietene.

Credem că trăim cu toții în aceeași lume, dar de fapt, percepțiile noastre diferite, mintea noastră, creează suporturi pentru lumi... paralele, de care, de cele mai multe ori, nici nu suntem conștienți.

Astfel de destăinuiți confirmă această realitate!

Din volumul Șoaptele nemuririi

ÎN NIRVANA - CARAGIALE DESPRE EMINESCU

Daniel TUȚCEA

Sânt prietenii care durează o viață, dar sânt și unele care durează dincolo de moarte. Prietenii lui Eminescu sânt din această specie rară. Nimic nu i-a putut desparți pe Eminescu și Creangă din clipa în care primul l-a descoperit pe al doilea, nici măcar dispariția lor fizică.

Dar aceasta nu este singura prietenie a lui Eminescu care a dăinuit peste veac. Mai puțin cunoscută, mai puțin comentată este prietenia care l-a legat de Caragiale. Viața și boala lui

Eminescu, apoi moartea i-a despărțit. Și totuși ca și în cazul lui Creangă și al lui Slavici, Caragiale, cel de al patrulea clasic al literaturii române (după alegerea necontestată a lui George Călinescu) i-a fost și i-a rămas prieten dincolo de moarte. Una din dovezi stă în articolul publicat de Caragiale la moartea lui

Eminescu și pe care îl publicăm mai jos. Un text mai omenesc și o descriere mai caldă a omului Eminescu nici nu cred că fost scris. Un geniu cu o putere nemaîntâlnită de a sonda în sufletele oamenilor și a le dezvălui secretele ne dezvăluie un alt geniu, marele geniu al poeziei românești:

ÎN NIRVANA

Sunt peste douăzeci de ani de atunci.

Locuiam într-o casă unde trăsesse în gazdă un actor, vara director de teatru în provincie. Stagiunea migrării actorilor se sfârșise: era toamnă și aceste păsări călătoare se întorceau pe la cuibărilor lor.

Văzându-mă că citeam într-una, actorul îmi zise cu un fel de mândrie: „Îți place să te ocupi cu literatura... Am și eu un băiat în trupă care citește mult; este foarte învățat, știe nemțește, și are mare talent: face poezii, ne-a făcut câteva cuplete minunate. Eu crez că ți-ar face plăcere să-l cunoști”. Și-mi povesti cum găsise

într-un (h)otel din Giurgiu pe acel băiat care slujea în curte și la grajd culcat în fân și citind în gura mare pe Schiller. În ieslele grajdului, la o parte, era un geamantan - biblioteca băiatului - plin cu cărți nemțești. Băiatul era foarte blând, de treabă, nu avea nici un vițiu. Era străin, de departe, zicea el, dar nu voia să spună de unde. Se vedea bine a fi copil de oameni, ajuns aci din cine știe ce împrejurare. Actorul îi propuse să-l ia sufler cu șapte galbeni pe lună, și băiatul primi cu bucurie. Își luase biblioteca și acum se afla în București.

Seara trebuia să vie la directorul lui, astfel puteam să-l văz. Eram foarte curios să-l cunosc. Nu știu pentru ce, îmi închipuiam pe tânărul aventurăr ca pe o ființă extraordinară, un erou, un viitor om mare. În închipuirea mea, văzându-l în revoltă față cu practica vieții comune, găseam că disprețul lui pentru disciplina socială e o dovadă cum că omul acesta trebuie să fie scos dintr-un tipar de lux, nu din acela din care se estrag exemplarele stereotipe cu miile de duzine. Deși în genere teoria de la care plecam eu ca să gândesc astfel - că adică un om mare trebuie în toate să fie că neoașii - era pripită, poate chiar deloc întemeiată, în speță însă s-a adevărit cu prisos.

Tânărul sosi.

Era o frumusețe! O figură clasică încadrată de niște plete mari, negre; o frunte înaltă și senină; niște ochi mari - la aceste ferestre ale sufletului se vedea că cineva este înăuntru; un zâmbet blând și adânc melancolic. Avea aerul unui sfânt tânăr coborât dintr-o veche icoană, un copil predestinat durerii pe chipul căruia se vedea scrisul unor chinuri viitoare.

„Mă recomand, Mihail Eminescu”. Așa l-am cunoscut eu. Câtă filosofie n-am depănat împreună toată noaptea aceea cu nepregetul vârstei de șaptesprezece ani! Ce entuziasm! Ce veselie! Hotărât, închipuirea nu mă înșelase... Era un copil minunat. Într-o noapte mă pusese în curentul literaturii germane, de care era încântat.

„Dacă-ți place așa de mult poezia, trebuie să și scrii, i-am zis... Am aflat eu că dumneata ai și scris”.

„Da, am scris”.

„Atunci și mie îmi place poezia, deși nu pot scrie, fii bun și arată-mi și mie o poezie de d-ta.”

Eminescu s-a executat numaidecât. Era o bucată dedicată unei actrițe de care el era foarte înamorat. D-abia mai țin minte. Știu atâta că era vorba de strălucirea și bogățiile unui rege asirian nenorocit de o pasiune contrariată... cam așa ceva. Poezia aceasta îmi pare că s-a și publicat prin '68 sau '69 în *Familia* din Pesta.

A doua zi seara ne-am întâlnit iarăși. Dar peste zi o nemulțumire intimă intervenise. Actrița fusese foarte puțin mișcată de mahnirea regelui asirian. Eminescu era de astă dată tăcut și posomorât, vorbea foarte puțin și contradicția îl irita. În zadar l-am rugat să-mi mai arate vreo poezie sau să mi-o citească tot pe aceea care o cunoșteam. A plecat să se culce devreme, și dimineată la amiază, când m-am dus la el, l-am găsit tot dormind. L-am sculat. Se dusesse acum supărarea, ba era chiar mai vesel ca alaltăieri. Am petrecut toată ziua răzând, mi-a vorbit despre India antică, despre daci, despre Ștefan-cel-Mare, și mi-a cântat „Doina”. Îi trecuse ciuda regelui asirian și acum se bucura în liniște de avuțiile și strălucirea lui.

Așa l-am cunoscut atuncea, așa a rămas până în cele din urmă momente bune: vesel și trist, comunicativ și ursuz, blând și aspru, mulțumindu-se cu nimica și nemulțumit totdeauna de toate; aci de-o abstenență de pustnic, aci apoi lacom de plăcerile vieții; fugind de oameni și căutându-i; nepăsător ca un bătrân

stoic și iritabil ca o fată nervoasă. Ciudată amestecătură! - fericită pentru artist, nenorocită pentru om! Primăvara următoare a plecat cu o trupă ambulantă de teatru prin Moldova. Am așteptat toamna pe Eminescu în zadar - trupa s-a întors fără dansul. Părintele său, de fel din Botoșani, l-a regăsit pe excentricul fugar, și mai cu binele, mai cu de-a sila, l-a luat acasă și de-acolo l-a trimis la Viena.

Am văzut mai târziu „Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este...” Eminescu își ținea fagăduiala: copilul creștea om mare. Mai în urma l-am întâlnit tot aici pe Eminescu cu un frate al lui, ofițer. Plecau amândoi în străinătate, el la Viena, celălalt la Berlin. Militarul era frate mai mare; tot așa de frumos, de blând și de ciudat - o isbitoare asemănare în toate. Acela a mers la Berlin; în câteva luni a speriat Academia militară cu talentele lui și a dat un examen care l-a făcut pe mareșalul Moltke să se intereseze foarte de aproape de soarta lui, hotărât să-l ia pe lângă dansul. Ca să-și încoroneze succesul, militarul s-a dus acasă și, fără să lase măcar o vorbă, s-a împușcat. Peste mai multă vreme, când am vorbit cu Eminescu de tristă împrejurare a militarului, el mi-a răspuns râzând:

„Mai bine! ăla era mai cuminte ca noi!”

Peste câțiva ani a venit în București tatăl lui Eminescu. Era un bătrân foarte draguț, glumeț și original. Făcuse o bună afacere și venise să cumpere fiului haine și ceasornic și să-i deie „din viață” o sută de galbeni, partea lui de moștenire din averea părintească. L-am întrebat atunci pe Eminescu dacă muma lui trăiește. Mama murise, dar, după aerul posomorât cu care mi-a răspuns, am înțeles că de moartea ei se legau niște amintiri mai crude decât ca de o moarte normală, nu numai dureroase, dar și neplăcute. Am aflat apoi că o soră a lui, care îl iubea foarte, trăia retrasă într-o mănăstire: biata fată era paralizată din copilărie. *Și au fost oameni, nu de rând, oameni de seamă, cărora le-a plăcut să facă sau să lase a se crede că nenorocirea lui Eminescu a fost cauzată de vițiu. Era, în adevăr, un om desordonat, dar nicidecum vițios. În lumea asta, mulțimea celor de rând crede că plăcerile materiale ale vieții sunt privilegiul lor exclusiv și că oamenii rari nu au voie să aibă și ei defecte. Avea un temperament de o excesivă neegalitate; când o pasiune îl apuca, era o tortură nepomenită. Am fost de multe ori confidentul lui. Cu desăvârșire lipsit de manierele comune, succesul îi scăpa foarte adesea... Atunci era o sbuciumare teribilă, o încordare a simțirii, un acces de gelozie, cari lăsau să se întrevadă destul de clar felul cum acest om superior trebuia să sfârșească. Când ostenea bine de acel cutremur, se închidea în odaia lui, dormea dus și peste două - trei zile se arăta iar liniștit ca „Luceafărul” lui nemuritor și rece.*

Acum începea cu verva lui strălucită să-mi predice budismul, și să-mi cânte Nirvana, ținta supremă a lui Buda-Çakiamuni. O așa încordare, un așa acces a avut în ultimele momente bune: acela a fost semnalul sfârșitului. După cutremur, el nu s-a mai închis în odaie să se culce și să mai facă ce făcea mai nainte Luceafărul. A pornit înainte, tot înainte, până ce a căzut sub loviturile vrăjmașului pe care-l purta în sânul-i încă din sânul mamei sale. *Copil al unei rase nobile și bătrâne, în el se petrecea lupta decizivă între flacăra celei mai înalte vieți și germenul distrugerii finale a rasei - geniul cu nebunia. Lupta a fost groaznică. Încercarea, drumul către Nirvana a fost tot așa de dureroasă cât și de strălucită. În capul cel mai bolnav, cea mai luminoasă inteligență, cel mai mahnit suflet în trupul cel mai trudit ! Și dacă am plâns când l-au așezat prietenii, vrăjmașii, admiratorii și invidioșii, sub teiul sfânt, n-am plâns de moartea*

lui; am plâns de truda de care suferise aceasta iritabilă natură de la împrejurări, de la oameni, dela ea însăși.

Acest Eminescu a suferit de multe, a suferit și de foame. Da, dar nu s-a încovoiat niciodată: era un om dintr-o bucată și nu dintr-una care se găsește pe toate cărările. Generații întregi or să suie cu pompa dealul care duce la Șerban-Vodă, după ce vor fi umplut cu nimicul lor o vreme, și o bucată din care să scoți un alt

Eminescu nu se va mai găsi poate. Să doarmă în pace necăjitul suflet! Ferventul budist este acum fericit: el s-a întors în Nirvana - așa de frumos cântată, atât de mult dorită - pentru dânsul prea târziu, prea devreme pentru noi.

Ion Luca Caragiale

UN BILET ÎN PLUS

Milena MUNTEANU

Auzisem de o conferință a scriitorilor cu doar două zile înainte ca ea să înceapă. Nici nu știussem că există așa o conferință. Aflu că intrarea ar fi câteva sute de dolari, dar chiar și dacă ești dispus să plătești banii, nu ai cui să-i dai, căci evenimentul era deja vândut. Trimit totuși un email timid, întrebând dacă există poate "un bilet în plus". Ne pare rău,

dar conferința este "sold out". Asta e, ce să faci? Mă resemnasem. Luându-mă cu treburi urgente și importante, uitasem complet de conferință, când primesc un email: avem un bilet în plus. *Hurray!!!* Si mai e ceva, persoana care îl are, ți-l dă gratis. *Really?* De ce? Când mi-l înmânează, îmi sugerează să "Pay it forward" - să fac și eu un bine cuiva. Zâmbesc. O clipă am gândit că aici a lucrat Pronia Cerească. Am simțit că cineva acolo sus a dorit ca eu să mă întâlnesc la clubul de golf cu familia scriitoricească și apoi să împart impresiile mele cu restul lumii.

Mă trezesc dis-de-dimineață cu gândul la conferință, conduc vreo 50 de km, poate chiar mai mult și, în mijlocul unor câmpuri uitate de lume, apare clubul de golf, un colț de paradis. Trec pe lângă niște lacuri, printre terenurile unduitoare de golf și ajung la locul unde au loc banchetele: o clădire elegantă, cu ferestre uriașe. Mă dau jos din mașină, unde audiasem muzică simfonică superbă, să mă bucur încă și mai mult de dimineața răcoroasă și însoțită, cu ciripit de păsărele. Ce splendoare!

Acolo, nu știam la ce să mă aștept. Nu cunoșteam pe nimeni, nu știam nici numele de la *keynote speakers*, nu știam nici care sunt secțiunile și *workshop*-urile la care se poate participa. Nu știam nimic. Mi-am dorit doar să mă întâlnesc cu scriitorii. Atât. Să simt atmosfera. Am întâlnit niște spirite libere, curioase, ai căror ochi zâmbeau, de parcă le vedeai licărul interior. Îi vezi de toate vârstele, de la unii pensionari care s-au apucat târziu de scris, până la unii foarte tineri, care asta și-au visat dintotdeauna. De la cei ce scriu ficțiune, sau poate chiar literatură pentru copii și adolescenți, la cei care documentează adevăruri istorice. O aborigenă scria istoria indienilor Nord-americani - cred că o transcria pe curat, culegând-o din poveștile transmise din gură în gură, până se mai cunosc. Un tânăr înalt, masiv, scria povești de groază. La

propriu. Altcineva vorbea despre meditație și budism. Alții compuneau de la poezie, la romane de acțiune și *suspans*. Cei mai mulți scriau ficțiune, după dorința sufletului fiecăruia. O doamnă relata chiar că a simțit că inspirația îi era dăruită de undeva de sus. Șiroiau ideile, curgea inspirația. Uneori, în lipsa unui calculator, își scria poveștile pe orice, chiar pe hârtie de ambalaj, să nu piardă ideile, așa cum veneau.

Mă întrebam ce au acești oameni în comun? Așa diverși, și totuși, într-un fel, atât de asemănători. Oare ce îi unește? Inspirația divină, care le picură în ureche cuvintele magice cărora ei nu le pot rezista, pe care trebuie să le treacă pe hârtie, pe curat? Sau poate că îi unește o conștiință civică? Ca în dialogul cunoscut, în care scriitorul îl întreba pe Dumnezeu, cum de a putut lăsa atâtea probleme pe lume, de la sărăcie la crimă, atâta stres etc., cum de a lăsat omul fără nici un sprijin?... la care Dumnezeu ar fi răspuns: dar ajutorul ești chiar tu... Scriitorul, adică. Acela care poartă marile întrebări ale omenirii pe umeri, care dorește să afle ce e important și ce nu, ca apoi să încerce să găsească răspunsuri la propriile-i întrebări.

Jurnalistul e cel ce scrie prima ciornă a istoriei. Cel ce ne informează despre lumea din jur, păstrând o poziție echidistantă față de interesele economice sau politice partizane. Scriitorul este cel ce vorbește despre suferințele și speranțele noastre, ale tuturor. Este cel ce își rupe inima în două, când, într-un conflict, vorbește și despre victimă și despre călău.

Este cel care imaginează lumea de mâine, venind cu idei inovative înaintea tehnologiei care să le implementeze, sau care semnalează pericole ce se întrezăresc la orizont. Cel ce pictează o lume mai dreaptă, mai bună. Cel ce ne aduce aminte să visăm. Cel care, uneori, mobilizează forțele creatoare ale societății, sau inspiră mersul ei înainte. Cel ce păstrează speranța vie.

În scrisul lui ni se reflectă și slăbiciunile, dar și splendoarea noastră interioară. Ne regăsim în scrierile lui, copii, sau ne oglindim în ele, adulți sau bătrâni. Slova scrisă ne ține de singurătate. Ne face să râdem. Să plângem. Să visăm. Să sperăm. Ne învață să iubim: pe alții, ba chiar și pe noi. Așa cum suntem. Cu bune și cu rele.

Realizez astfel că primisem un bilet în plus la o întâlnire de suflet. La celebrarea omenescului din noi.

MIHAI... MORTUA EST...

- 1850 - 1889 -

george FILIP

ORAȚIE

din an în an,
ca un colind
Mihai – te plîng
femei...jelind.

să fii și-n cer,
ca pe pământ,
un om frumos,
un înger sfânt.

să fii prin cer
înger frumos,
de-a dreapta lui
Iisus Hristos.

tu – perle ne-ai
țesut din vânt,
născutu-ne-ai
în drag cuvânt.

înalță-te
la cer curat,
înger-poet
imaculat.

ne-ai dat comori,
îți dăm odor;
pui de români
și-al tuturor.

poet frumos
ca pe pământ :
Mihai – prin cer
fii înger sfânt...

BOCET

drag Mihai
nu-nchide pleoapa azi
hai pe plai
pre printre mândrii brazi.
nu pleca
mai stai nițel cu noi
vom zburda
prin lanuri de trifoi
și prin grîu
cînta-vor ciocârlii
lângă râu
să plîngem poezii.
nu te du
ia-ți vârsta înapoi
s-alungi tu
cohorta de strigoi
împărat
să fii – și proletar
și-mpilat
prin vremea-ți de coșmar.
iunie...
nu-i vremea de murit

pronie
mai ai pentru trăit
nu porni
spre bunul Dumnezeu
te-om jeli
la racla ta – mereu...

CÂNTEC DE FLĂCĂU

zi-i bade cu fluiera
să se-audă-n Moldova
și pe-al Țării noastre plai,
că urcă la cer MIHAI.

el se duce, noi mai stăm
pe pământ, să îndurăm
valurile de rigori
scornite de dregători.

...floare-albastră la rever,
să anunți Mihai prin cer
că ce-am iubit s-a uscat
și doinele-au încetat.

și să spui și să mai spui
că-n casa românului
nu mai sunt flăcăi, se duc
în exilul zăvăuc.

se usucă țarina,
arde totul seceta
și de-atâta emigrat
limba noastră s-a stricat...

cerul s-a deschis frumos,
Mihai urcă majestos
cîntînd din frunză mereu
spre poarta lui Dumnezeu.

Domnul bun îl cunoștea
și El astfel îi grăia:
eu ți-am pus pe frunte stea,
stai pe veci de-a dreapta mea.

LA TĂMÂIAT

sus, în marele amin,
să îți fie somnul lin.
printre stele când te culci
să-ți descînte doine dulci
ca la Ipotești – prin lunci.

Mihai, să fii blând cu sfinții,
să îți pomenesti părinții.
când se culcă zorile
să îți cînte florile
și privighetorile.

să privești, Mihai, în jos,
spre pământul păcătos.
să le spui la sfinți și îngeri
că pe-aceste văi de plângeri
ție ți-a fost dat să sîngeri.

te-a chemat Domnul la cer,
în lumea Lui de mister,
unde morții-s iarăși vii
printre zmirne și făclii
la porți mari de veșnicii.

noi te tămîiem spre seară
cu smirnă și sfântă ceară
arse-ntr-un căuș de Lună
ca în datina străbună;
dormi poete – noapte bună...

LA RACLA LUI MIHAI

pe aripi de rîndunică
a venit și-o...Veronică,
și-au sosit și ciobănei
cu cavalele la ei.
către seară – printre astre,
s-au urcat și flori albastre.
niște miei muiți de moină
spun pe limba lor o doină.
clopotul din Ipotești
sună imne îngerești.
pe a serii auroră
rîndunici s-au prins în horă
și din zare-n altă zare
zvon de cântec se năzare.
toate florile – pe plai
i se-nchină lui Mihai

dar poetul doarme...dus
cu privirea spre apus,
doarme lung și doarme greu
în raiul lui Dumnezeu...

O...RĂMÎL...

să nu mă ierți – fratele meu, Mihai,
că astăzi n-am venit la-nmormântare.
tu știi Poete, pe terestrul plai,
mortua est...pe nimeni nu-l mai doare.

tu ai plecat...- noi suntem încă vii.
ai fost ucis – noi știm cine-s bandiții ;
acei vampiri cu ochii prazalii,
cei necreștini – corciți în coaliții.

Mihai, azi n-am venit lângă mormânt.
m-am dus să-mi caut codrul meu de pâine.
Tu iartă-mă Mihai – al nostru sfânt,
o să-ți aduc o pâine caldă...măine.

c-așa sunt ei – românii, chiar și eu :
mințim cu lumânările în mână,
sperînd c-o să ne ierte Dumnezeu
chiar când la greu...nu suntem împreună.

dar ce mă băsmuiesc cu scuze ? – vai,
îți spun Poete dus în rai celest :
noi suntem păcătoși pe-al lumii plai.
rămîi în cerul tău...mortua est...

15 iunie 2015, întâlnire în Piața României din Montreal, la statuia lui Mihai Eminescu

PALABRA EN EL MUNDO
-Cel de-al XI-lea Festival Internațional
al Scriitorilor și Artiștilor, de la Val David
Prezentare Eva HALUS

Ca în fiecare an, la începutul verii, am fost invitată să particip la Festivalul Internațional al Scriitorilor și Artiștilor de la Val David, împreună cu alte câteva zeci de persoane, poposite aici din lumea întreagă.

Dna. Flavia Cosma, Directoarea Rezidenței pentru Scriitori și Artiști din Val David, ea însăși autoare a peste 30 de cărți de poezie și proză, cu unele lucrări intrate în programa universitară de literatură din Statele

Unite și Canada, a construit rezidența în scopul de a oferi cazare scriitorilor și artiștilor pasionați de obiectul lor de studiu și de

peisajul excepțional al Laurentidelor. Pentru întreaga sa activitate literară și de promovare a culturii, Flavia Cosma a primit *Titlul de Excelență pentru contribuția excepțională în promovarea și îmbogățirea Limbii Române în lumea întreagă*, la Festivalul Lucian Blaga, în 2009. Festivalul Scriitorilor și Artiștilor de la Val David are loc bianual (sfârșitul lunii mai și începutul lunii octombrie) pentru a înlesni întâlnirile creative și schimbul de opinii în domeniu, cât și pentru a face cunoscute noile creații ale participanților.

Sâmbătă, 30 mai 2015, a avut loc deschiderea celui de-al XI-lea festival, în prezența primăritei din Val David, Doamna Nicole Davidson, poetă și dânsa și susținătoare a evenimentului. Flavia Cosma, secundată de poetul francez David Breme, a înmănat dosarele festivalului participanților, fiecare conținând o diplomă de participare, programul celor două zile și un carnet de notițe și

pix. A fost amintită și publicarea primei antologii „*Les Cahiers de Val David, 2009-2014*”, la care au contribuit peste 40 de autori, prezenți de-a lungul timpului la festival. Ei au rămas pe scenă pentru a introduce rând pe rând autorii. Margara Russotto, scriitoare din Venezuela, în prezent profesoară de literatură Latino-Americană la Universitatea din Massachusetts, care a petrecut la Val David în rezidență trei săptămâni, a început prima serie de prezentări a festivalului, recitând poezie din volumul de versuri *Laboratorio lombrosiano*, apărut la Florența, la Centrul de Studii Jorge Eielson, în 2012.

Lecturile s-au succedat pline de personalitate și farmec. Au urcat pe scenă romancierul și poetul Louis-Philippe Hebert, poet și scriitor de ficțiune montrealiez de origine, autor al unor opere precum: *Textes extraits de vanille*, *Le Roi jaune* și *Cinema de Petite-Riviere*, *Les mangeurs de terre*; Jeannine Pioger, născută în Bretania și autoarea unui volum de poezie *Permanence de l'Instant (Que fais-tu de ta vie?)*. Anabella Aguilar Brealey, din Costa Rica, scriitoare în rezidență și ea, cu o intensă activitate literară, printre care menționez: *Los cuentos del mago Michu*, apărut în 1993 în Costa Rica, *Los codos del diablo*, publicat la Caracas în 2014 (printre multe alte publicații);. Eva Halus (subsemnata), pictorița-poetă, care a citit o selecție de poezii în engleză și franceză traduse din ultimul său volum de poezii apărut în aprilie 2015, numit *Muza des-compusă*. A urmat o pauză muzicală cu Ivan-Denis Dupuis, care s-a acompaniat la chitară, interpretând cântece de pe ultimul său CD, *La rose du temps*.

În pauză, gazda noastră, dna. Flavia Cosma, ne-a încântat cu un bufet bogat, stropit cu vin și conversații interesante, purtate în cele trei limbi majore de circulație: franceza, engleza și spaniola.

În a doua parte a programului de sâmbătă, David Breme, a recitat câteva poezii, urmat de Helene Dorion, autoare a peste 30 de cărți (poezie, eseuri, literatură pentru copii, etc.), laureata premiului Guvernatorului General al Canadei, premiului Mallarme, premiul Charles-Vilfranc al Societății Scriitorilor din Franța, al premiului Anne-Hebert, etc. Helene Dorion a recitat un poem din volumul său de poezii intitulat *Recommencements*, publicat în 2014. Felicia Mihali, binecunoscută scriitoare de origine română din Montreal, care a citit din ultimul său roman, *A second chance*, apărut la Casa de Editură Linda Leith în mai 2014. Flavia Cosma a lansat ultimul său volum de poezii *Le silence divine*, apărut în română și albaneză în 2015. John Mallette din Saint-Eustache, a prezentat volumul de poezie *Occupons Montreal*, publicat în 2012. Honey Novick din Toronto, compozitoare, interpretă și profesoară de canto, membră a Ligii Poetilor Canadieni și a Societății Compozitorilor, Autorilor și Editorilor din Canada (SOCAN) a recitat și cântat. Programul s-a încheiat cu poezii ale lui Luis Raúl Calvo, poet, autor-compozitor și interpret argentinian, licențiat în psihologie.

Duminică, 31 mai, ziua a început cu o serie de conferințe. Margara Russotto (Venezuela-U.S.A) a prezentat o experiență a ei ca profesoară la Universitatea din Massachusetts: cum să trezești în conștiința studenților interesul pentru literatură, conferință intitulată: *Cuales mundos, cuales palabras*. urmată de Honey Novick (Toronto) cu *Poetry Matters and Why Does It Matter To You?*. Louis-Philippe Hebert (Montreal) a făcut lectura integrală a volumului său de poezie *Marie, reparatrice*, apărută la Editura de La Grenouillere, iar Maude Ruisseau licențiată în psihologie și scriitoare, (Saint-Sauveur, QC), a

povestit despre Plăcerea de a concepe (*Monde et Mer veillant sur Le plaisir de concevoir*). Lumea prezentă a fost invitată să facă un voiaj interior în afara galaxiei și înapoi, pentru a-și descoperi sinele.

La pauză, un bufet copios a secondat apetitul pentru literatură, așa spune mai în glumă, dar, fără a dezminți reputația acestui festival, totul, de la platourile cu mâncare, până la cele mai sofisticate pasaje literare, denotă rafinament!

Programul de duminică după amiază a demarat cu inaugurarea unei noi serii a festivalului: *Mari poeți ai Lumii puțin cunoscuți și acum dispăruți*, prezentat post-mortem de către Lucie Quevillon fiind John Asfour, poet devenit orb în copilărie și un asiduu participant la festivalurile anterioare de la Val David.

Nicole Davidson, primărită a Val David-ului și iubitoare de poezie, a citit din ultimul său volum de poezii publicat în 2013. Ljubica Milicevic, artistă și poetă născută în Serbia, rezidând la Montreal, a recitat poezie.

Apropiindu-ne de sfârșit, înainte de a muta scenariul la Centrul de Arte Vizuale din Val-David, unde a avut loc ultima parte a festivalului, as vrea să las cititorilor și o impresie vizuală a salonului rezidenței scriitorilor și artiștilor unde se derulează de obicei festivalul:

Șase pictori au decorat pereții salonului cu tablouri, creații recente: Marie-Pierre Charbonneau (Val-David), Ljubica Milicevic, (Serbia/Montreal), Eva Halus (România/Montreal), Anna Louise E. Fontaine și Sharl Dube (Lantier) și Diane Helene Lalande (Lantier). Mulți artiști – multe stiluri: de la pictură de șevalet (Eva Halus), la explorare de culori (Marie-Pierre Charbonneau și Ljubica Milicevic), de la combinarea desenului cu design generat de computer (Anne Louise Fontaine și Sharl Dube), la desen punctat și completat cu ață de cusut (Diane Helene Lalande). Astfel, ascultând lecturile festivalului, cei prezenți s-au putut delecta privind și lucrările acestor artiști talentați.

Festivalul s-a încheiat cu muzică și poezie la Centrul de Arte Vizuale al Val-David-ului, unde ne-a întâmpinat Directoarea centrului, doamna Manon Regimbald. Aici doamna Flavia Cosma a invitat toți poeții prezenți să urce pe scenă și să recite cel puțin câte o poezie. Printre ei menționez pe Tito Alvarado (Chile/Canada), care a recitat în spaniolă, Margara Russotto și Anabella Aguilar Brealey, Flavia Cosma, Eva Halus și Honey Novick, Louise-Philippe Hebert, Anne Louise. E Fontaine, Ljubica Milicevic, David Breme, etc. Jeremiah Wall, autor-compozitor și interpret, actor al anilor 90, a interpretat câteva cântece acompaniat fiind de către Sharl Dube la tobe și de către Honey Novick-voce, el însuși acompaniindu-se la chitară. Ivan-Denis Dupuis a încheiat festivalul cu cântece în franceză compuse de el, comemorând personaje și locuri întâlnite în Franța/ Paris.

Alexandra Girard de la jurnalul *Le Citoyen*, care apare în peste 60 de orase quebecoise, a fost prezenta din partea acestui jurnal, și puteți citi și articolul scris de ea, pentru a avea o a doua opinie asupra festivalului, urmând link-ul <http://journaldescitoyens.ca/lejurnal/PDF-complet/JDC-201506.pdf>

Pentru mai multe informații, vă rog vizitați site-ul: http://www.flaviacosma.com/Val_David.html

POEZII

Daniela GÎFU

GÎFU Daniela, născută la 10 ianuarie 1973, în orașul Bârlad, Vaslui, România. Stabilită în Cluj-Napoca. Studii: Facultatea de Fizică a Universității „A.I. Cuza” din Iași (UAIC) - 1997; Master în Comunicare și Relații Publice, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București - 2004; Doctor în Filosofie la UAIC - 2010; Studii postdoctorale, domeniul interdisciplinar (Informatică și Psihologie) la UAIC - 2010-2013. Cercetător științific, cadru universitar, scriitoare, poetă, jurnalistă, editor de carte, redactor și redactor șef la mai multe publicații virtuale și fizice. Detalii: <http://webmail-profs.info.uaic.ro/~daniela.gifu/>. „Diplomă de Excelență” din partea Asociației Astronomice SIRIUS - Club UNESCO, România; Primește distincția „Cetățean de onoare” al comunei Bălăbănești, Galați, România.

Cărți publicate: „Zeno Fodor-80” (Antologie-evocări), Ed. Nico, Tg.Mureș, 2014; „A nyugtalanág búne” (Poezie), Ed. Mentor, Tg.Mureș, 2014; „Temeliile Turnului Babel” (Eseu), Ed. Acad. Române, București., 2013; „Păcatul neliniștii” (Poezie),

Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2012; „Violența simbolică în discursul electoral” (Eseu), Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2012; „eu, tu și El” (Oglindiri spirituale), Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2009; „Jurnal de inițiere spirituală” (Eseu), Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2008.

Membră a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (UZPR), Membru în Colegiul de redacție „Avanti Publishers.com”, Karachi, Pakistan & Windsor, Connecticut, USA; Membru în Colegiul de redacție „Computer Engineering and Information Technology Journal CEITJ”, Indore, Madhya Pradesh, India; Redactor la Social Sciences and Educational Research Review, Sitech Publishing House – Craiova, România; Vice-președintă a Observatorului Internațional de Științe Sociale (OISS), afiliat la UAIC, România; Redactor șef al revistei „Destine literare”, Montreal, Canada; Redactor la „Revista de recenzii”, Craiova, România; Fondatoare și președintă la Asociația ArtVerba, Târgu-Mureș, România; Membră a Asociației Canadiene a Scriitorilor Români (ACSR), Montreal, Canada.

MAMA

Plecat-am cu firescul,
condusă în umbră de chipul mamei.
Fără zâmbet, fără înlăcrimare.
Doar o tăcere prin mărturiile copilăriei mele.

O caut mereu
în momentele cerșinde de mângâiere.
Nicăcând nu întârzie să apară.
Mă petrece peste durere
o clipă, o zi, o eternitate.

O cuprindere tulburătoare
intensifică bucuria strădaniei mele.
Fiecare nouă stare de conștiință
fermentează în ființa mea
solidă, rezistentă,
pregătită să se armonizeze cu Cerul.

Revederile...
puține, pasagere, străine,
în pas cu oprelile
prin stațiile încărcate de ședere.
Și... pulsul îngreunatelor suflări
de amintiri, speranțe și ecouri
trezesc în mine dorul de Acasă.

NU-MI RĂMÂNE DECÂT STRIGĂTUL

M-am cunoscut la vreme de boală,
strigând ajutor mănât de trecere.
Rugăciunile, un puhoi de lacrimi uscate.
Sub privirea divină,
rămâneau mute la poarta îngerilor.

Îmi păreau că râd de murirea mea,
cunoscută acum cu simțirea.

Da, lumea murea și învia la păsul îngerilor...
Eu îi trădasem de prea multe ori
ca să mă audă.

Sufletul,
singurul care adulmeca tărâmul cu aripi,
unde nu cutezase să-l cuprindă gândul,
deschis în neajunsurile lui călătoare,
la poarta îngerilor,
strigând încontinuu.

DE-AȘ PUTEA A MĂ ÎNTOARCE

În noaptea asta de-nceput de an,
rece, ninsă, năvălășă,
ca gura iubitelui în ceas de-mpreunare,
aștept deșteptarea ascultării curate,
împotriva neastâmpărului pierdut.

Nu mai am timp de împotrivire,
pasul s-a îngreunat de la bocancul înzăpezit
la călcătura împotriva vântului aspru,
fără de iertare.

Mă-ntorc pe drumul ce se îndepărtase de lumină.
E plin de urme șterse și pline de împotrivire.
Încerc să-mi deslușesc urma,
sub privirea lunii înfiorată în argintirea gerului,
întoarsă de învolburarea multelor ore peste abis.

Dar... nu mai e.
S-au așternut peste ea amintirile clipelor brumate.
Pas cu pas,
vorba cu vorbă,
ca dorurile unui sfârșit de gerar
printre ofurile neștiute ale întinericului.

BOMBAY, 1930.

Miruna TARCĂU

Ce texte est extrait d'un roman en cours de rédaction.

Contexte : Élisabeth (Lizzie, Betty), mère adoptive de Simon, Marie-Ève et Nadja, va rejoindre son ex-mari David à Bombay. Ce dernier, qui s'est rebaptisé Charles Morris, présente Élisabeth à sa nouvelle femme comme sa sœur cadette.

En tout cas, le moins qu'on puisse dire, c'est que leur voyage avait pris plus de temps que prévu. D'abord il avait fallu régler quelques questions d'argent qui étaient restées en suspens après le départ de Lena, ce qui n'était pas forcément commode quand on devait s'occuper en même temps de trois gosses en bas âge ou en perte d'autonomie. Ces gosses, qui devaient avoir pressenti sa détresse, en profitèrent pour repousser les limites de la patience

de Betty ; car si Lena était passée experte dans l'art d'alterner la douceur et l'intransigeance, Betty, elle, n'avait pas encore compris comment elle pouvait se faire à la fois aimer et respecter. Aussi, chacun à sa façon, ses enfants lui firent durement ressentir l'absence d'une seconde figure d'autorité. Il y avait d'abord Marie-Ève, bien sûr, qui ne tenait plus en place, courant sans cesse d'une pièce à l'autre en criant « Où c'est qu'elle est, ma môman blonde? », ce qui lui plaisait d'autant plus qu'elle s'était aperçue que cette question faisait de la peine à Betty. Simon quant à lui avait sombré dans une léthargie qui compliquait toutes les tâches quotidiennes de sa maman adoptive, en commençant par l'heure du repas, lequel s'éternisait en longueur depuis qu'il avait décidé de faire la grève de la faim pour protester contre la disparition des cookies qui avaient, jusque-là, ponctué ses journées. Seule Nadja était demeurée taciturne comme à son habitude, se contentant d'observer tout ce qui passait à la portée de ses grands yeux noirs.

Bref, tout ça pour dire que Betty n'avait pas eu le loisir de se morfondre en se demandant sérieusement si la disparition de Lena s'expliquait par un suicide, un abandon, ou encore par la nécessité de fuir devant l'énormité de la tâche qui se profilait devant elles. Elle était tout simplement trop occupée pour réaliser ce qui s'était passé. Il lui avait fallu contacter tous les gens avec qui elles avaient initié des négociations concernant l'achat d'une propriété à la campagne ou encore l'établissement d'un contrat de travail, fermer sa boutique de pâtisseries, et surtout trouver un nouveau propriétaire à son duplex qui accepterait de l'acheter pour ainsi dire au noir, ou autrement dit de l'occuper de manière informelle tant et aussi longtemps que David n'aurait pas finalisé l'acte de vente. À cet égard, monsieur Gaétan Bélanger était un cadeau du ciel, car elle était bien consciente que personne d'autre que lui n'aurait sans doute accepté de lui prodiguer une avance aussi importante sans avoir une garantie légale de ce qu'il acquerrait. Son attitude d'ailleurs l'avait étonnée. Il n'en avait pas fait tout un plat, mais enfin, il était le seul homme du

quartier que la disparition de Lena semblait avoir affecté autrement que s'il s'était agi de faire le deuil d'un fantôme éphémère, ce qui semblait l'avoir bizarrement rapproché de Betty. Par contre, cet excès de sympathie lui valut une mauvaise surprise de la part de sa Monique, qui avait décidé de brûler ses lectures interdites en commençant par le vieux Rabelais qu'il avait reçu de son grand-oncle normand, pour le punir d'avoir jeté par la fenêtre toutes leurs économies.

En vérité, Élisabeth fut blessée de constater le degré d'indifférence avec laquelle les mauvaises langues du plateau accueillirent la nouvelle du départ de la fée scandinave qui leur pourrissait l'existence. Une des premières pensées qui avaient traversé son esprit, lorsqu'elle découvrit la note de Lena, fut consacrée à ces épouses mal baisées, grandes gueules, éternellement frustrées contre le bon Dieu bien qu'elles ignoraient exactement ce qu'elles Lui reprochaient, qui ne manqueraient pas de lui demander où avait bien pu passer sa jolie collaboratrice. Elle s'attendait à fondre en larmes à chaque fois qu'elle aurait à essuyer un sarcasme au sujet de son « mari » viking qui l'avait laissée avec trois mômes sur les bras. Mais au lieu de cela, le mépris distant avec lequel ses voisins recevaient dorénavant ses salutations lui confirma qu'elle n'était plus qu'une petite dame comme les autres, privée du mystère que sa cohabitation scandaleuse avec Lena avait momentanément projeté sur la condition féminine. Au fond, c'était presque dommage de devoir quitter le quartier précisément au moment où l'on s'était résigné à sa présence au point de l'intégrer tacitement dans la communauté du plateau.

Et pourtant, c'est en voyageant qu'elle s'aperçut à quel point elle avait éprouvé un besoin viscéral de tout foutre en l'air elle aussi – pour voir du pays, comme on dit. Rien n'était plus pareil sur la route, et s'il avait fallu quelques jours à Marie-Ève et à Simon pour qu'ils réalisent l'ampleur du changement qu'ils s'appropriaient à vivre, leur insubordination laissa rapidement la place à une excitation croissante devant la nouveauté des expériences qui se présentaient à eux. Le monde est grand, s'exclamaient-ils bien avant qu'ils n'entendent les muezzins répéter la même chose à propos de Dieu du haut de leurs minarets à Istanbul, où ils firent une escale de plus de trois semaines à cause d'une mauvaise fièvre que Nadja avait contractée pendant qu'ils traversaient la Méditerranée.

Au départ, Lizzie avait estimé que le voyage leur prendrait un peu plus d'un mois. Il fallait compter une bonne semaine pour traverser l'Atlantique, puis pas moins de cinq jours pour traverser la France de Caen jusqu'à Marseille, en faisant une brève escale à Paris puis à Lyon. Elle s'était dit que, tant qu'à traverser la moitié du globe, un peu de tourisme au passage ne pouvait pas leur faire de mal. Pourtant, elle avait beau s'y connaître en voyages, tous ceux qui ont roulé leur bosse apprennent tôt ou tard qu'ils ne peuvent jamais prévoir ce que la route leur réserve. Les difficultés n'apparaissaient pas forcément où elle l'aurait cru. Curieusement, elle avait eu plus de mal à trouver une ligne qui assurait la correspondance entre Marseille et Istanbul qu'elle n'en eut par la suite à trouver un guide qui se chargea d'assurer son transfert d'Istanbul jusqu'à Bombay, en passant par Téhéran.

À tous les coups, on lui répétait qu'il fallait s'arrêter à Naples, en Sicile ou bien en Grèce, et se débrouiller à partir de là ; ce qu'elle hésitait à faire d'un point de vue linguistique, parce qu'elle n'avait aucune envie d'essayer de comprendre le dialecte de tel ou tel capitaine qui profiterait certainement de son ignorance pour lui faire payer son passage au prix fort. Ce contretemps la bloqua à Marseille près de cinq jours. Enfin, à force de recherches, elle finit par tomber sur des Russes qui effectuaient régulièrement le trajet entre Marseille et Sébastopol en passant par le Bosphore. L'inconvénient, c'est que si cette négociation lui permit de trouver un passage jusqu'en Turquie à un prix tout à fait raisonnable, cette traversée fut particulièrement pénible en raison des odeurs que dégageait la cargaison de cette embarcation commerciale. Elle mit plusieurs mois avant de pouvoir réintégrer des produits de mer à sa diète.

Enfin, il faut dire que la maladie de Nadja ne fut pas l'unique cause raison pour laquelle elle choisit de s'attarder aussi longtemps chez les Turcs. Lena lui avait tellement rabattu les oreilles avec ses histoires de djinns qu'elle avait hâte de redécouvrir cet Orient qu'elle avait parcouru en vitesse avec David, à une époque où cette partie du monde semblait avoir pris tout l'Occident en grippe. Elle brûlait de se retrouver à Téhéran pour découvrir, qui sait, le monde des harems, en essayant de comprendre si le voile ajoutait du mystère à la beauté féminine. Elle n'eut toutefois pas besoin d'atteindre l'Iran pour s'immerger dans cet Orient idéalisé par les Européens. La vieille Constantinople jeta la culture orientale sur elle un peu comme un pêcheur qui lance ses filets dans la rivière. C'est donc un peu malgré elle qu'elle s'y retrouva prise au piège, tout en sachant qu'elle aurait tout aussi bien pu passer à côté de cette expérience en abordant la vie et les gens d'un air un peu moins avenant. Mais c'est à Istanbul, et non à Téhéran que sa route croisa celle du diplomate Hassan Bensari.

Elle fut bien la première à s'en étonner. Le souvenir de l'ambassade yougoslave qu'elle rencontra à Paris, et des démarches qu'elle avait dû accomplir pour faire sortir David du goulag où il pourrissait, l'avait tout à fait convaincue que les politiciens étaient des gros dégueulasses. Plus tard, elle en vint à se demander ce qui l'avait fait changer d'avis là-bas, alors qu'elle avait toutes les raisons du monde de ne pas s'éterniser dans cette ville qui grouillait de tentations de dépenser de l'argent du soir jusqu'au matin, précisément au moment où ses *kuruş* lui glissaient entre les doigts. Sa formation médicale remontait à trop loin pour qu'elle se risquât à poser elle-même un diagnostic sur la maladie de Nadja, et c'est pourquoi elle dut se résoudre à consulter l'avis de plusieurs médecins avant d'opter pour un traitement qu'elle jugea approprié. À en croire le traducteur qu'elle avait déniché pour l'occasion, il s'agit sans aucun doute d'une fièvre typhoïde. On lui recommanda de lui préparer une purée de bananes agrémentée de miel, de clous de girofles et de zestes d'orange, qu'il lui faudrait rigoureusement ingérer trois fois par jour. Le remède lui-même ne coûtait presque rien, mais elle dut louer un appartement suffisamment grand pour pouvoir isoler Nadja dans une chambre à part, au cas où sa maladie se révélerait contagieuse, ce qui éleva considérablement le coût de son séjour. Aussi, en quittant Istanbul, elle fut reconnaissante à Hassan d'avoir payé les honoraires de son guide, tout en sachant qu'en d'autres circonstances, elle n'aurait guère approuvé la facilité avec laquelle elle accepta une aide financière qui la plaçait dans

une situation de dépendance vis à vis d'un inconnu. Car même si elle avait partagé avec lui quelques instants de bonheur, Hassan n'en était pas moins demeuré un étranger – ce qui valait peut-être mieux que de connaître véritablement une autre Lena qui serait partie en emportant ses rêves dans la brume.

En comptant donc le temps qu'elle mit à préparer son départ, son escale en Turquie ainsi que quelques autres contretemps qui étaient survenus pendant son voyage, Élisabeth arriva devant le jardin de roses du docteur Morris un peu moins de trois mois après la réception de sa lettre, qui avait elle-même mis deux ou trois mois à parvenir jusqu'au dominion canadien. Le docteur Morris s'y attendait si peu qu'il n'avait averti personne qu'il s'attendait à recevoir sa sœur cadette avec ses trois enfants. À vrai dire, de même qu'Élisabeth ignorait qu'il était censé être de cinq ans son aîné, lui-même n'avait pas été informé qu'il était trois fois oncle, de sorte que le guide qu'Élisabeth avait embauché en Iran par l'intermédiaire d'Hassan eut tout le mal du monde à convaincre le portier de leur céder le passage. Ce dernier leur répétait, dans un anglais approximatif, que le docteur Morris n'était pas chez lui et qu'ils devaient attendre qu'il revienne d'une expédition de chasse qui pouvait encore se prolonger pendant plusieurs jours. C'est alors que la sœur de Chiquito, qui était enceinte jusqu'aux yeux, accepta héroïquement son rôle de *hostess* en insistant pour recevoir ces voyageurs qui venaient de si loin.

La première réaction de Maggie fut de serrer Élisabeth contre son ventre gonflé à l'hélium en répétant *My dear, my dear*, comme si elle la connaissait depuis des lustres et qu'elle s'attendait parfaitement à la voir débarquer chez elle mal coiffée, avec un bambin fiévreux, un paraplégique, et une dette à payer au guide par-dessus le marché – puisque ce dernier réclamait un *bahşiş* comme si tous les sous que Hassan et Betty lui avaient déjà versé n'avaient pas suffi. Margaret Harris s'en acquitta avec un tact tout à fait britannique qui parvint presque à laisser croire qu'Élisabeth lui faisait une faveur en lui permettant de lui venir en aide dans une passe difficile. Mais à mesure qu'elle découvrait la maison du couple Morris, elle eut davantage l'impression de leur demander la charité que de leur faire une faveur, et Marie-Ève elle-même était si intimidée par toute cette décoration clinquante qu'on aurait eu de la peine à distinguer sa silhouette entre les jupes de Betty. Il lui fallut beaucoup de bonne volonté pour accepter de prendre place dans un de leurs salons, de boire un thé que vint leur apporter une vieille servante indienne, et de confier ses enfants à une gouvernante qui déclara qu'elle ne connaissait pas de meilleur remède pour Nadja que de la remettre entre les soins d'une nourrice.

De son côté, Maggie éprouvait quelques difficultés à respecter les politesses d'usage qui auraient voulu qu'elle évite de submerger sa belle-sœur de questions indiscrettes, et surtout, qu'elle ne profite pas de façon aussi évidente de l'absence de son mari pour satisfaire une curiosité que l'attitude réservée du docteur Morris avait longuement alimenté au fil des années. Le fait est qu'elle était si contente d'avoir eu la chance de se saisir de Betty en une telle occasion qu'elle ne savait même pas par où commencer. Par leur enfance à Buenos Aires, où la famille Morris avaient fait la connaissance de son cher frère disparu? Par la discrétion qu'il avait toujours entretenue à son égard, laquelle fit en sorte que Maggie en vint à soupçonner qu'Élisabeth s'était conduite d'une manière inacceptable, au point où son frère avait jugé préférable de couper toute relation avec elle pendant de longues années? Ou bien, valait-il mieux

l'interroger davantage sur les enfants qu'elle avait ramenés avec elle de Montréal, que son mari n'avait jamais cru bon de mentionner? C'était trop lui en demander à la fois. Betty se leva au milieu d'une phrase en remerciant Marguerite de l'avoir eu la gentillesse de l'accueillir chez elle, mais elle eut le regret de lui annoncer qu'elle ne pouvait rien lui révéler sur son compte avant d'avoir eu l'occasion de parler à son frère. Elle poussa l'indélicatesse jusqu'à proposer de s'installer dans un hôtel particulier en attendant qu'il revienne de voyage, ce qui heurta sacrément la sensibilité de la bonne femme, laquelle admit tout haut qu'elle ne comprenait pas ce qu'elle pouvait bien avoir à confier à son mari qu'elle ne pouvait pas lui avouer en son absence. Il faut dire que Betty ne fit pas des pieds et des mains pour rassurer sa belle-sœur de sa bonne volonté. Elle se contenta tout bonnement de lui préciser, comme si ce n'était

pas déjà évident, que leur situation était un peu particulière, et que ce n'était pas une question d'aveux, mais bien plutôt d'un regain de confiance.

Le comble, c'est que tous les domestiques donnèrent implicitement raison à Betty. Après tout, même en son absence, le docteur Morris était l'homme de la maison, et il fallait tout naturellement se soumettre à sa volonté. S'il n'avait jamais parlé de son passé qu'avec une grande discrétion, c'est qu'il préférait sans doute garder le silence sur certaines choses, et toute personne sensée se devait de respecter la loi du silence.

EMINESCU

Doina HANGANU - BUMBACESCU

Se împlinesc 126 de ani de la dispariția lui și încă nu s-a spus tot ce se poate spune despre el și despre opera lui din care, în timpul vieții sale nu au apărut decât 84 de poezii.

Repet un lucru pe care l-am mai spus și altădată: dacă marele Goethe ar fi murit la vârsta de 39 de ani, ca Eminescu, n-ar mai fi fost titanul literaturii universale, pentru că FAUST a fost scris după vârsta de 75 de ani.

De-a lungul unui secol și mai bine, cei mai de seamă oameni de cultură ai țării, istorici literari, critici, scriitori, poeți, i-au analizat opera: Titu Maiorescu, Ibrăileanu, Călinescu, Vianu, Crohmălniceanu, Mihai Cimpoi – unul dintre cei mai mari eminescologi din lume –, Vatamaniuc și mulți, mulți alții. Fiecare a avut ceva nou de spus și așa va fi și de acum înainte, pentru că fiecare generație va înțelege altfel opera lui Eminescu și o va interpreta altfel.

Poeziile lui descriu sentimentele noastre ale tuturor: iubirea, deznădejdea, dragostea față de natură, patriotismul, viața și moartea. Nimic nou și nimic original. Nici în privința vocabularului, Eminescu nu a inventat nimic, nici un cuvânt. A folosit vorbele limbii române pe care le-au folosit locuitorii acestei țări dintotdeauna, din cele mai vechi timpuri până azi. Numai că el a readus la viață cuvinte vechi, uitate, scoase din cărți bisericești, din cronică, din folclor. Dar, așa cum spunea Sadoveanu, a pus alături „cuvinte care n-au mai stat împreună de la începutul lumii...” Este vorba despre celebrele lui sintagme: „suferință, tu, dureros de dulce”, „cântul unei dulci evlavii”, „ochii tăi fierbinți”. Dacă Eminescu ar fi scris într-o limbă de circulație internațională, versurile sale ar fi putut fi citite și cunoscute de toți cei care iubesc poezia, ar fi putut sta alături de sonetele lui Petrarca sau Shakespeare. În traducere, oricât ar fi de bună și de artistică, acel fior poetic, acea sclipire de genialitate dispare, se șterge, fără voie.

Revenind la vocabularul eminescian, vreau să dau câteva exemple. Iată cuvinte vechi, forme verbale scoase din cronică:

„M-a fermecat cu vreo scânteie / Din clipa-n care ne vazum (perfect simplu arhaic)” sau : „Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă” (perfectul compus arhaic).

Expresia foarte banală pe care o folosim și noi încă deseori – adică „are ceva, nu știu ce” capătă la Eminescu un farmec deosebit:

„De-or trece anii cum trecură

Ea tot mai mult îmi va plăcé (Atenție, nu plăcea cum greșit recită unii)

Pentru că-n toat-a ei făptură

E-un „nu știu cum” și-„un nu știu ce”.

Eminescu a luat din basmele noastre numele zgripturoaicei urâte și rea, Muma-Pădurii. Dar la el, substantivul MUMĂ are alt sens. Răspunzând la dorința fetei, Luceafărul coboară și-i spune:

„Din sfera mea venii cu greu

Ca să-ți urmez chemarea.

Iar cerul este Tatăl meu

Și mumă-mea e marea”.

Aici substantivul mumă numește un element primordial, marea, apa. Ce diferență abisală între cele două sensuri ale aceluiași cuvânt!

Gândirea lui Eminescu a rămas genială chiar și atunci când mintea i s-a tulburat. Ce dovadă mai bună avem decât cele spuse doctorului care-l îngrijea: „De asta e atât de greu capul meu și mă doare, pentru că e plin de diamante”.

Nu voi obosi niciodată să citez cuvintele cu care George Călinescu încheie opera sa „Viața lui Mihai Eminescu”:

„Astfel se stinse în al optulea lustru de viață cel mai mare poet pe care l-a ivit și-l va ivi vreodată, poate, pământul românesc. Ape vor seca în albie și peste locul îngropării sale va răsări pădure sau cetate, și câte o stea va veșteji pe cer, în depărtări, până când acest pământ să-și strângă toate sevele și să le ridice în țeava subțire a altui crin de tăria parfumurilor sale”.

ION PAPUC, UN ARISTOCRAT AL LITERELOR ROMÂNEȘTI CONTEMPORANE

Traian GARDUS

La prima vedere acest titlu ar părea unora nițel hiperbolic, dacă nu chiar gongoric, dar acest lucru se va întâmpla doar la o prăpăstie și nihilistă considerație. După parcurgerea, în totalitate a rândurilor de mai jos se va ajunge la concluzia firească, anume că autorul a demonstrat cu acribie aserțiunea din titlul de mai sus, care ni se pare că are rezonanțe de vers clasic.

Poet, eseist, mai cu seamă, traducător, filozof, dar mai presus

om de carte și de cărți, pentru ca o vreme a fost și editor, chiar managerul renumitei Edituri Crater, dar ca orice om de suflet și nu rechin, cum se pare că trebuie să fii în zilele noastre și în lumea izvodirii cărților ca atare. Pe scurt acesta ar fi portretul spiritual al scriitorului de subtil și rafinat stil, Ion Papuc.

Avea doar vreo 20 de ani când acum aproape o jumătate de secol Ion Papuc a venit la București, împreună cu un mic grup de viitori mari scriitori: Ioan Alexandru, Gheorghe Pituș etc., din Cluj, când maestrul Eugen Barbu l-a și «cîtit» ca un tânăr înzestrat, poate cel mai avizat exeget al lui Platon. Credem că această apreciere spune ceva, prevestindu-i totodată și un viitor strălucit.

Dar lucrurile nu erau prea roze nici în capitală pentru tânărul filozof-poet clujean, ca și pentru alți tineri aspiranți la gloria literară de altfel. Dar cu o muncă serioasă și asiduă au reușit în cele din urmă.

Stilul în care se exprimă Ion Papuc este unul prin excelență doct, de calibrul intelectual, cu perioade ample și vocabular ales, întotdeauna atent la dozarea ideilor pentru a produce un efect cât mai pregnant asupra cititorului. Credem că din marea lui dragoste și respect pentru cititorii săi rezultă și acele minunate texte, din eseuri, dar și din articole ocazionale, cum le numește, undeva, chiar autorul.

Textele sale sunt o bucurie pentru orice iubitor de literatură bună, foarte instructive, mai ales pentru românii stabiliți în străinătate și care și-au pierdut legătura directă, vie, cu limba maternă și mai ales pentru urmașii acestora, născuți în afara țării.

Nu vom mai zăbovi prea mult lustruind personalitatea unui om care și așa e sclipitoare, vorba bătrânului și celebrului prieten al său, Petre Țuțea. A propos de acest «Socrate al Bucureștilor», cum pe bună dreptate îl numea colegul său de generație Mircea Eliade, cu ocazia unui interviu...

Aici e chiar și momentul să deschid o mică paranteză și să fac precizarea că datorită vechiului meu prieten clujean, Ion Papuc, l-am cunoscut și eu pe ilustrul om de cultură Petre Țuțea, pot spune că de amicitia sa am profitat din plin avalanșele de informații culturale pe care le risipea împrejur. Cred că simpatia și acceptarea mea în cercul său de emuli – adesea ne vedeam la o cafea la Athenée Palace unde mergea zilnic spre a-și ține obișnuitele disertații, nu

neapărat strict filozofice, cât de amplă informație culturală. Cred, deci, că această, pot spune, simpatie față de mine, venea din trei părți:

1. Eram ca și Ion, ardelean, cu studii la Cluj; 2. Eram piteștean prin adopție, inclusiv căsătorie și serviciu, deci nu departe de Bourenii săi nali. Adesea evocați de el; 3. Știam și ceva germană, încât pricepeam desele sale referiri, în original, la Goethe și Schiller. Adesea chiar, uita totuși de diferența de vârstă și mă întreba dacă l-am cunoscut pe prietenul său, Sorin Pavel, iar eu, mucalit, îi răspundeam că da, mi-e prieten excelentul epigramist și om de spirit Sorin Pavel (junior), mai adăuga Țuțea că el l-a numit ambasador al României la Viena. Lucru întărit și de prietenul meu, epigramistul, care mi-a spus că el se născuse la Viena, din mamă austriacă.

O altă mărturisire, amuzantă pentru mine, ar fi fost faptul că a scris un eseu despre îmbătrânire, pe care mi-l va da și mie și de care s-a interesat cineva de la C.C., cu promisiunea de a-l publica. Naivitatea oamenilor celebri e notorie: m-am abținut să nu pufnesc în răs, pentru că nu puteam să văd cum putea puterea să aprobe o lucrare semnată de Petre Țuțea în...Editura Politică, patronată de C.C. al P.C.R. Încă un «flashback» cu Țuțea și cu asta revin la prietenul Ion Papuc. Odată, cumva umbrit de amintiri, îmi spune că ei erau trei buni prieteni: Eliade, Cioran și...eu – adică Țuțea «și ei plecând din Țară au ajuns cine sunt», iar eu rămânând aici sunt un necunoscut.

Desigur îi simțeam dezamăgirea și întunecarea din priviri, moment în care interveneam spunând: «aceasta e doar o părere și e valabilă pentru cei care nu-l cunosc și nu-l știu valoarea adevărată ca om și depozitar de cultură – o bibliotecă vie, strălucit profesor, dar când vor veni și cărțile serioase, lucrurile se vor schimba radical. Și timpul avea să adeverească această premoniție...da, Țuțea a fost publicat.

Acum, chiar mă retrag în tăcere dând cuvântul – aș zice eu discipolului său (oh, dar câți alții o fi avut? să ni-l aducă în față cu harul său nepereche. Cartea «Cu fața spre trecut» - portrete și ideologii conține o seamă de nestemate ale genului, chiar așa, portrete cu ideologiile lor. Evident, vom începe cu Petre Țuțea, care are atâția discipoli printre mai tinerii mei prieteni. Mărturisesc că îmi vine nespuse de greu, ca în fața unei operații *la care extras* să mă opresc spre a ilustra arta autorului în discuție, textul are formă doar parcurs în întregime...dar de unde spațiul tipografic?... Să încercăm totuși de la pag. 61.

«Deoarece tocmai viața lui, ca în foarte rare cazuri, tocmai această viață a fost capodopera lui Petre Țuțea. Sau, mai exact spus, nu viața lui ca însumare de fapte, de înfăptuiri, de acțiuni, cât viața ca o șlefuire continuă a personalității care era, o personalitate coplesitoare, superlativă, care a impus multor contemporani ai săi, oameni ei înșiși cu calități excepționale, de la Nae Ionescu, la Mircea Eliade, Emil Cioran și alții». Avea atâta indescriptibil farmec.

De fapt ceea ce m-a determinat să scriu despre Ion Papuc este cartea «*Sub zidurile Tradiției*» și mai ales articolul «*Mormintele din Mogoșoaia*», absolut superb și patriotic,

în care se aduce cuvenitul elogiului boierimii românești, spre a repara ceva din stratul de mizerie, aruncat asupra amintirilor de trecutul regim comunist (sperăm definitiv defunct), ei urmașii unor domnitori români, prinți care-și dorm somnul de veci în mormintele de la Mogoșoaia.

«Ca să rămân la cercul de prieteni ai lui Marcel Proust, mă opresc mai întâi la mormântul unei doamne, fiică de lord, acesta important om politic care pentru un timp a fost și prim-ministru al țării sale : Căsătorită cu Anton Bibescu, s-a întâmplat să sfârșească pe meleagurile noastre. Când soțul ei, tocmai însurat, l-a vizitat pe romancierul francez, a avut sentimentul că îi face acestuia cunoștință cu o nouă româncă. Așa deveneau respectivele aristocrate, ale Franței, ale Angliei, române noi, și în aceste relatări nu se citește nici măcar o umbră de ironie. Ele au venit, fie și doar pentru scurt timp, să trăiască în noua patrie, iar când s-au sfârșit, cei care le-au așezat în cavoul princiar de la Mogoșoaia au avut grijă ca inscripțiile funerare să fie scrise în limba lor de origine. Despre această a doua cunoștință a lui Marcel Proust textul ne spune : *Lady Elizabeth Asquith/Princesse Bibesco/born in London february 26th 1898/ + in Bucarest april 6th 1945/ My soul has gained the freedom of the night*. Ultimele cuvinte, cu aparența lor de vers, par a cita sau doar a parafraza un vers din *Macbeth*. Și e o ciudățenie nu doar faptul că în fața veșniciei cineva se confruntă în mod bizar tocmai cu acest atât de chinuit personaj de tragedie, dar, abstracție făcând de posibila apropiere de piesa lui Shakespeare, e uimitor cum cineva poate vedea în moarte o șansă a sufletului de a-și cuceri libertatea beznei!

Cu celelalte doua morminte de sus, de pe platoul criptei, părăsesc referința la scriitorul francez și ajung la semnificația pe care vreau s-o exprim în acest text. Sunt mormintele a doi tineri, aproape numai copii, însă textele lor funerare îmi par de o maximă expresivitate. Amândoi au murit la vârsta de 22 de ani. Eroi din al doilea război mondial.

Lăsându-i acum în ordinea, foarte strânsă, în care au trecut la Domnul, însă invers importanței și semnificațiilor care decurg din moarte, să transcriu o primă inscripție, cea de pe piatra tombală laterală, oarecum mai la o parte, și care spune : *Aici așteaptă învierea întru Christos «Mihai principe Basarab Brâncoveanu născut la București la 4 aprilie 1021, (...) locotenent aviator căzut în Valea Leurzei în ziua de 10 august 1943, la vârsta de 22 ani. Căsătorit cu Victoria Rojas Rosado*. Un citat din Biblie completează inscripția. Acolo unde am pus puncte de suspensie între paranteze am vrut să semnaliez că, pentru motive pe care nu le cunosc, cineva a răzuit cu dalta în piatra tombală un întreg rând din inscripție. Așa s-a întâmplat în anii care au trecut, că erau cenzurate până și pietrele de pe morminte!

Asemănătoare până într-un punct al ei, și totuși atât de diferită, cealaltă inscripție, cea centrală, îl anunță pe trecător : *Aici așteaptă învierea întru Christos George Principe Basarab Brâncoveanu sublocotenent aviator de rezervă decorat cu crucea de aur a virtuții aeronautice născut la București 27 martie 1922 Căzut la datorie în ziua de 19 septembrie 1944 în vârstă de 22 ani*. Ceva mai în josul pietrei se adaugă : *Cei iubiți și uniți în viața lor/ Nici în moarte nu s-au despărțit/ Fost-au mai iuți decât vulturii/ Și mai puternici decât lei/ Au căzut cei viteji*.

Cel care m-a dus la morminte, să le văd, pentru prima dată, mi-a spus, poate doar o legendă, că cei doi tineri nici

nu prea aveau mare legătură cu România, trăiau în Franța, ba chiar că nici nu știau limba română, dar când a început războiul, știindu-se prinți ai țării acesteia, înțelegând că statutul de aristocrați îi obligă să se înroleze în armata celor de același neam, neam de la care decurgeau titlurile lor nobiliare, au venit să-și facă datoria. Și, cum se spune, au căzut la datorie, confirmându-și rangul princiar.

Știu că invocând aceste solemnități funerare încalc normele esteticii liberale, domnitore azi și care optează pentru ironie, pentru sarcasm, pentru cinism, repudiind patetismele, patriotismul. Având conștiința acestui flagrant, nu mă pot totuși stăpâni să nu constat că dacă noi nu beneficiem azi, ca formă de guvernământ, decât de avantajele trivialei republici, aceasta se întâmplă poate și pentru faptul că regii de care am avut parte nu au sacralizat, prin moartea pe câmpul de luptă, aristocrația lor presupusă. La noi jertfa pentru patrie a fost rezervată celor mulți. Sigur, Carol I și Ferdinand au fost într-un anumit fel în fruntea armatelor care au realizat Neatârnamul și Întregirea, dar urmașii lor nu au fost decât niște dezertori. Carol al II-lea, fugăr de pe front, pentru că era prinț moștenitor a fost exceptat de la a fi pus în fața unui tribunal de război, judecat și împușcat pe loc de un pluton de execuție constituit ad-hoc, după cum cereau cele mai elementare legi ale stării de război, în vigoare în momentul acela. Fiindcă tocmai pentru că era prinț ar fi trebuit să-și confirme rangul prin adevărate fapte de arme și nu să dezerteze. Obligația celor cu pretenții aristocratice, de a respecta legile, este incomparabil mai mare decât a noastră, a oamenilor de rând, iar ei și sunt răsplătiți regal.» (legătura între «*Cu fața spre Trecut*» și «*Sub zidurile tradiției*», Editura PALIMPSEST, București, 2011; pag. 100 – 103)

Ca stil eseurile lui Ion Papuc se încadrează mai degrabă în tipul anglo-saxon, cu fiecare detaliu bine șlefuit, cuprinzând priveliști ideatice surprinzătoare, largi, ca la R.W. Emerson (1803-1882) – ce se rostogolesc în valuri imprevizibile aidoma apelor unui fluviu ca Mississippi, Tamisa, Rinul. Aceste texte se adresează în principal nu unui cititor pripit, grăbit, alert în lectură, ci unuia calm, dispus să deguste adevăratul, deplinul farmec al acestor scrieri.

P.S. Recent, într-o superbă evocare a lui Eminescu, făcută de minunatul actor și om de cultură Dan Puric, afirmând că Eminescu n-ar fi fost bucuros de dobândirea independenței din 1877, intuind că în schimbul ei rușii ne-ar fi luat Basarabia. Aceasta era părerea lui Petre Țuțea despre atitudinea lui Eminescu față de independența luată față de turci. Într-o discuție la o cafea la Athénée Palace, l-am întrebat textual : « D-le Țuțea, cum se face că în 1877, în plin război de independență, Eminescu, mare patriot, redactor șef la *Timpu*, n-a scris nimic despre acest eveniment? » La care filozoful răspunde : « Păi asta e Eminescu, spirit genial, întrucât dacă ne eliberăm de turci, ajungeam sub dominația rusească, infinit mai rea decât cea turcească. Turcului îi dădeai birul și te lăsa în pace, pe când rusul te asimilează, te înghite cu totul » dixit magister cu un surâs de *connaissanceur*...

SERIA ȘTIINȚE

20. DESPRE ALGELE ROȘII

Wladimir Paskievici

În acest articol voi arăta importanța algelor roșii în evoluția organismelor marine. Voi descrie astfel ce sunt algele în general, voi explica în ce fel au apărut algele roșii, voi indica ce organisme marine s-au format din aceste alge și voi comenta pericolele ce le (și ne) pândește.

Ce sunt algele?

Algele sunt plante acvatice. Ca orice plantă, algele pot sintetiza (produce) substanțe organice din apă, bioxid de carbon (CO_2) și

săruri minerale (nitrați, fosfați etc.), care conțin, în plus de azot și fosfor, fier, cupru, zinc și alte metale.

Sărurile minerale provin din aluviunile transportate de fluviile ce se aruncă în mare, din substanțele produse prin acțiunea apelor acide (ce conțin CO_2) asupra fundului marin precum și din diverse produse de descompunere.

În natură se găsesc mai bine de cinsprezece mii de alge diferite. După culoarea lor, ele se clasează în albastre-verzi, verzi, roșii și brune, conform abundenței dominante a diversilor pigmenti de culoare, respectiv, *ficocianina*, *clorofila*, *ficoeritrina* și *ficoxantina*.

Algele verzi sunt cele mai numeroase (9000 de specii diferite); ele populează în special apele dulci. Cele roșii, care ne interesează aici (6000 de specii), se găsesc în apele sărate. Cele brune (1500 specii) se găsesc în abundență în mările temperate și reci.

Atunci când sunt microscopice, algele devin migratoare și formează un plancton vegetal (sau *fitoplancton*). În grecește, *plancton* înseamnă călător sau rătăcitor și *phiton* înseamnă plantă. Acest fitoplancton, care constituie cca 50% din întreaga cantitate de materie organică de pe glob, reprezintă baza activității biologice marine, prima « verigă » din diversele lanțuri trofice în care fiecare element este un organism care se hrănește cu elementul precedent și este mâncat de elementul următor. Fitoplanctonul produce nu numai hrana organismelor animale, microscopice, prezente – (sau *zooplanctonul*), a doua verigă din lanț – dar produce și oxigenul necesar vieții acvatice. În fine, fitoplanctonul este alimentul de bază al *krillului* (mici crustacee) cu care se hrănesc organisme superioare (calamari, mamifere marine, pești și chiar păsări), verigile următoare din lanțul trofic.

Fitoplanctonul se dezvoltă până la o adâncime de câțiva zeci de metri, până acolo unde razele soarelui reușesc să pătrundă. Componenta albastru-violet a luminii solare pătrunde cel mai profund în adâncime; acolo, algele roșii captează mai bine această componentă decât celelalte. Ele pot astfel servi de hrană unei populații de organisme animale mai numeroasă și mai variată.

În ceea ce privește zooplanctonul, acesta se poate găsi până la adâncimi depășind 100 m pentru că unele organisme animale individuale pot să se deplaseze pe verticală până dau de fitoplancton.

Ca exemplu de alge roșii, cele mai numeroase sunt *coccolitoforidele*, *dinoflagelatele* și *diatomeele*. (Fig.1, 2 și 3). În ceea ce privește organismele făcând parte din zooplancton, cele mai abundente sunt *crustaceele copepode* (Fig.4).

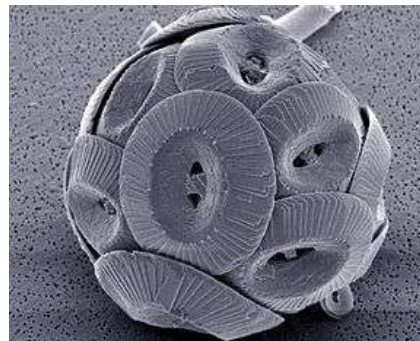

Fig. 1 Exemplu de coccolitoforidă

Fig. 2 Exemplu de dinoflagelată

Fig. 3 Exemplu de diatomee

Fitoplanctonul și zooplanctonul constituie planctonul propriu zis. Acesta constituie hrana peștilor și a altor animale acvatice ca moluscele și crustaceele. De disponibilitatea și de calitatea planctonului – adică de conținutul său în proteine și în molecule organice producătoare de energie – depinde întreaga viață marină.

Fig. 4 Exemplu de copepod

Când au apărut algele roșii?

Algele roșii au apărut la începutul *mezozoicului* (era secundară), perioada geologică cuprinsă între acum 250 de milioane și 80 de milioane de ani.

Algele verzi sunt mai bătrâne : ele au apărut de mai mult de 500 milioane de ani, la începutul erii *paleozoice* (era primară).

Pentru a înțelege ce a provocat apariția algelor roșii, trebuie să urmărim evoluția vieții marine, așa cum reiese din studiile arheologice contemporane, completate cu metode tehnice moderne de datație.

La început, acum cca. 550 milioane de ani, apariția și dezvoltarea algelor verzi primitive a permis apariția și dezvoltarea unor organisme animale primitive cunoscute sub numele de *trilobiți* (Fig. 5) sau *brahiopode* (Fig. 6) care dominau toate oceanele din acea epocă.

Fig.5 Trilobit

Fig. 6 Brahiopod

La sfârșitul epocii paleozoice, a avut loc un fenomen cataclismic a cărei natură exactă rămâne necunoscută – violentă reorganizare a plăcilor tectonice terestre datorită separării continentelor ? explozia unui *supervulcan*? prăbușirea unui meteor gigantic ? – care a provocat o răcire a întregii atmosfere, ceea ce a condus la o perioadă intensă de glaciație și la o scădere considerabilă a nivelului mării, care a antrenat la rândul ei cea mai devastatoare extincție a vieții de pe pământ (80-85% din viața terestră și 90-95% din viața marină).

Această catastrofă a antrenat și o schimbare în compoziția elementelor nutritive disponibile algelor provenind din aluviunile aduse de fluvii. S-a constatat că algele verzi au o concentrație mai bogată în fier, zinc și cupru decât algele roșii pe când acestea au o concentrație mai puternică în mangan, cobalt și cadmiu decât algele verzi.

Ori, condițiile climatice produse de catastrofa menționată au fost propice dezvoltării algelor roșii. În plus, elementele nutritive au crescut în concentrație și în diversitate, fosforul – element important în formația moleculei ADN – apărând în mai mare concentrație.

Este foarte probabil că înainte de catastrofă existau deja câteva specii rare de alge roșii primitive și că acestea, grație substanțelor nutritive acum prezente, s-au dezvoltat, au dat viață altor specii și au înlocuit, destul de repede, algele verzi rămase în număr redus, numai la suprafață.

Ce tip de organisme marine au fost privilegiate?

Cum algele roșii sunt mai bogate în proteine, ele au favorizat formația unei faune marine mult mai numeroasă și variată, practic așa cum o cunoaștem azi (cca 1000 de familii diferite). În acest sens, putem spune că o catastrofă planetară care a produs o cvasi extincție a vieții pe pământ acum 250 milioane de ani, a creat atunci condițiile necesare pentru o evoluție importantă a vieții.

Evoluția vieții marine n-a fost însă continuă. Numărul și varietatea speciilor n-a crescut în mod regulat. Ele au variat depinzând în special de disponibilitatea și de varietatea elementelor nutritive aduse de aluviuni. De exemplu, în perioada mezozoică de care ne ocupăm, temperatura exterioară s-a ridicat, glaciația a scăzut, nivelul oceanelor s-a ridicat, apa din oceane s-a evaporat mai mult, ploile au devenit mai abundente, vegetația s-a îmbogățit, păduri imense s-au format, arbori au crescut și au murit pe când ploile au antrenat spre râuri mult mai multe materiale de descompunere cu prețiosul lor conținut mineral.

Pe de altă parte, Pământul a cunoscut alte extincții parțiale, cea mai spectaculoasă fiind cea care a dus la dispariția dinozaurilor (și la extincția a două treimi din organismele marine), eveniment petrecut acum 60 de milioane de ani, la sfârșitul perioadei mezozoice. Acest ultim fenomen a produs variații importante în numărul și varietatea algelor roșii însă acestea au rămas predominante.

De mai mult timp, cercetători s-au interesat de evoluția speciilor marine, încercând să înțeleagă mecanismele care explică varietatea abundentei și diversității observate. Printre aceste mecanisme, cercetătorii au studiat efectele climatului, ale temperaturii apelor, ale nivelului mării, al conținutului în oxigen al oceanelor, al disponibilității și naturii elementelor nutritive etc.

Conform ultimelor analize științifice, **factorul predominant este disponibilitatea elementelor nutritive mai bogate.**

Ce pericole le (și ne) așteaptă?

Creșterea continuă a cantității de CO₂ în aer antrenează o încălzire a atmosferei și o acidificare a oceanelor. Această acidificare pune în pericol viața algelor, reducând disponibilitatea mineralelor necesare pentru a produce și păstra integritatea învelișului algelor.

Pierderea acestor organisme antrenează și un adus de încălzire a atmosferei pentru că unele din alge produc sulfură de etan (de formulă chimică S(CH₃)₂) care duce la o răcire a atmosferei printr-o formare adițională de nori ce reflectă în parte razele și deci căldura soarelui.

Poate și mai important, mărirea concentrației de CO₂, eroziunea solurilor datorită activităților umane și utilizarea excesivă de fertilizanti duc la o producție exagerată de elemente nutritive care dezechilibrează întregul sistem acvatic : un aport de prea puține elemente nutritive împiedică dezvoltarea vieții marine dar un aport excesiv al acestor elemente duce și el la o pieire a acestei vieți – prin sufocare din lipsă de oxigen și prin intoxicare din dejecții.

În definitiv, totul este o chestiune de echilibru. Azi, acest echilibru este rupt. Dacă schimbările sunt prea rapide, cum e cazul în prezent, natura nu se poate adapta la timp față de noile condiții induse de om.

Dacă omul crede că poate domina natura, el se înșală în mod amarnic!

Referințe :

- Martin, R. și Quigg, A., « *Tiny Plants that once Ruled the Seas* », *Scientific American*, June 2013
 Wikipedia, (Alge și plancton) și pentru figuri.

POEZII
de Daniela VOICULESCU

fibra

4 corzi... 4 instrumente.
vioară, violă, violoncel, contrabas.
4 anotimpuri... viață... Vivaldi.

ține minte... suntem nemuritori!

tu ești nava mea. m-am imbarcat deja!
e bine... e liniște... e pace... e iubire.
raiul e în noi... Julieta, aripă de cocor!

violă violet, violoncel alb, flori de liliac!

4 litere... A, C, T, G...
suntem plasmă, izvor de viață,
ADN identic... iubește-mă, baby!

piele fină, spirală de almandin!

Yasmin

alb și roșu.
roz.
magnolii.
risipind lumină.
să-mi săruți obraji...
și să curg, arc curgător!
cedru și lămâie, pulsezi!
„tu vii din Anzi...” albul
înflorește! „te ocrotesc.
sunt al tău, zâmbește!”
echilibru perfect... sper
că zâmbești... „cu totul!
te privesc, ești casa mea
de iasomie!” dulce-acrișor,
dulce-sărat! „n-aș mai pleca,
aș fi acasă! pianul, unda apei,
cercuri concentrice... tu și eu,
noi doi... unul... sufletul știe...”
te iubesc, zâmbește!

ia-mă lângă trupul tău!

trupul tău e chitara... fără trecut
și fără viitor. trup atemporal. altar
de suflet și divinitate... arc stelar.

gând. îmbrățișare. iasomia ta.

e prima dată când îți spun...
și e definitiv... total... te iubesc total.
spun rar asta. e a treia oară în viață
când o spun! sunt sincer. sunt al tău.
îmi purific trupul pentru întâlnirea cu
tine. odihnește-ți inima în palma mea!

iasomia ta. vanilia mea... îmbrățișare.
vise. cireșe. opium. lalele. ginseng.
mosc. marțipan. margarete. greieri.

să extindem cifra patru...
patru poeme în patru secunde!
și le pui pe patru pagini...

un altfel de Big Bang...

„COTUL DONULUI-1942” și albumul „ROMÂNII DIN JURUL ROMÂNIEI.” două cărți de
VASILE ȘOIMARU- Un mare patriot Basarabean contemporan -
Prof. Dr. Nicholas DIMA, USA

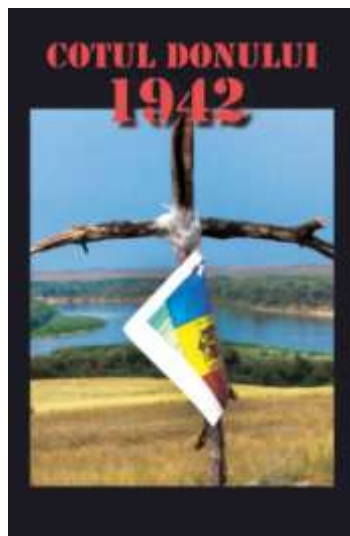
L-am cunoscut pe Vasile Șoimaru cu prilejul lansării la București a cărții „Cotul Domnului-1942.” Deși mi-am dat seama de valoarea cărții, am amânat lecturarea ei atentă fiind prins de multe și mici obligații ale momentului... O vizită recentă în Basarabia m-a adus însă din nou față în față cu acest mare Român, originar din Cornova Basarabeană.

...Am ajuns în satul Cornova din mijlocul Basarabiei cu vechiul meu prieten George, care s-a născut la Dereneu, un sat vecin și unde încă mai are rude din neamul... Șoimăreștilor. Am petrecut prima zi de Paște la bătrânul cornovean Gheorghe Șoimaru; un om senin cu chip frumos și ochi albaștri care ne-a recitat poezii patriotice românești învățate la școala primară încă înainte de război. Nu știu ce le-a spus bătrânul copiilor săi, dar știu ca a crescut o familie de patru copii patrioți. Iar Vasile, fratele cu 20 de ani mai mic, este autorul celor două cărți pe care le semnez în această scurtă recenzie...

Se spune că Dumnezeu îi încearcă din greu pe cei care-i iubește. Aceștia sunt marcați, sunt uneori salvați și deseori jertfiți, dar întotdeauna sunt cei meniți să aducă salvarea neamurilor lor. Românii Basarabeni au fost trecuți prin foc și sabie, prin Siberii înghețate și deșerturi fierbinți, prin păduri nedefrișate și mine sub-pământene, prin iaduri și purgatorii, pentru ca azi să se ridice deasupra tuturor vitregiilor și să reprezinte făclia reînvierii românismului. Am cunoscut mai mulți asemenea Români Basarabeni.

Profesorul și scriitorul Vasile Șoimaru și-a regăsit identitatea etnică și a pornit la redescoperirea rădăcinilor, a extinderii și a menirii neamului său românesc. El își regăsește confrății peste tot înăuntrul și în jurul României și ajunge pe urmele lor până în... stepa Calmucă. Aici la Cotul Donului și la buza Stalingradului, sute de mii de ostași Români străjuiesc și azi în lumea spiritelor la hotarul de răsărit al neamului. Contemplând osemintele acelor martiri, Șoimaru a purces la scrierea cărții *Cotul Donului*.

‘*Cotul Donului-1942*’ este o carte cutremurătoare și înălțătoare. În pofida sortii nemiloase, aici Românii au luptat vitejește și și-au făcut datoria până la ultima suflare. Si deși războiul a fost pierdut, acei ostași care și-au sacrificat viețile la porțile răsăritului sunt adevărații învingători ai marii înclăștări care a avut loc la mijlocul veacului trecut. Aici, ostașii noștri au murit eroic! Nu am cunoscut personal înclăștarea pe viață și pe moarte a marelui război, dar uneori simt că sufletește și azi continui să lupt în acel război. Si simt de asemenea că sutele de mii de români care s-au jertfit, au

murit ca națiunea noastră să iasă învingătoare. Si sunt convins că națiunea Română va învinge!

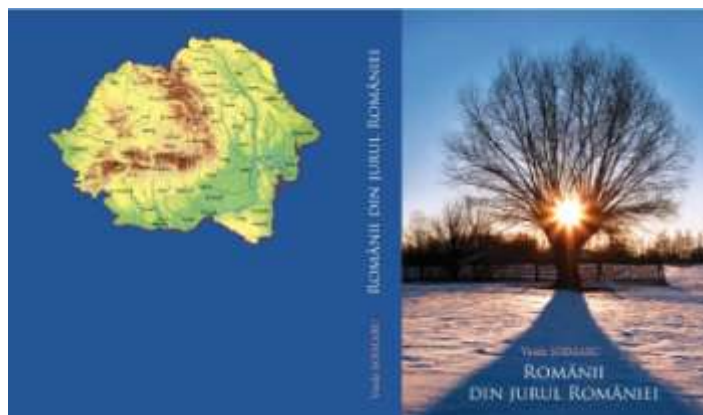
Vasile Șoimaru a făcut trei pelerinaje la Cotul Donului. El s-a simțit rănit ca român să constate că Germanii, Ungurii, Italianii au tratat cu Rusia, au adunat rămășițele ostașilor lor, și au ridicat cimitire frumoase și monumente impunătoare în memoria lor. România și-a uitat însă eroii și continuă să-i uite și să-i negligeze și astăzi. De fapt, conducerea

română de ieri și de azi pare hotărâta să-și negligeze eroii și chiar să-și ucidă sufletul...

Vasile Șoimaru a vizitat zonele unde s-au dat luptele și unde sătenii i-au spus că la fiecare arat de primăvară ies la iveală oasele fraților noștri martiri. Si nimeni nu le adună! Nu exista nici măcar o cruce înălțată de oficialitățile românești la locul sacrificiului. În prima sa călătorie la Cotul Donului, confratele Vasile a improvizat o cruce din crengi găsite la fața locului, i-a atașat un mic tricolor, și a implantat-o pe locul unde ostașii Români s-au opus cu piepturile tancurilor Sovietice...

Cartea, tipărită la Chișinău, (în 2012-ediția I-a, în 2013-ediția a II-a), este o lectură succintă, dar o mare lecție de Românism, și totodată, o palma usturătoare dată clasei politice de la București.

Fratele Șoimaru a străbătut în lung și în lat toată țara românească de la Nistru până la Tisa. Apoi, din aceiași dragoste pentru neam, s-a înverșunat să viziteze și comunitățile românești din jurul și din afara României. De la Cotul Donului el s-a dus la Românii de la poalele Munților Caucaz, a cutrierat Ucraina, a ajuns la Românii din Maramureșul istoric de la nord de Tisa, a vizitat comunitățile

românești din Ungaria, Bulgaria, Serbia și Macedonia și de asemenea pe cele Macedo-Române în Grecia. În plus, în căutarea confrăților înstrăinați, Șoimaru nostru a vizitat și alte țări între care Statele Unite și Canada. (Am fost surprins să constat că într-o fotografie făcută de el la Câmpul Românesc din Hamilton, Canada, apar și eu într-un grup de participanți la o întrunire românească).

În toate aceste pelerinaje Șoimaru a făcut mii de fotografii din care a selecționat peste o mie de planșe color pe care le-a tipărit pe cont propriu și pe cheltuieli personale. Impresionantul album (ediția a II-a) a apărut în 2014 la editurile Serebia din Chișinău și Magic Print din Onești. Lucrarea este împărțită în 14 capitole geografice și fiecare regiune este însoțită de explicații. Predomină fotografiile de biserici, diverse monumente, case și interioare de case, peisaje locale, familii și numeroși români întâlniți de autor peste tot pe unde a cutrierat.

În căutarea confrăților săi, Vasile Șoimaru a parcurs un sfert de milion de kilometri pe diverse trasee din jurul

României, trasee realizate în câteva etape și în decurs de 12 ani (2002-2014). A făcut acest pios sacrificiu ajutat doar de familie și de câțiva prieteni. Albumul etno-fotografic pe care l-a realizat este splendid și unic; un adevărat rechizitoriu la adresa politicienilor de la București care nu numai că nu l-au ajutat cu nimic, dar nici măcar nu i-au răspuns la scrisori... „*Romanii din jurul României*” va rămâne ca o dovadă de Românism și un adevărat punct de referință pentru neamul nostru la începutul celui de al treilea mileniu...

PS: Si o neașteptată coincidență. În ziua în care eu încheiam această recenzie, Vasile Șoimaru participa la sfințirea unei troițe la mănăstirea Comana din județul Giurgiu în memoria ostașilor români căzuți la Cotul Donului.

FUNIA ROȘIE – VII – Leonard VOICU

Cu ani în urmă, când Dan Vardan pleca la drum cu unchiul Marin, tanti Marioara vedea de treburile casei, ori se ducea la muncă, la colectiv, cu celelalte femei. Dar de vreo doi ani unchiul Marin căzuse bolnav la pat și sănătatea sa nu se mai ameliora. Tușea mereu, slăbise, cu toate acestea, nu înceta să fumeze Naționale, printre cele mai ieftine și mai proaste țigări ce se găseau de cumpărat pe acele timpuri. Când era în putere, numai unchiul Marin inhăma caii la căruță, pe atunci Dan Vardan era prea mic pentru a da o mână de ajutor și sigurul lucru ce putea să facă era să privească cu aviditate fiecare gest, să asimileze fiecare mișcare pentru a fi pregătit pentru mai târziu, când îi va veni și lui rândul să participe la muncă. Anii au trecut, unchiul Marin Călugăru a slăbit, Dan a crescut, iar tanti Marioara avea nevoie de orice ajutor ce i se oferea. Pe lângă treburile casei, făcea și munca soțului la colectiv - mergea să ia laptele muls dimineața și seara de la vacile fermei din sat și îl ducea la lăptărie la Licurici, de unde, pleca mai departe spre Alexandria, transportat de un camion cisternă. Și aceasta în fiecare zi, indiferent dacă era duminică, Paște, Crăciun, ploaie ori ninsoare. Vacile erau mulse, iar laptele trebuia transportat la destinație.

Suru și Mișu mâncau iarba proaspăt cosită, pe care Dan Vardan le-o dăduse mai devreme. Pentru că era vară și cald, caii nu erau ținuți în grajd, erau afară, legați de căruță unul lângă celălalt, apărându-se reciproc de muște. Lui Mișu îi puneau hamul primul,

era cel mai docil dintre ei. Un roib nu prea înalt ce avea o stea albă în frunte, ochi mari, negri, catifelați, și buze acoperite de o piele subțire cu care îi plăcea câteodată să atingă mâinile lui Dan Vardan de parcă ar fi vrut să i le sărute. Cu gura încă plină de iarbă, întorcea capul supus pentru a i se pune mai ușor hamul. Apoi sprijinea fruntea sa largă de pieptul tânărului, în timp ce acesta îi mângâia gâtul și coama.

Suru, era fratele mai tânăr. De aceeași talie, dar cu o robă diferită în care firele de păr negru și alb se amestecau cu fire roșietice mai ales pe crupe, coapse și pe cap. Suru avea o fire mai ageră și avea năravul să **dea** uneori cu piciorul, motiv pentru care, cei ce-l cunoșteau, evitau să treacă prin spatele lui. O dată de mult, Dan, Laura și Doina, știindu-i prostul obicei se amuzau, dând cu pietre în el de la distanță, iar Suru răspundea ciulind urechile, scuturând nervos din cap și lovind puternic în aer cu copitele sale. Aceasta se întâmpla în anii când Dan Vardan era mai mic și nu înțelegea gravitatea acțiunii sale. Până într-o zi când unchiul Marin i-a prins asupra faptului, i-a privit supărat și a întrebat:

- *Vreți să vă leg de căruță și să dau cu pietre în voi ?*

Dan Vardan nu a uitat această pățanie și de atunci, nu l-a mai enervat pe Suru și nici nu a mai făcut rău în mod gratuit nici unui animal.

Pentru că Mișu, fratele său mai mare era deja inhămat, dorința lui Suru de a fi alături era mai puternică decât dorința de a fi liber. Caii sunt animale cu spirit gregar, de aceea se simt stresați dacă se separă de grup, ori de cei cu care s-au obișnuit să stea împreună. Suru nu făcea excepție, venea singur lângă fratele său, de cealaltă parte a oiștii și acolo, se lăsa inhămat fără să facă nazuri. Cu căruța pregătită, Dan Vardan trecea pe lângă casă și se apropia de poartă.

Tanti Marioara sosea și ea curând și pe-aci ți-e drumul. Mergeau spre fermă într-un ritm de trap domol. Dan Vardan avea hăturile și conducea căruța pe ulițele satului, nici nu ar fi conceput altfel, acum era un tânăr în toată puterea și obișnuit să mâne caii. Se încrucișau cu alte căruțe, luau curbe strânse uneori, traversau poduri înguste, Dan conducea cu abilitatea unui căruțaș experimentat. Niciodată nu a intrat în vreun șanț, iar când trecea printr-un spațiu strâmt nu agăța niciodată nimic cu roțile căruței.

- *Măăă, da' când ai învățat să conduci tu așa bine ?* - l-a întrebat pe Dan unchiul Minuș, o rudă de-a lor, ce avea casa în capul uliței pe care locuiau ai lui Vardan, tocmai după ce tânărul dăduse cu spatele, pentru a așeza căruța lângă bidoanele cu lapte care îi așteptau. Unchiul Minuș lucra și el la colectiv conducând o căruță cu doi cai înalți și zdraveni, Bălanul și Corbul. Într-o bună zi Dan l-a întrebat cum se face că are cai așa mari și frumoși, iar unchiul Minuș și-a dat drumul la gură, spunând că îi avea de la un chiabur de la Călinești care i-a crescut și îi iubea foarte mult, iar când au venit comuniștii să îi ia cu forța și să-i ducă la abator, i-a ascuns într-o pădurice și i-a făcut cadou primului trecător, cu condiția să-i țină în viață și să aibă grijă de ei. S-a nimerit ca acel om să fie unchiul Minuș, care tocmai se întorcea pe jos de la Alexandria. S-a bucurat de așa dar de la Dumnezeu, a sărit pe spatele lui Bălan și a venit fuga acasă minunându-se de norocul care a dat peste el. A ascuns caii în grajd, nimeni nu a venit să-l întrebe nimic, pentru că cei de la sfat știau că nu are cai și nici boi. Iar când nebunia a trecut, s-a înscris cu ei la colectiv spunând că i-a cumpărat la târg, și uite așa au scăpat cu viață.

- *Dar aceasta a fost cu mulți ani în urmă, acum au îmbătrânit și ei... și eu,* spunea unchiul Minuș oftând adânc. *Atunci l-o împușcat pe alde...*

- *Taci măi omule ! Ce ți-a venit ? Lasă copilul în pace !* - îl repezi tanti Marioara care ascultase frânturi din poveste cu un aer de parcă ar fi auzit-o de nenumărate ori, dar devenise foarte agitată când auzise cuvântul "împușcat".

- *Nu-l asculta pe nebunul ăsta ! insistă tanti Marioara. Înșiră verzi și uscate. Și mai ales, să nu spui la nimeni ce-ai auzit, că vine și-l arestează. Doamne iartă-mă. Ai auzit ?*

- *Da tanti Marioara ! o liniștea Dan Vardan surprins de îngrijorarea femeii.*

- *Hai ! Urcă în căruță că trebuie să plecăm !*

Iar Dan urcă ascultător, fără să înțeleagă ce o supăraseră așa tare. Minute în șir au trecut atunci, fără ca tanti Marioara să spună vreun cuvânt, tocmai ea, careia îi mergea gura ca o moară stricată, de se întreba uneori Dan: *"Măăă... dar când o mai tace ? Că mi-a făcut capul calendar."*

Și de data aceasta bidoanele cu lapte erau în întârziere, ori poate ajunseseră ei prea devreme... Știind că nu vor pleca imediat, Dan Vardan a luat iute un braț de lucernă proaspăt cosită și l-a pus în fața

cailor să-și mai treacă timpul ronțâind ceva verdeață, scoțându-le în același timp căpestrele de pe cap, să se simtă mai liberi. Mișu i-a mulțumit cu un fornăit recunoscător. Apoi, Dan a intrat în grajdul unde era maternitatea. Îi plăcea să vadă boxele cu vițelii nou născuți și de câteva ori asistase chiar la fătări. Întotdeauna l-a impresionat cum după ce avusese contracții puternice și dureroase, de multe ori și pentru mai multe minute în șir, odată vițelul ieșit, vaca-mamă, se ridica imediat de parcă toate chinurile și gemetele de durere din timpul fătării nici nu ar fi existat, se apropia de noul născut și cu o dorință aprigă, nestăvilită, își mirosea zgomotos odrasla începând să o lingă cu repeziciune. Un fel de masaj energic ce avea efect în scurt timp - vițelul era aproape forțat să se ridice. În timp ce se ținea țeapăn pe picioare, pentru prima dată în viața lui, și în timp ce ezitant privea în jur făcând cunoștință cu lumea înconjurătoare, vaca-mamă, se întorcea prezentându-i partea sa laterală, aproape de pliul ei. Instinctiv, vițelul apleca capul și îl întindea spre înainte. Ca doi poli magnetici, botul vițelului și țâța vacii se atrăgeau și se lipeau unul de celălalt. Apoi începea primul supt. Așa învățase Dan Vardan despre colostru, colastră cum îi mai spun unii, și importanța primului scaun - meconiu, în termeni științifici.

- *Trebuie să bea colastră cât mai repede după naștere !* îl informa tanti Ina, cunosătoare. *Apoi să se balege. Numai așa știm că e sănătos și se va face mare.* Tanti Ina, Niculina după numele ei întreg, lucra de când o știa Dan la maternitatea fermei și văzuse multe, uneori moșea și femeile din sat.

Astăzi nu vreun vițel era punctul de atracție, ci doi purcei ce au fost fătați lipiți unul de celălalt precum doi frați siamezi. Nimeni nu văzuse așa ceva până atunci. Purceii erau ținuți într-un lighean, stăteau culcați și toată lumea venea să-i privească și să se minuneze de năzbâtie.

- *Mare-i puterea lui Dumnezeu !* se închinau babele și scuipau să alunge răul.

- *Ăsta-i diavolul curat !* mai auzeai câte un sătean.

- *Curat murdar !* sublinie un altul, mai hâtru, cu ironie în glas.

Când mai târziu, la cursuri, se discuta despre malformații congenitale, Dan putea spune că avea o oarecare experiență. De altfel, mai văzuse distocii și vițelii emfizematoși, mamite și operații cezariene.

În timp ce oamenii din fermă se perindau curioși să se zgâiască la ciudățenie, și pe când erau discuțiile în toi privind luarea unei decizii referitor la viitorul siamezilor, tanti Marioara își chemă ajutorul:

- *Dane... Hai că e timpul să mergem !* Aceasta însemna că Dan Vardan trebuia să abandoneze toate preocupările, să pregătescă caii și să fie gata de drum cât mai repede. Aveau de mers la Licurici, camionul ce transporta laptele spre Alexandria aștepta și nu avea timp de pierdut.

(va urma)

POEZII...

Liuba SĂRBU

Peste dealuri

*Peste dealuri și coline
Vânt ușor de primăvară,
Luncile de gâze pline,
Se întorc cocori-n țară.*

*Fire fragede de iarbă
Împânzesc câmpiile,
Codru se îmbracă-n grabă
Și-și croiește iile.*

*Cară-n ciocu-i rândunica
De cu zori și până-n seară,
Pregătindu-și casa mică
Pentru puii ce-o s-apară.*

*Cucul cântă dimineața,
Curg grăbit izvoarele.
Totul s-a trezit la viață,
Ne-ncălzește soarele.*

*Frumusețea primăverii
În cuvinte de-o redai,
N-ar ajunge loc să scrii
Peste-ntregul, dulce, plai.*

Zis-am unui pic de rouă

*Copila apei,sora norilor și-a ceței.
Cristal fragil învăluit în boare de finețe.
Temut te-așezi pe-un fir de iarbă, pe-o petală,
Zvârlindu-le câte o haina senzuală.*

*Pornești din aburi ce se-adună laolaltă.
Frumoasă damă zugrăvită fără daltă.
Tăcut apari în toiul nopții sau spre seară,
Ziua te-ntorci, misterios, la nori în gară.*

*Te-absoarbe huma când aluneci de pe-o frunză.
Se-admiră-n tine gâze mici și-o buburuză.
Iar de te-atinge, cu-a lui raze, domnul Soare,
Zărim îndată o steluță arzătoare.*

*Copila apei,sora norilor și-a ceței.
Tu bucuri lanurile-n pragul dimineții .
Ești dragă ierbii și în somn orice petală,
Zice că vraea să poarte haina-ți senzuală.*

Călailor Limbii

*Tu!Cine ești în Țara ta!?
Străjer al Patriei sau imbecil?
Cum poți tu ,Limba ta a ți-o lăsa
Și zi de zi să calci acest pământ?
Îți este oare somnul liniștit
Când ai vândut tot ce-ai avut mai sfânt?
La Dumnezeu! cum vei pleca!?
O altă Limba îngânând.
Tu!Pentru ce trăiești pe-acest pământ!?
Când tot ce ai chiar de la bunul Dumnezeu!
Călcăt-ai în picioare, devenind,*

Al Limbii tale..., un adevărat..., călău.

Apogeu

*Așa au fost acele vremuri,
Așa ne-au despărțit de frați,
Punanduni-se viata-n trenuri
Și în Siberii deportați...*

*Așa ne e pe semne soarta,
Să pribegim ,să fim furați,
Să ni se-ncuie cu ghimpi poarta,
Lipsiți de, mama-ngenunghiati...*

*Așa ne-au uns mintea cu smoală
Și unii n-au mai șters-o-n veci,
Pe-alocuri patria ni-i goală,
Goale sunt multe-a ei poteci...*

*Așa ne-au semănat cu brusturi,
Să suga ce suntem,ce-am fost
N-am mai strivit acele busturi...
Țara li-i hrană și-adăpost...*

*Așa ajuns-au toți sădiții
Să calce ce avem mai sfânt!
Să scuipe-n ce-au trudit părinții!
Sădind cu scoabe-acest pământ.*

*Așa sper!să ajungem!Țară!
Far de semințe otrăvite!
Să vină Sfânta Primăvară!
Fără de porti și scoabe-nfipte!*

Cugetă...

*Nu tânji... că timpul trece...
Sau că-ți pune ani în spate...
Cugetă..., ce or să spună...
Din cei ani... a tale fapte.*

*Nu uita... n-ai să stai veșnic...
Când te-i duce... nu se știe...
Cugetă..., ce semeni astăzi,
Umbră veșnic o să-ți fie.*

*Nu-ți dori să le dai replici...
Unora... ce n-au valoare...
Cugetă... de-o să răsară
Pe-ale tale urme flori.*

*Nu visa... s-aduni de toate...
Ce cu bani poți cumpăra.
Cugetă..., de dăruie fapte...
Care preț nu pot avea...*

Limbii Române din Basarabia

*Și dacă te-or trimite la un colț de lume
Pe unde omul încă n-a călcat
Vor rezista a tale fire bune
S-or reîntoarce iar, de unde au plecat.*

Și dacă te-or tăia pe toată în bucăți
Zvarlindu-te în locuri diferite
Vei izbuti să-ți reunești micile părți ,
Prin glasurile veșniciei ce ți-au fost ursite!

Și dac-ai sta în întuneric,
Înlănțuită zeci de ani,
Făclia îți va arde veșnic,
În ciuda marilor dușmani!

Și dac-ai deveni cenușă
Tot într-o zi vei învia,
Căci Domnul ți-a lăsat la ușă ,
Puterea și iubirea sa!

Și dacă în pământ te-or îngropa
Vei incolți din nou în primăvară!
Nici moartea nu-i în stare a lua,
Vesmântul dat, de Dumnezeu, pentru această țară!

ECOURI DESPRE CARTE FRUMOASELE VACANȚE ale ELENEI BUICĂ sau

O nouă lecție de spiritualitate și altruism
Gheorghe A. STROIA - Membru corespondent ARA

“De curând, am avut plăcerea să editez cartea d-lui dr. ec. Gheorghe Rusu, fost director al misiunii diplomatice comerciale a României în Japonia, dar și în alte peste 20 de state ale lumii, un jurnal afectiv, care pune într-o lumină nouă arealele parcurse. Redescopăr și acum, aici, în jurnalul de călătorie al Elenei Buică, același pelerin cu vocația scrisului, cu o capacitate de sinteză și de analiză extraordinară, cu puterea de a vedea dincolo de călătoria în sine, de a

atribui acestor instantanee geografice o semnificație îmbogățită. Prezentarea locurilor în care a poposit Elena Buică se face într-un ritm spectaculos, pornind de la date fizice, geografice, economice, culturale, de limbă și etnografie, astfel încât tabloul de călătorie este complet și poate fi citit cu plăcere atât de copilul dornic de cunoaștere, cât și de adultul împătimit de călătorie.

Minuțiozitatea detaliilor, relevanța observațiilor, fina intersectare a emoțiilor sufletului cu frumusețile văzute, pun în valoare talentul Elenei Buică, scriitoarea dorind să consemneze, să adnoteze și apoi să explice, pentru a putea trage concluziile de rigoare. De admirat sinceritatea și emoția autoarei, în fața tuturor mărețiilor înfăptuite de Creator, fireasca neputință de a cuprinde ceea ce nu poate fi cuprins de o minte omenească. Rutele călătoriilor Elenei Buică acoperă mai multe continente, fiind inventariate și antologate locuri minunate din **America de Nord** - Canada sau Statele Unite - Ottawa, Ontario, Niagara, Buffalo, Chicago, New York, Atlantic City, Washington, Carolina de Sud, Florida, Arizona, Marele Canion, Las Vegas, Hawaii, **America Centrală** - Cuba, Republica Dominicană, **Europa** - Spania, Viena, dar și locuri dragi tuturor românilor - **Balcicul reginei Maria** sau **Pietroșița** (a se vedea *Monografia comunei Pietroșița: 1982*, Dumitru Ulieru, Editura Bibliotheca, 2002).

Există totuși o diferență subiectivă de abordare a descrierii în sine. Adoratoare a plaiului sacru, a țării natale, mare admiratoare a obiceiurilor și tradițiilor milenare românești, Elena Buică evocă toate aceste minunate locuri, cu o altfel de simțire, scriind, de fapt, cu penița înmuiată în cerneala sufletului

său nobil: *Scriind despre vizitele făcute în țară, de fiecare dată mă încercă dorința de a surprinde trăiri intense, îmbrățișarea dorului, freamățul codrilor, legănarea apelor, surâsul soarelui peste casa copilăriei mele, borangicul stelelor din nopțile senine și misterele nopților cu lună așa cum mă înfiorau în copilărie, corul ciripitor al rândunecelor, zborul planat al berzelor care au cuiburi cu pui pe stâlpii înalți din drum, miresmele salcâmlor și ale teilor în floare, cântecul cucului din nucul aflat nu departe de casa noastră, chiotul nunților și al cântecelor care amintesc de voinicia haiducilor, dârzenia în muncă a țăranilor noștri, păstrată din moși-strămoși și câte alte frumuseți care îmi brodează dreapta credință și dragoste pentru pământul natal. Descrierile făcute celorlalte locuri vizitate de pe mapamond și incluse în acest inedit jurnal de călătorie sunt făcute cu mai multă obiectivitate, însă trăirea și bucuria scrierii poartă aceeași sensibilitate specifică Elenei Buică.*

Iată, pe scurt, motivația autoarei însăși pentru finalizarea unui astfel de proiect, care nu ne poate produce decât bucurii și o multitudine de beneficii, legate inclusiv de sfera culturii generale proprii: *Și ca o încoronare a acestor vacanțe, pentru mine urmează perioada când aștern impresiile pe hârtie, cu gândul curat și bun de a le împărtăși prietenilor și cititorilor care îndrăgesc asemenea subiecte. Impresiile adunate și așezate una peste alta, ca într-un car încărcat de îi trosnesc osiile, trebuie luate cu atenție, făcute grămăjoare mai mici, apoi grupate într-o înlanțuire logică și filtrate prin sita gândirii și trecute prin ițele trăirilor aflate prea adesea în schimbare, de parcă ți se strecoară printre degete. Nu e ușor să surprinzi fiorul zărilor necuprinse și să-l faci să trăiască printre rândurile pe care le așterni într-o carte!...*

Reiterând perspectivele cărților anterioare de proză publicate, putem afirma că autoarea se reinventează de fiecare dată, oferind cititorilor săi motive întemeiate de dependență, întru așteptarea harnicelor sale scrieri. Și pentru că Elena Buică scrie și ne oferă cu generozitate parfumul floral al scrierilor sale, reamintim celor care au uitat ce înseamnă să fii generos cuvintele lui **Khlail Gibran**: *Generozitatea nu înseamnă să îmi dai ceva de care tu ai mai puțină nevoie decât mine, ci să îmi dai ceva de care tu ai mai multă nevoie decât mine...*”

REVERIE DE MAI

Lia RUST

REVERIE DE MAI

Surâsul zorilor era cald cu miros de crini...
 Pe iarba-naltă cu boabe lucii, de argint,
 Vântu-nduioșat, între hotare, cu pași lini
 Pieptăna buclele câmpiei cu gesturi de-alint.
 Pe sub sprânceana timpului, picura lumină
 Răsăritul însângerat, din bordul zilei.
 Luna - mai – se deschidea-n iubire divină
 Cu simfonia zborului în lan de stânjenei...
 Suind pe mal de vis taina ne-a aprins lacrima,
 Clipele au fost retezate de iubire.
 Mirajul priveliștei ne-a înflorit patima
 O,... prima dată am trăit în nemurire...

.....
 Străluceau ochii pe portative sângerii
 Încercuiți în dor ceva intens ne-a sufocat,
 Univers nebun !...Amândoi eram străvezii!
 Până la mărunțire fiorul s-a repetat...

BLAJINUL CRIN

Cupa spumoasă e precum
 Un salt solitar în aer grav
 Împrăstie un dulceag parfum
 Dansând în briză-atât de suav!
 Un alb de fragedă lumină
 În peisajul verdelui crud,
 O întipărire divină
 A tăcerilor ce se aud...
 Vara, cu penseta, așază
 Polenul, .. si-l fixează bine.
 Elegiac miros! E-o vrajă
 Ce se dilată-n cercuri line...,
 Privirea-i dulce, aurie,
 În văluri albe de cadână,
 Desfașurându-se hazlie,
 Blajin, cu gesturi de bătrână.
 În beție de alb parcă-i frig...
 Ochii mei, iar, îmi joacă feste?
 Imaginea ta!...Cum să te strig?

 Cu un sărut intrăm în poveste....

CAFEAUA DE LA ORA 4

Ziua își tămâiază alba năvală
 Umbrele pătrunse se-alungesc alene!
 Pe șalul brodat, roze cu aroma domoală
 Filtrează fire de miere-apusene.
 Lângă roze ceașca visează pe-ndelete,
 Derutează vremea, surâde duios...
 Rotitorul abur cu amintiti în plete
 Migrează lin, dar înărătnic, în cerul somnoros.
 E sărbătoarea tandră a umbrelor...
 Mirat și des vibrează palid zarea.
 În nostalgia vremii sclipirea clipelor
 Arată-un chip ce-ngreunează lin suflarea.
 Cu ochii-nchiși văd cum dorul strecoară,
 Un timp în care privirea-aburește...
 Pietruit, cu vise, timpul tandru coboară,
 Dulce și necuprinsă taina noastră crește.

E NOAPTE ALBA

E noaptea învierii...Ce albă noapte!
 Clopotul cheamă iarăși credincioșii...
 Smeriți, merg la biserică în șoapte
 Pentru lumina ce iartă păcătoșii.
 E noaptea învierii...Ce noapte albă!
 Corul de îngeri înalță cântec curat,
 Lumini se topecs în aur de salbă,
 Vocea rostește : Christos a Înviat!
 E noaptea învierii...Gându-mi sfâșiat
 Aduce chipuri dragi! Clipa le șterge
 Din când în când...O, părinții mei au plecat...
 N-am astâmpăr!.. prin casă talpa-mi merge.
 Cum i-aș striga! Dar,... nimeni nu ascultă,
 Palmele mi-adună lumina sfințită,
 Îi caut în spuma tăcerilor multă...
 Amintiri răsar prin geana-aburită:
 Mama pune masa ca odinioară,
 Pomii sunt în floare, miresme se petrec,
 L-aud cântând pe tata la vioară...

 O, plâng cu hohot și simt că mă înec...

ORGIA PLOILOR FLORALE

Muguri de soare tăinuie un duh...
 Orgiile ploilor florale
 Sărbătoresc -nunta lor- în văzduh
 Pe-un ecran transparent de vocale.
 Se face cald de-a-lungul clipelor,
 Se scutură fluturi de lumină
 Și,... zborul lor ca un răs plutitor,
 Pe pământ, învie o grădină...
 Nu se-aude cum trece-ntr-o clipă
 Duhul, mirat, înflorind aburi dulci,
 Cum o nouă viață se-nfiripă
 Pe vis de îngeri rămași în răscruci.
 Nebune,-n iarbă, umbrele cântă,
 Zâmbește cerul legat de pământ!
 Mândria noastră este înfrântă,
 Tot ce se cheamă -iubire- e sfânt !
 Ne-ntrebăm, fugind în neuitare,
 Cine a scuturat înviere?!
 Curg liniști fluide peste zare
 -Metafore rotite-n mistere- !
 Este frumos,..privesc printre gene,
 Acum,.. floarea cireșului cade...
 Cine, ce.. încearcă să mă cheme?
 Și-n inimă-mi sărutul tău arde!
 Un timp nenăscut iar se desface,
 Desfoaie povești de alinare...
 Simt!.. același pas lunecă-ncoace,
 Surâd pe furiș... E sărbătoare!

CINE SE AUDE ÎN PRIMĂVARĂ

Frumoasă doamnă, ți-ai prins florile-n păr
 Și dorul l-ai adus, arzând, în priviri...
 Pe verde de mătase, într-adevăr,
 Se joacă umbre în pete de luciri.
 Zilele înalte cern praf auriu,
 În zâmbetu-ți bun înotăm liniștiți,

Ore luminează până târziu
Risipind ninsori de pomi înfloriți...
Duci sărbători pe vânturi obosite,
Arde firea-mpodobită-n după-amiezi,
Clipele trec rar parcă-s rătăcite
Și tu, mirare tristă începi să visezi?...

Iubite, te aud susurând argint?
O sfială-n clipe mă cuprinde-ncet,
Răsuflarea caldă, în ceafă, o simt!
Fluturi speriați mi-au sărit pe suflet...

EXPOZIȚIE DE ARTE PLASTICE ȘI DEMONSTRAȚIE DE ARTE MARȚIALE SUB EGIDA „FESTIVALULUI ARTELOR MONTREAL” 2015 – Etapa de selecționare.

La 31 Mai 2015 în sala de la Casa Română „Preot Petre Popescu”, 8060 Christophe Colomb, Montreal, a avut loc un eveniment unic în peisajul canadian, eveniment care a reunit două expresii de artă; arte plastice și arte marțiale, urmând ca, în 2016 să aibă incluse și alte expresii artistice cum ar fi dansul și muzica. Acest eveniment multidisciplinar este concepția profesorului de arte, artistului plastic și profesorului de arte marțiale Ioan Opruț, de asemenea creator al stilului de arte marțiale Jotaikido.

Organizat în fiecare an în luna mai, acest eveniment cultural și sportiv celebrează crearea stilului Jotaikido și a Asociației Jotaikido Canada în 2004. Echipa sportivilor condusă de Ioan Opruț a stat la baza organizării tuturor celor 11 demonstrații anuale începând cu 2004 și a demonstrațiilor celor 3 ediții de până acum ale acestui eveniment, efectuând demonstrații de un înalt nivel tehnic, de precizie și control, elemente indispensabile concepției artistice. Scopul acestui proiect nu este doar expunerea sau prezentarea rezultatelor unui domeniu specific de activitate ci o experiență complexă multidisciplinară.

Prima ediție a acestui festival a avut loc în 31 mai 2013, a fost organizată de Ioan Opruț în colaborare cu profesoara și promotoarea de spectacole muzicale pentru copii, Alina Nichita Pislari. Evenimentul s-a desfășurat tot în incinta Casei Române și a reunit trei tipuri de expresie artistică; arte marțiale, arte plastice și muzica.

Demonstrațiile de arte marțiale au fost realizate de Shihan Ioan Opruț 7 Dan și elevii școlii Jotaikido, evenimentul muzical a fost realizat de către Alina Nichita Pislari și elevii Academiei Educative-Alina Nichita Pislari. De asemenea, expoziția de artă prezentată a cuprins lucrări de grafică ale profesorului Ioan Opruț și elevilor săi, de la Academia Educativă Montreal.

A doua ediție a fost anexată Festivalului de Arte Marțiale din Montreal și a cuprins demonstrația lui Shihan Ioan Opruț și a școlii Jotaikido alături de alte 11 echipe și cluburi de arte marțiale din Canada. Acest eveniment de înalt nivel și clasă, a fost realizat în colaborare cu promotorul Adi Agnaou și Promotion Sports Challengers, în data de 31 mai 2014 la arena Pierre Charboneau. Aceasta a 2-a ediție destinată doar performanțelor în Artele Marțiale a testat nivelul și clasa elevilor școlii Jotaikido conduse de Shihan Ioan Opruț, clasându-i în frunte, alături de cele mai bune echipe din Canada.

Ediția a 3-a, din acest an, la 31 mai, a reunit două domenii de activitate : Artele Plastice și Artele Marțiale. Două forme de artă, în aparență diametral opuse dar în esență foarte asemănătoare care au în comun și ca scop principal atingerea măiestriei artistice, factor esențial și determinant pentru toate artele.

Ediția actuala a fost realizată cu sprijinul și colaborarea artistului plastic și profesorului Modest Bursucianu, profesor de arte la Școala Internațională Mont Royal.

Aceasta ediție a oferit spectatorilor o excelentă expoziție de peste 60 desene de observație, executate de elevii claselor dl. Modest Bursucianu.

Dintre aceștia s-au evidențiat și au fost premiați pentru merite speciale în desen, următorii: Xenia Beltei, Lyna Boulajfane, Kenza Bousliman, Vanessa Guerrero. De asemenea sau mai evidențiat pentru perseverența în activitatea artistică: Delia Dinu, Bianca Teodora Hutanu, Gayel El Hage, Yi Heng Wang. Susținerea activităților artistice : Angela El Tenn. Compoziție și expresivitate în desen : Arina Maria Nogai, Thartshaini Karthigesar, Karen Alexandra Diaz Jimenez, Jaqueline Phang, Leewanda Tang, Daria Mytnic, Beatrice Ling Delcourt, Hanin Fakih, Valere Fotso Kouam, Mikhail Demyanenko, Kty Pham, Denis Bokov.

Echipa de artiști și luptători

De asemenea au mai expus elevii Școlii de Desen Ioan Opruț, aceștia prezentând o expoziție de peste 30 de lucrări de grafică, desen și fotografie. Au fost evidențiați și premiați cu premii de excelență pentru performanțe multidisciplinare (cel mai mare premiu pt. copii și juniori) : Oana Maria K. Opruț și Ștefan Popescu. Oana Maria K. Opruț a fost premiată pentru excelență în desen și arte marțiale, iar Ștefan Popescu pentru excelență în desen, fotografie și arte marțiale.

Au mai expus lucrări de pictură și desen, primind premii de participare, următorii artiști : Viky Tarcau, Stefana Arvinte, Romeo Arvinte.

Evenimentul a fost prezentat de către : Marc Marinescu (directorul festivalului Just pour Rire), Modest Bursucianu (coorganizator), Melania Caragioiu (scriitor) , Alexandrina Caragioiu (avocat) și Liliana M. Opruț (profesor-vicepreședinte I.J.C.).

Demonstrația de arte marțiale a fost susținută de către echipa Școlii Jotaikido cu sediul în cadrul clubului "Fit for Life", compusă din 7 membri, 5 dintre aceștia fiind campioni la competițiile Canadiene din 2015. Aceștia sânt : Shihan Ioan Opruț 7 Dan, Liliana M. Opruț 5 Dan, Stefan Wojtila 2 Dan,

Steve A. Cassagnol 1 Dan, Oana Maria K. Opruț 7 Kyu-(cent. orange), Laura Cuellar 8 Kyu-(cent. galbenă), Stefan Popescu 8 Kyu. La această demonstrație au mai participat ca invitați speciali următorii sportivi și antrenori din provincia Quebec: Sensei Serge Desaulniers 5 Dan, Chanel Emond 3 Dan, Jovani Bakary Sakho 3 Dan, de asemenea campioni la diferite categorii de Kata în anul 2015. Toți obținând premii de participare. Selecția făcută anul acesta ne face să fim optimiști atât în cea ce privește performanțele din domeniul artelor marțiale cât și a celor din domeniul artelor plastice.

Sperăm ca ediția de anul viitor să reunească și mai mulți participanți pentru fiecare secțiune în parte și pentru categoriile multidisciplinare. Începând cu toamna acestui an vom comunica toate categoriile pentru festivalul de anul viitor.

Mulțumiri tuturor susținătorilor noștri, suporterilor, membrilor și în special conducerii „Catedralei Buna Vestire” Montreal, pentru sprijinul acordat în organizarea evenimentului.

Redacția

Vedere din timpul festivității

DIMINEAȚA BURSUCULUI

Elena OLARU

Iunie. Doisprezece ale lunii. După o noapte chinuită de vânt, trăsnete, nori de praf și ramuri de copac rupte, dimineața zilei de doisprezece iunie 2009 se arată a fi la fel de înăbușitoare. Caisele, anemice și rare de să le ochesti cu praștia, au împeștriat pământul de jur-împrejur, de parcă se vrea ca dulcea povară a pomilor să o degustăm înainte de pâng. De jos, de la tulpina copacului. Să nu se mai ostenească bietul român cu scară, găleată, lăzi etc.

Așa sunt vremurile: zilele calde, peste patruzeci grade și nopțile răcoroase și uscate. Roua de altădată a pământului abia de mai spală picioarele licuricilor sau a greierilor, furnicilor sau a lăcustelor verzi, transparente, a firelor de iarbă proaspăt cosite care, parcă timide, nu-și mai ridică fruntea spre soare...Cât despre picioarele omului, nu mai merge desculță de teama pământului, acestea rămân încuiate în pantoful bont sau mult prea ascuțit, înădușit de căldura sufocantă a încălzării. Ca un bursuc în descompunere, laba piciorului se lasă pradă scârțâitului sufocant al pantofului, uneori prea bont sau...ascuțit, ducându-și, alb de supărare, stăpânul oriunde-l vizează trăirea...

Dimineața bursucului din doisprezece iunie a anului 2009, după Hristos. Semn că pădurea nu mai vrea să-i ofere găzduire sau hăituierea lupului, înnebunit de foame din cauza secetei sau a câinilor străzii a căror mutații genetice ca și bucatele noastre cele de toate zilele, mușcă stăpânul, superior prin naștere, de care ar trebui să dea ascultare continuu. Așa fusese voința divină. Așa fusese, condiția fiind să nu se schimbe nimic...Și să nu se muște din pomul cunoașterii binelui și răului. Dar câinele-și mușcă stăpânul, sufocat de căldura intransigentă a verii, poate dintr-o foame lăuntrică pe care nu și-o poate nici lui explica...

Docil până la scâncetul supunerii oarbe sau mârâind să-și apere teritoriul dar și stăpânul, el, câinele nu mai vrea să se supună! I-o fi lehamite și lui...

Prada din această dimineață, bursucul din pădure, este un răspuns pe care ar trebui să-l conștientizăm cu toții: urșii, coboară la tomberoane de foame sau hăituiți de singurătatea înălțimilor golașe ale munților; vulpea, la opt metri de curtea

gospodarului face vraște prin orătanii timp în care, un câine, bine ținut în lanț latră a pagubă...Ghioaga stăpânului, deși aruncată cu forță nu o lovește pe roșcată care și așa nu se prea sinchisește de hăulitul și fluieratul omului; îl simte speriat de moarte și cum gardul nu-i prea înalt, zdup, încă o cârâitoare se face nevăzută...Cum gospodarii satului nu au pușcă, taxa fiind mult prea mare față de venit, multă vreme le va ține de urât câinilor. Cine știe, poate și vulpea vrea să se domesticească...Să ia parte la ședințele de lucru, interminabile ale parlamentarilor...În lumea mult prea domestică a zilelor noastre mai trebuie și câte o roșcată...

Dar bursucul?! De ce-a părăsit vizuina plecând din adâncul pământului?...Mișcări lăuntrice simțite numai de el l-au scos la lumina nopții, tăind pădurea pieziș și căutând adăpost la rădăcina vreunei sălcii pletoase. Cu siguranță, va afla apă, udătură, râme și...iarbă.

Așa se face că în miez de noapte s-au trezit câinii maidanezi cu musafirul nepoftit și, ca niciodată, au făcut alianță să-i anihileze forța intrusului. Cu blana frumoasă, gri-deschis, cu botul lungueț, vârgat, cu urechile ca de șoarece, cu labelle scurte și unghiile proeminente, pline de pământ, cu ...igiena...la pământ, s-a proțăpît viteaz nevoie mare la tufa de trandafiri roșii din fața Căminului Cultural din Răducăneni. Și-n vreme ce nu mai ostioia tranșeul început, să-și găsească adăpost, aici, în lumea civilizată, iată că haita de câini simțind pradă și voind să culeagă trofee, s-au și năpustit asupra acestuia...

Țipete, schelălăieli, mușcături de-o parte și alta, minoritatea, pe teren neutru, încearcă să rupă un lăstar din tufa de trandafir, să se apere cu spinii acestuia. Dar vai! Mușcând el însuși din spinii, gura îi sângerează; uită de dușmanii din fața-i înghițindu-și propriul sânge. Își ostioiește foamea-sete crezând într-o regenerare a forțelor...Întreg trupul însă, moleșit, nu mai vrea să dea ascultare instinctului rațiunii; cu stomacul sătul și forțele obosite, cu blana ciucure de mușcături, cu gura năclăită de sânge, cu ochii îndreptați spre lumina plăpândă a lunii, încearcă, scâncind, să-și scoată cu lăbuțele spinii bine încheștați în fălci. Degeaba însă!

Într-un târziu, asistat de satisfacția rânjită a maidanezilor ce făcură în juru-i un cerc precum Sânzienele în noaptea de 24 iunie, își dădu ultima suflare. Doar un trandafir roșu, nestrivit, se mai putea zări în gura-i încheștată pentru vecie și prezența trecătorilor care văzând în inima târgului asemenea scormonici,

și-au zis ca pentru sine: „Nu-i a bună...!” Apoi, făcându-și cruce,
se îndepărtau. Fiecare cu ale sale...

GÂNDURI ÎN VERSURI

Marcela STRAUA

Eminescu e cu noi, Eminescu mai trăiește

Alunecând pe-o rază, din galaxii cerești,
Un ZEU, a coborât, pe plaiuri românești
Și versul lui de aur, rău de viață dătător
Rămâne, peste veacuri, este nemuritor.
Eminescu e cu noi. Eminescu mai trăiește,
Un înger, "Înger palid", veghează, ne-ocrotește
"Din Valurile Vremii" coboară printre tei
Sau la marginea mării, c-un singur dor, pe chei.
Arar, "Prin Nopti Tăcute", mă-ntreb "De Ce Nu-mi Vii?"
"Pe lângă plopii fără soț", ades', mă plimb, să știi!!
"Într-o lume de neguri", te-aștept, să cobori!
"Din Cerurile-albastre", pe lună, stele, nori.
Umbră va trece-n lumină, negura-n cer senin
"Din Noaptea" lungă, facem zi, în vers să ne unim.
Te-aștept când clopotele bat, "E ceasul cel de taină".
Cu "Crăiasa din povești", să-ți dăm, de rege haină.

Sunt primăvara..

Sunt liniștea din zorii dimineții,
Steaua care arde..renăscând din scrum,
Si se ridică-ncet pe cerul vieții,
Prin constelații, să-și croiască drum.
Sunt gândul chinuit de întrebări,
Căutând răspunsul...ce-a-noptat la tine,
Ispita rătăcită pe cărări..
Sunt vina ...care pleacă și revine.
Sunt ruga când secunda se prelinge,
Vraja din clipa ce-ar vrea să rămână,
Crinul care cu petale ninge,
Strigat înăbușit.. când dor aduna.
Sunt primăvara, copacul înfrunzit,
Cu haina verde, te-mbrac în lumină,
Ti-atârni la gât...salbe de vis împlinit,
Pe luna plină într-o noapte ...mai lină.

Timp apocaliptic

Se zbate marea-nvolburată și mugește,
O pânză neagră-i cerul, clocotește,
Se-aud blesteme-n valuri, lugubre prevestiri,
Iar umbrele s-apeacă și ridică-n rotiri.
Bătăile de gong anunță miez de noapte,
E timpul ielelor, strigoi se reîntorc din moarte,
Fug vârcolacii, fără lună, îi cheamă Persefona,
Pe malul marii...o sirenă se roagă la Madona.
E timp apocaliptic, să vă-nchinați la zei,
Îngenunchiați în rugă, mișei si farisei!
Veniți la judecată, dați socoteală-acum!
Vă paște focul gheenei, să ardeți pân'la scrum.

EU SUNT

Eu sunt un pescăruș, ce zbor,
Pe-albastru cer, cât ține zarea,
Și-n dor cu mine călător,
Din valuri îți aud chemarea.
Și din adânc un clinchet lin,
Ce parc-ar fi o melodie,
Ecou din cântecul divin,

Din trilul tău de ciocârlie.
Cobor încet, mă năpădesc
Frânturi de amintiri ce dor,
Țărnuț cu roci îl regăsesc,
Aici, uitasem să mai zbor.

Mă poarta visul..-

Renasc în lumină și aripi îmi cresc,
Iau fluturii trenă și simt că plutesc,
Mă leagănă visul ce-nmugură-n mine,
Speranța iubirii, la viață revine.
Este iară acasă, am dreptul să zbor,
Prin ploaia de stele, mirific decor,
Iar visul mă poartă prin mii constelații,
Cu șoaptele lunii, rostind incantații.
Aș dori să rămân pierdută-n univers,
Cu iubirea în palmă cântată în vers,
Pe cărări abrupte și fără-amintiri,
Mă poartă iar visul sublimei trăiri.

Pune-mi aripi în alt dor

Gândul meu, dorul curat
Cuteieră-n lung și-n lat
Căutând visul, zbor curmat
Sfântul crez, ce-a fost odat'.
Zidirea-cuvânt, călcată,
Lucrarea neterminată,
Ploaia-n vară, așteptată,
Raza ce nu se arată.
Să mă amăgesc cu gândul
Și să cuteier pământul?
Răsăritul așteptându-l
Lacrima de foc, plângându-l?
Sau îngrop, pe veci, trecutul
Mormânt să fac "asfințitul"
Și urc, stăpânind înaltul
Ca să schimb visul cu altul.
Dă-mi Doamne înțelepciune!
Balsam pe inimă-mi pune,
Fă-mă fluture în zbor!
Pune-mi aripi în alt dor!.

Era să cred...

Era să cred.. că anii mei, mai pot suna a cântec,
Că dansul poate timpul-opri cu șoapte de descântec
Râzând, credeam ca pot pași pe oglindiri de ape,
Că pot compune simfonii, doar apăsând pe clape.
Era să cred..ca pot valsa pe vieneze-acorduri,
Că pot ajunge pe un val la-ndepărtate fiorduri,
Era să cred..că toamna cu liliac înflorit iară,
Cu ploi, cu stoluri de cocori, e-o nouă primăvară.
O rază alba de lumină mi-a ciocănit sfios în geam,
Era să cred..că este- o rază și era.. doar un ram.
Stau în genunchi și plâng, implor divinitatea
MĂ IARTĂ DOAMNE!.. doar în vis sfidez realitatea.

Se roagă pădurea...

La pământ stă-ntins stejarul
De-ar putea și-ar plânge-amarul.

Pădurea cu- al ei regret
Plânge și ea încet, încet.
Cel mai falnic ,mai înalt
Secular stejar, tăiat.
Căci la umbra- i nu creșteau
Tinerii stejari..stagnau.
Le-a fost sfetnic, înțeleptul
La vreme rea, ținea pieptul
În iernile nemiloase
Si in toamnele cețoase.

Pe ploaie, furtuna, vânt
Cu crengile pân' la pământ
Tatăl, stejar le-a fost scut
Și-ncet...si ei.. ar fi crescut.
Se roagă pădurea ,mută
Să trăiască peste sută
Un stejar.. să vadă..unul
Falnic, cum a fost bătrânul..

SCRIITORII ȘI SCRIERILE LOR

Elena BUICA

Pentru că am avut dintotdeauna o dragoste statornică pentru literatură și creatorii ei, statornicia aceasta pentru arta cuvântului, la rândul ei, are și ea un cuvânt de spus. Așa au luat naștere aceste rânduri în care cuvântul meu e dedicat cuvântului frumos și limpede întruchipat de scriitor în ceva ce așteaptă cititorul, însoțitorul mut.

Frumusețea aceasta izvorăște din faptul că scriitorul, prin înzestrarea sa, printr-un lung exercițiu, prin puterea gândului său, poate să dea viață și să denumească ceea ce cititorul percepe și ar voi să exprime. De multe ori ne ascundem visele dincolo de granița timpului, uitând de ele și când le regăsim în paginile unei cărți, e o aleasă bucurie.

Trăim adesea cufundați în adâncurile vrăjite ale unei cărți, dar ne place și să privim dinafara ei, să o cântărim, să reflectăm asupra valorilor ei și să îi fixăm locul cel mai potrivit în biblioteca inimii noastre. O carte bună este un privilegiu răvnit de multă lume, cerut de nestăvilita sete de a trăi emoții izvorâte din frumos și adevăr, de înrăurirea modelatoare de spirit și de etica ce o are asupra noastră. Lectura e o binecuvântare și pentru că are efectul detensionării chiar și atunci când ne aflăm în vecinătatea depresiei.

Scrisul mă stârnește la lectură și pentru că se desfășoară ca un spectacol al inteligenței. Pe lângă faptul că te invită la profunde reflecții, pune în lumină idei incitante care reconstituie imagini pe care trebuie să le descifrezi și să le cauți logica interioară. Nu de puține ori ce e scris, este una și ce trebuie să înțelegi e alta. Cuvintele se întrepătrund și vecinătatea lor le oferă șansa de a împrumuta diferite lumini creând infinite posibilități de interpretare.

În zilele de azi trăim aroganța diminuării valorilor noastre naționale, inclusiv literatura. Azi banul și puterea țin loc de credință, sunt atotputernice, au căpătat strălucire mai mare decât talentul, caracterul și trăirile interioare. În momentele noastre de răgaz, revenirea la registrul superior al trăirii spiritualității moștenite sau răsărite proaspăt în câmpul literaturii noastre contemporane este o mare binefacere.

Vorbind despre scriitori și cărțile lor, vorbim despre cultură, subiect foarte important, deoarece cultura este cea care ne definește în lume.

Adesea, cartea întreține o pace în belicoasele zbateri ale universului uman. Cultivă toleranța de ordin superior și înțelegerea rațiunii tuturor contondentelor și a firescului în necuprinsul firescului uman al fiecărui individ.

Biblia spune ca "la început a fost cuvântul". Artă cuvântului, literatura, poate fi considerată una din minunile lumii, fiindcă

din nimic scriitorul înzestrat poate să creeze a altă lume mai reală și mai frumoasă decât cea adevărată și care poate dăinui în veșnicie, o lume în care poți trăi fericit.

Și cine iubește literatura, desigur că iubește și pe creatorii ei. Scriitorii sunt flăcări vii care ard pentru semenii lor cu flacăra de sine. Ei pot face lumină în lume. Scriitorii cu har pot să transfere bătăile inimii lor în pieptul cititorilor. Ei cotrobăie prin labirinturile timpului în care zace însăși veșnicia, acolo unde se păstrează întâmplările vieții apuse, acolo unde au sălașul semnele durabile și statornice ale istoriei.

Alăturându-mă scriitorilor, prietenii mei, las în scrierile mele să se înșurubeze teme și motive trecute prin examenul tradiției și al scourgerii timpului cu prefacerile lui, iar actualitatea o interpretez ca pe o prelungire în viitor. Astfel de scrieri îmi par asemenea unui ierbar în care am pus la păstrat imagini pentru viitor străduindu-mă să surprind detalii esențiale ca o condiție a adevărului. Dorința de a avea deschideri spre orizonturi mai largi îmi supraveghează scrisul și-l dirijează instinctiv și spre însemne ale modernității contemporane. Am fost mereu atentă să am ferestrele deschise, încât, scrisul meu să respire aerul vital.

Îmi place să scotocesc și prin interiorul meu, fiindcă dau peste complementarul din mine, un alter ego care-și duce existența pe alte paliere decât cele știute de mine, trăind astfel mai multe identități diferite.

Când în scrierile mele vorbesc despre mine și întâmplările mele, mă refer numai la acele aspecte durabile și statornice, cu forță de generalizare, dând posibilitatea și altor persoane să se regăsească în ceea ce scriu. Altfel spus, este o reazăzare a realității trăită de mine în niște cadre mai generale. Sunt stări și sentimente răsfrânte în identitatea sinelui meu profund, dar veghez să păstrez măsura și să cumpănesc implicarea și detașarea.

Sunt și persoane care din cauza limitei instruirii sau a puterii de înțelegere consideră că a scrie despre tine înseamnă familiarisme nepermise, sau subiectivism care scot scriitura din câmpul literaturii. Aceștia nu țin seama că fiecare scriere are viața ei proprie și niciodată identică cu realitatea din care și-a tras izvorul întrupării.

Când scriu despre mine, eu mă detașez de propria-mi ființă și mă privesc de la distanță ca pe un om oarecare. De la această distanță, subiectivul își dă mâna cu obiectivul pentru a crea credibilitatea, oferind scrisului identitate literară. Chiar dacă sunt scrise la persoana întâi, eu devin cel despre care scrie cineva, un oarecare scriitor și reprezintă adesea eul colectiv. Mie îmi plac scrierile la persoana întâi fiindcă le simt ca pe niște confesiuni pe care mi le încredințează autorul. Îi îmbrățișez părerea filozofului Gabriel Liiceanu care susține că cea mai mare frecvență a lecturilor o formează jurnalele personale.

Vorbind despre scriitori și arta de a da viață cuvântului, îmi vin în minte cuvintele lui Tudor Arghezi: "Fiecare scriitor este un constructor de cuvinte, de catapetesme de cuvinte, de turlle și de sarcofagii de cuvinte. Cuvântul construit poate să aibă

gust și mireasmă; poate oglindi în interiorul lui profunzimi imense pe-o singură latură construită; el dă impresii de pipăit aspru sau catifelat, după cum sapă-n lespezi sau se strecoară prin frunze".

DINTRE CEI MULȚI ROMÂNI, ASTĂZI, DESPRE UN MUZICIAN *de Melania RUSU CARAGIOIU*

Evenimentele, pentru noi românii, au loc în salturi. Poate cuvântul flacăra, atât de mult folosit pare perimat, dar el ne-a urmărit pașii noștri de-a lungul mileniilor, însemnând bucuria vieții și victoria neamului. Acea flacăra vie noi o purtăm cu noi ca pe o inimă.

Noi cei din diaspora suntem poate mai receptivi decât cei care își desfășoară cursul vieții pe tărâmul cald al moșilor și strămoșilor noștri. Suntem măcinați de lupta pentru o existență pe care disciplina vieții ne-o

impune, dar în același timp, ca niște mereu îndrăgostiți romantici avem în subconștientul nostru acel încă spre dăruire, iubire definită a țării noastre, pe al cărui pământ poposim, să zicem, odată pe an.

Nostalgia, neastâmpărul interior roade în noi precum o zvârcolire a neîmplinirii, a remușcării, a dorinței de luptă cu noi înșine, întrebându-ne cum să împăcăm bunăstarea celor de acasă cu năzuințele și aportul nostru.

Prin mii de fire nevăzute plămădim din eul nostru sacrificii care curg material spre țară și dăruiri virtuale din preaplinul sufletului nostru. Dar croim literatură, artă, descoperiri științifice, contribuții la bunăstarea sistemului mondial, toate împletite cu dragostea noastră pentru Terra și trecând spiritul nostru românesc prin toate treptele științelor, artelor și cunoștințelor umane. Altruismul nostru, nu în mod voit, ci prin fulguri instantanee, oferă tot ce sufletul nostru cald și înaripat de român dă omenirii în trecerea timpului.

Am marele noroc de a aduce cu mine din glia sfântă harul poeziei. El mă domină în tot ceea ce fac și oricum aș întoarce preocupările mele, în ele apare tot ce este românesc.. Nu trăiesc izolată și acea scânteie o împărtășesc celor din țară, celor din diaspora și celor pe care îi întâlnesc zilnic.

Am legat firul românesc al creației mele și cu al multitudinii etnic-culturale de aici din Montreal, ajutând acelui deziderat al drepturilor omului, al dreptului femeii în lume, și al colaborării cu slovele scrise și vorbite în asociațiile, cenaclurile și un club de aur al vârstnicilor din Montreal. Aici, în aceste cercuri, întâlnesc o lume de sentimente elevatoare, creație, strădanie și semenii mei mă uimesc prin spiritul și viața lor frumoasă, pe care ne-o împărtășesc. Sunt mulți, vin de obicei, sau din când în când, dar întotdeauna aduc ceva românesc, în dulcea noastră limbă. Ei reușesc de a transmite și multietnicilor locuitori, acest elan subtil dozat și sfânt al inimii de român, mândru în plenitudinea realizărilor lui, moștenite, și a ramurilor care cresc pe aceste realizări prin strădania lui actuală.

De fiecare dată sunt uimită de harul, măiestria, dăruirea și mereu gândul românesc îndreptat spre țară al colegilor mei participanți.

Această oglindă generală are tot atâtea fațete câte sentimente frumoase de român se oglindesc în ea. Pe acest fundal de tablou panoramic aș putea să-i înșir pe toți românii de aici, dar azi admirația noastră se îndreaptă spre cel care ne-a încântat de curând și care ne-a promis o nouă revedere.

Este profesorul licențiat în științe matematice dr. Valentin Boju. O persoană artist în materia sa profesională, dar în același timp nedeazămințind faptul că între matematică și muzică există o mare afinitate și mijloc de comunicare, Domnia sa compune muzică, simfonii, din care terminate deocamdată, are cinci. Compune și piese muzicale, cărora le scrie cupletul, dânsul (sau soția, Doamna Maria Tarnavsky) și pe urmă le și interpretează vocal. Este darnic cu talentul său, este un entuziast.

A reușit să pună pe Youtube și video aceste piese, să le imprime pe discuri și casete, dar mai ales să le strângă într-o carte de aproape 1000 de pagini.

Acest profesor artist vine cu tomul său minunat la Clubul de aur și ne spune cu multă modestie despre premiile, distincțiile acordate dânsului de către oficialitățile canadiene, europene și române.

Cea mai nouă realizare, care îl înscrie din nou în revirimentul actual al promovării României, a neamului nostru și a limbii române este piesa muzicală închinată LIMBII ROMÂNE piesă impresionantă prin măiestria ei, prin dragostea pe care o degajă către tot ce este românesc.

Aș putea să povestesc mult despre acest mare talent inedit, care ani de-a rândul în sufletul său i-a făurit acestui tom plin de note muzicale, frumusețea cântecului cult românesc.

Lucrările sale sunt înscrise sub genericul: Seminarul Interdisciplinar „Europe, Les Daces et leurs Carpates” de Musique Pop-Symphonique et de Metaculture Huxley-Trans Riemannienne en s-dimensions condus de Prof. Maria Tarnavsky și de Prof. Dr. Valentin Boju sub egida VBMG, monografii VB din Springer-Berlin-Boston, Montreal Tech Press, s.a., precum și extrase din publicații. Prescurtat: Pentalogia Muzicală Pop-Simfonica „Europe, Les Daces et leurs Carpates”, prescurtat Pent Mus Symph-EDC

Ca o mărturisire de credință, noi întotdeauna am fost românii pe care îi știți, dar revirimentul cinstirii Limbii Române în lume, renăscut în evocarea Sfinxului din Carpați de către corifeul Corneliu Leu, a făcut multă lacrimă de bucurie și multe participări fățișe, spre a arăta prestigiul neamului nostru românesc în lume, luptând cu greu spre a învinge o opinie nefastă aruncată voit asupra noastră-poporul român-atât de bogat în tradiții, plai și comori culturale și sufletești

INTERVIU LUAT DOAMNEI OLTEA DRAGODANA

de către Eva HALUS

La Centrul Comunitar din Cotes-des-Neiges, pe 18 iunie 2015 am avut-o ca invitată pe Oltea Dragodana din România. N-o mai văzusem de 27 de ani, de când am plecat din țară, însă întâlnirea cu ea a fost la fel ca atunci, naturală, de parcă nu ne văzusem de ieri... fapt ce adevărește că legăturile de suflet nu se pierd cu trecerea timpului.

Am invitat-o să împărtășească cu noi valori spirituale românești prin cântec, iar vocea ei caldă, plină de pasiune s-a conectat imediat cu ascultătorii prezenți. Așa am petrecut o jumătate de oră la malul unui izvor nesecat de folclor românesc vechi, de amintiri și regăsiri. Acompaniată la pian de maestrul Nicolae Margineanu, Oltea a interpretat „Mugur, Mugurel”, „Pe drumul de la Cepari”, „Mândro, ochisorii tăi”, „Cântec de leagăn”, „Zorile de dimineață”, „Foaie verde, iarbă deasă”, „Lună, lună nouă”.

Ce vânt te aduce pe la noi, Oltea Dragodana?

Am venit într-o vacanță de suflet, pentru a mă revedea cu cea mai bună prietenă din adolescență, care locuiește de ani de zile în Canada. Am primit cu bucurie darul pe care mi l-a făcut. Și am simțit că-mi redescopăr aici o parte esențială din mine, o parte dincolo de timp și spațiu.

Cum arată viața ta în România?

Plină de neprevăzut. Am proiecte care apar peste noapte și uneori tot așa se și încheie, dar îmi place spontaneitatea acestui stil liber de muncă.

Ești scenaristă, jurnalistă, scriitoare cu o carte de ficțiune în lucru. Care dintre proiectele tale îți merg mai mult la inimă?

Ca scenarist pentru emisiuni de televiziune mă străduiesc să le găsesc pe cele care aduc totuși măcar un pic de miez și măcar un strop de emoție adevărată. Ce-i drept, nu sunt ușor de găsit, de aceea nici nu am permanent asemenea colaborări.

Ca jurnalist mă ocup de conținutul mai multor site-uri de psihologie și stil de viață, unde nu apare numele meu, dar nici nu contează asta, din moment ce temele despre care scriu mă atrag și îmi dau prilejul să învăț în permanență lucruri palpitate. Am fost colaborator și pentru o serie de publicații pe hârtie, epoca lor a cam apus, însă.

Am fost, vreme de ani buni, colaborator al postului de radio Europa Liberă - am iubit acea muncă și m-a făcut să simt că folosește la ceva bun. Așa cum m-a făcut să simt și faptul că am participat ca documentarist și co-scenarist la „Prețul aurului”, un film despre pericolul ca Roșia Montană să fie sacrificată și transformată într-un deșert de dragul unei exploatare iraționale.

Iar ca scriitoare țin de mult vrafuri de povestiri la dospit, însă sunt hotărâtă să le scot la anul aburinde, gata de ospăț.

Care dintre toate aceste proiecte e cel mai aproape de sufletul meu? Scrisul pentru literatură și pentru filme (deocamdată documentare, în viitorul apropiat și filme de ficțiune).

Și cu muzica veche românească ce fel de poveste de dragoste ai?

E o poveste pe viață. A început în copilărie, când tata cânta prin casă niște minunății de doine oltenești, deși el era orășean get-beget din adolescență, de când venise la școală în București. Am auzit apoi cântece populare de la bunica mea din Gorj, o femeie plină de bunătate și umor, care spunea că atunci când cânti cu toată inima în timp ce-i frământai, și cozonacii ies mai gustoși. Și avea dreptate.

În anii aceia s-a înfiripat pasiunea mea pentru muzica veche românească din toate zonele țării, iar mai târziu a fost firesc să merg în studenție prin tabere de folclor, să culeg cântece, să le învăț și să le cânt pentru prieteni în momente de vacanță sau când ne regăseam la vreo petrecere.

Nu m-am gândit niciodată să fac o carieră din asta, mi-am urmat pur și simplu fascinația pentru comoara artei populare.

Ce ai simțit când ai hotărât să vii să cânti la Centrul comunitar din Montreal?

O emoție enormă și dorința de a aduce un zâmbet pentru diușia și frumusețea sufletului românesc. Mi-am dorit să întorc pentru mai mulți oameni, chiar necunoscuți, o parte din darul pe care l-am primit venind aici în vacanță și din darul perpetuu pe care îl primesc fiind născută în România și hrănindu-mă cu valorile ei.

Am simțit că oamenii de aici iubesc și ei România, ca pe o matcă a inimii lor și se vor bucura să ne întâlnim.

Cum te-ai simțit după ce ai cântat în fața prietenilor noștri români din Montreal?

Recunoscătoare. Privirile lor, bucuria care le strălucea pe chip, emoția și a lor când au ascultat cântece de acasă, toate acestea m-au făcut să mă simt bogată. Iar starea s-a prelungit, a avut ecou în mine și în zilele următoare.

Ce înseamnă pentru tine România?

Sufletul. O iubesc așa cum îmi iubesc sufletul.

Eva Halus, Niculaea Mărgineanu și Oltea Dragodana

PENSE COMME LE VENT!

Christina CALLIMACHE

Traduction du roumain par Wladimir Paskievici

X

Le prisonnier du monstre

J'attendais patiemment mon festin végétarien. Un homme grand, blond avec une figure typiquement américaine s'approche de ma table.

- Pouvez-vous m'aider ?

- Je vais essayer, je lui dis, en fermant le livre que je lisais. Que puis-je faire pour vous ?

- Je suis prisonnier, dit-il en rougissant et j'ai besoin d'aide.

Il parlait rapidement:

- Je suis venu ici seul, pour passer des vacances avec des drogues légères (N.d.t. : en anglais on dit « *trip* » à la fois pour « voyage » et pour « sensations induites par des drogues). J'ai rencontré une femme avec qui j'ai eu une aventure, c'est elle qui me procurait les drogues mais maintenant elle ne me lâche plus...

- Bryan ? s'enquiert une voix aiguë.

L'homme se lève brusquement de la chaise, il est tout pâle. Un monstre habillé de blanc de la tête aux pieds s'approche de notre table à grande vitesse. Grosse, avec la mâchoire et les dents saillantes et avec les yeux d'un bleu des plus abjects.

- Tu ne me présentes pas, mon amour ? ordonna-t-elle.

- Elle est Michelle de Californie, elle habite près de San Diego, tout proche du lieu de mes parents.

- En effet, dit-elle. Ça me fait plaisir, continue-t-elle en souriant de travers, mais nous devons partir maintenant, nous sommes attendus.

Les deux silhouettes s'éloignent et disparaissent dans la nuit. Un Népalais est en train d'installer sur chacune des tables des bouquets de fleurs blanches parfumées et des lanternes. Il fait frais, le temps s'écoule différemment, plus exactement c'est un autre temps. Le chauffeur apparaît, il m'apporte une crème. Ensuite il me dit que je dois dormir dans ma chambre avec un *ouchi-ouchi*.

- Un quoi ?

- Vous allez voir, me dit-il.

Je suis rentrée dans la chambre. Sur un soubassement, près des fenêtres, se trouvait un petit ourson brun, endormi, qui ouvrait les yeux de temps en temps, des yeux qui étaient ronds et phosphorescents.

- Mais pour quelle raison dois-je dormir avec cette bête dans ma chambre ?

- Il te protège des insectes vénéreux, des scorpions, des petits serpents...

Je souhaite la bonne nuit au chauffeur, je laisse la lumière allumée pour suivre « l'ourson ». Il est paisible, il baille, ne remue pas. Je m'endors tard dans la nuit. Le matin, quand je me réveille, aucune trace de l'« ourson », il avait disparu. J'apprends par la suite qu'un visiteur français qui avait refusé de garder la bête dans sa chambre avait été trouvé le lendemain méconnaissable et dans un état grave qui avait nécessité son hospitalisation.

Dans la salle de bain se trouvent maintenant deux grands récipients, un avec de l'eau chaude, l'autre avec de l'eau froide. Je fais ma toilette et descends pour le petit déjeuner.

« Tu achètes la soie et le vêtement est gratuit »

J'entrevois au loin le « monstre » et Bryan, les deux vêtus de blanc, avec des colliers de fleurs blanches autour du cou. Je me dirige vers eux, la femme esquisse une salutation avec sa tête, le Californien avait par contre un regard égaré, un sourire idiot et marchait comme un automate. Il ne me reconnaît pas, même en regardant dans ma direction.

Je suis stupéfaite de la manière dont ils se débinent tous les deux et, sans aucune hésitation je me précipite à la réception. Je demande de parler avec le gérant. Apparaît une belle femme, entre les deux âges, avec des traits polynésiens qui me demande avec un sourire professionnel:

- Que puis-je faire pour vous ?

Je raconte brièvement ce que Bryan m'avait raconté le soir précédent, ensuite ce que j'ai observé durant la matinée. Elle me répond distinctement et froidement, dans un anglais parfait:

- Avez-vous des preuves que monsieur X est intoxiqué ?

- Non, je réponds.

- L'incident est donc clos, je vous conseille de vous occuper de vos problèmes. Selon ce qu'on m'a dit, vous allez bientôt quitter.

- Ah bon ? dis-je, je n'étais pas au courant.

Je me retire à ma table avec son énorme parasol, je commande un thé *masala* et je me concentre sur ce que je pourrais faire. Après la deuxième gorgée de thé, une idée surgit dans mon esprit: l'ambassade américaine, c'est là que je demanderai de l'aide. Je me renseigne aussitôt à la réception et j'apprends que le service au public est justement ouvert cet après-midi-là.

Comme j'ai une demi-journée à ma disposition, je décide d'y aller. Mon chauffeur, agité, est inquiet à mon égard. Il me demande :

- Qu'est-ce que tu as dit à la réception ? Ils veulent te mettre à la porte, pourquoi te mêles-tu des affaires que tu ne comprends pas ? dit-il dans son accent boiteux.

Je ne lui réponds pas. Je lui demande d'amener la voiture à la porte d'entrée.

- Je veux aller en ville, lui dis-je.

- Ce n'est pas possible, dit-il, c'est dangereux.

- Pourquoi ? je lui demande.

- Des démonstrations, répond-il à l'aide du garçon de table.

- De toute façon, je dois aller à l'ambassade américaine cet après-midi. Ce matin, je veux voir les magasins de la rue principale.

Les deux adolescents deviennent muets.

- Si tu ne m'emmènes pas en voiture, moi j'irai à pied, je continue, décidée.

- Je t'emmène, dit le chauffeur contrit.

Le premier magasin dans lequel je rentre, expose de la soierie dans ses vitrines.

- Je peux voir la soie grise ? je m'enquiers.

- Un instant, répond l'homme maigre, avec des yeux luisants de fièvre, je dois prendre tes mesures.

- Pourquoi ?

- Tu achètes la soie et le vêtement est gratuit.

Le chauffeur attend dehors, patiemment, assis sur une marche.

- Tu peux faire n'importe quel modèle ?

- Absolument n'importe lequel, répond-il, nous sommes tailleurs de père en fils.

- Tu me montres quelques revues ?

- Te montrer quoi ?

- Des revues...

- Je n'en ai pas, dit-il, mais si tu pouvais me faire un dessin...

Ni une, ni deux, je lui dessine une jupe longue jusqu'au mollets, fendue des deux côtés des jambes jusqu'au genou. Ensuite une blouse à manches courtes et un col mandarin.

- Elle doit te serrer légèrement ? demanda-t-il.

- Non.

- Bien, dit-il.

Il installe en toute vitesse un paravent. Avec une grande habileté, il prend mes mesures par-dessus les vêtements que je portais et me dit avec fierté:

- L'ensemble, doublé ton sur ton, sera prêt en deux heures. Tu pourras envoyer ton chauffeur le chercher.

- Sans essayage ?

- Sans et tu ne payes que si tu es satisfaite.

- Combien ça va me coûter ? je lui demande.

- 20 dollars, dit-il, en s'attendant sans doute de devoir marchander.

- Parfait, j'ai dit, dans deux heures.

Dans le prochain magasin on vendait des colliers en ambre de toutes les grandeurs. Chaque pierre avait comme un soleil intérieur... La vendeuse était une fillette de 12 à 13 ans.

- Pourquoi n'es-tu pas à l'école ? je lui demande.

- Je vais quand je peux, répondit l'enfant, mes parents sont tombés malades d'une touse méchante et sont morts tous les deux. Je dois m'occuper du magasin et de mon frère.

Ensuite elle ajoute fièrement:

- Les colliers sont faits par mon frère.

- Quel âge a-t-il ?

- 13 ans !

J'achète cinq colliers. La fille murmure quelque chose sur les esprits et montre le ciel. Je comprends qu'elle pensait que c'étaient ses parents qui m'avaient envoyée du ciel.

La matinée s'achève, je retourne à l'hôtel.

„ÎN GÂNDUL MEU CU EMINESCU”
Grupaj închinat marelui Mihai EMINESCU
Melania RUSU CARAGIOIU

B I O S F E R Ă

Hrănind lumina cu ideea vieții
Materia urcă înspre nesfârșit,
Perpetuând atomii definit,
Hrănind lumina cu ideea vieții.

Pe axe de planete prinse-n nit
Se rotesc nori și zorii dimineții;
Se mai ascund sub draperia ceții,
Pe axe de planete prinse-n nit.

În flux și în reflux, necăutat
Tălăzuiesc în trezie și vis,
Pe țărmul umed și mereu deschis,

Din care primul simț s-a întrupat -
Atom, de mână cu atom sprintar:
Din ancestral înspre cuaternar...

A P R I N S E

Motto: „O lacrimă pe un obraz,
„Un benghi străveziu de necaz”

Un bob de rouă, un topaz.
Pe-al verdelui smălțat zaplaz
Privea în dorul lui nespus
Cu jind, la carul cel de sus,
Ce-l legăna pe prințul Ra
(Cu fir de aur în manta),
Indrăgostit de Luna sa.

„O soare, aș vrea să fiu a ta !
„Doresc doar tu să mă ridici
„Cu gingaș brațul tău, de-aici.
„Să nu mă uiți într-un ocean

„De alte picături. In van
„Te-aștept cu prime scânteieri
„De primăveri și primăveri !

„Nu vreau pe nimenea de-aici;
„N-au strălucire ! Sunt pitici !
„Când galeș mă privești o clipă
„Atunci tesar ! Se înfiripă
„Acea scânteie de iubire;
„Ești tandru, iubitor din fire,
„Trimiți bezele, ești galant...

„, Primește-mă, mă frâng în neant !
„De la-nceputuri, sper mereu :
„Fi-vei, oare, vreodată-al meu ?

M Ă I A S T R A

Sub izvorul din pădure
Susurând sub stânci albastre
Se ascunde-un castel falnic
Încrustat cu joc de astre,
Marmoră, argint, grante,
Filigran în rocă dură,
Luminat de nestemate.

Colonade, arcuri lucii,
Galerii, tronuri și trepte;
Tot ce mână veșniciei
Taie-n linii, curbe, drepte...

Aur, stalagmite, perle,
Prinse-n bolta de cristal
Luminează, șerpuinde,
Ape limpezi, de metal,
Împietrite în cascade,

Din fântâni create anume
Cu satiri, cu nimfe albe,
Și dragoni sculptați în spume...

Printre dalele albastre,
Cu luciri de azurit,
Curge-un fir de-argint, subțire,
De sub stânca de granit.

Mai în jos, un lac, se face,
Unde umbre vezi plutind;
Cântă nuferii albaștri,
O Măiastră adormind...

Cine e făptura sacră,
Vis, în artă împletit ?
Este muza poeziei,
Stihul cel neostenit,
Care leagă fir de vrajă...
Doar poetul prinde taina -
Firul nevăzut, din mreajă !

C Â N T E C D I N F L U I E R

Fluiere - raze din stele,
Urmă din picior de iele,
Sălci unduind timpâne;
Unde ești, să le-ascuți, Pane ?

Zei te-au cântat dearându-l
Și din vânt ți-au furat cântul,
Note de alin - ca gândul...

Fluier de cleștar și jad
Urci notele care cad...
Clinchet de aripi de zâne
Lângă fiecare floare,

Stropi de cântec prin ponoare...

BALADĂ DULCELUI MIHAI

Un licăr de pleoape
În sfintele ape,
Spre ceruri privire
Pentru omenire.

Drag al meu Mihai,
Pe un plai de rai,
Ai cântat izvoare –
România în soare.

Ai plans cu alean
Dorul unui neam,
Greul ce-l adastă
Sub cea aspră castă.

Gândul tău de aur
Ne țesea tezaur...

Azi scipesc pe cer,
Și nu efemer,
Versurile tale:
Steme din paftale.

Și iarăși, bădiță,
Cânt de poieniță,
Ziceai din caval
Seara de pe deal...

N-ai uitat nimic
Din păsul meu trist.

Tot ți-am zis și-mi zic:
Cine nu te știe ?
Plâns și voioșie !
O lume te cheamă
„Mult poet, de seamă”

Aur și palate,
Mândre nestemate –
Versurile tale:
Cânt și osanale.

Când mă uit în carte
Mă chemi de departe
Să te caut anume
Cum zbori peste lume.

Nume de luceafăr,
Nume din plai sfânt,
Nume cântat veșnic

În cer, pe pământ...

Scri-au cronici multe
Despre versul tău;
S-au speriat ciocoii
Și te-au dat la rău,
Dar mintea ta caldă,
Ca o mângâiere,
Nu le-a dat putere
În mârșava vrere !

Te-au răpus, trădălnic,
Dar ești viu și falnic,
Mândrul meu Mihai,
Bradul de pe plai;
Bardul - cânt de nai -
Soare în lume, stai !

Bădie Mihai,
Cel mai falnic crai,
Tu, grijă să n-ai !
Te-’or cânta din nai
Plaiurile tale,
Doinele din vale,
Și din lumea toată,
Tu-stea luminată !

AGAGUK (XXII)

Roman de Yves THÉRIAULT.

Traducere din limba franceză de Ortansa TUDOR

Ilustrațiile după Siasi Irgumia, adaptate de Raluca Pilat

n'akoksanic – norocul

La țipetele lui Iriook – un plâns sălbatic, exasperat, Agaguk sări din loc.

Amintindu-și de nașterea lui Tayaout, el trase de îndată hainele ce acopereau femeia. Goală, ea era întinsă pe o piele de ren cu fața crispată, cu abdomenul mare, balonat – o masă monstruoasă deasupra ei.

Trezit de țipete, Tayaout plângea de spaimă.

Agaguk, pe vine la picioarele femeii, privea indiferent deschiderea largă de unde începuse să se vadă copilul pe cale de a se naște.

– Nu va dura mult, spuse el cu voce calmă.

Acestea fură singurele lui cuvinte.

O altă durere o sfâșie pe Iriook și copilul își făcu apariția. Capul îi alunecă ușor din pânțele ca și cum o mână interioară ar fi apăsă un sac pentru a-i goli conținutul. Iriook nu mai țipa. Din întreaga ei ființă se ridica însă un plânset de o sută de ori mai cumplit decât cel ce însoțise odinioară nașterea lui Tayaout.

Cu mâinile întinse, bărbatul aștepta să apuce pruncul.

Și iată, printr-un ultim efort, ființa nouă alunecă și căzu în mâinile sale. Atunci el, cu un gest sigur, tăie cordonul ombilical folosind cuțitul de ivory. De undeva de departe...foarte departe, cum i se părea lui Agaguk, Iriook gemea. Atât de departe, că bărbatul nu mai auzea gemetele ei. În urechi îi apărură un vâjâit cumplit. Stând în această poziție cu pruncul în brațe, nu avu ochi decât pentru a-i constata sexul.

O fată!

Se va întâmpla acum! Acum sau niciodată! Trebuia să profite de faptul că Iriook era semi-conștientă și de secunda de imobilitate a micuței.

Ținând în mână micul corp năclăit, Agaguk se târî îndărăt ca un animal. Încet, fără zgomot, se îndreptă spre tunel. Știa ce avea de făcut. Cum va ajunge afară, cu un gest decisiv va strangula fetița, rupându-i gâtul. Va arunca corpul în zăpadă. Lupii sau câinii vor avea ce să înfulece la iuteală, iar dimineața nu va mai fi nici urmă...

El se târâ, iar mișcarea corpului său producea un zgomot înfundat, un târșăit abia perceptibil. Trebuia să ai un auz foarte fin pentru a-l percepe.

Tayaout adormise.

Agaguk era pe punctul de a intra în tunel când, deodată, vocea lui Iriook răsună calmă, hotărâtă:

– Agaguk!

El rămase încremenit. Copilul din mâna lui nu se mișca. Întoarse capul. Femeia stătea așezată, cu pușca în mână, ținând-o lângă obraz.

– Acum, zise ea, fă-o să respire!

El ezită un moment. Apoi se întoarse liniștit, dar încordat ca o sfoară de harpon. Cu degetul nervos, curăță gura fetei de mucozitățile acumulate. Cu mâna sa aspră, o apucă de picioare și cu cealaltă o lovi în spate.

Copilul făcu precum odinioară Tayaout. Se contorsionă dintr-o dată. Țâșni un țipăt lung, răsunând între pereții de gheață ai iglului.

– Dă-mi-o, zise Iriook.

Ea întinse mâna, iar Agaguk îi așeză copilul pe brațul îndoit.

Iriook examinează îndelung trupul rotunjour. Îi pipăi membrele grăsuțe, atinse firele negre de păr abia crescute pe cap. Cu un gest calin, un gest de alint aproape senzual, coborî cu delicatețe mâna sub burtica micuței atingând ușor vulva bombată. Atent, contempla sexul micuței, pieptul și, în sfârșit, din nou capul. Apoi ea surâse:

– Va fi o fată frumoasă.

Mulțumită, puse capul pe pielea de ren lângă pușcă.

În tot acest timp Agaguk nu se mișcă. Chiar dacă simțea în sine o furie, nu o lăsa să se vadă. Iriook, pe jumătate așezată, sprijinită de perete, ridică privirea-i impasibilă și arată cu degetul întâi copilul, apoi pușca.

– Nu mai este ceea ce ar fi trebuit să fie, zise ea.

Agaguk continuă să rămână nemișcat.

– Ascultă-mă, zise Iriook. Trebuie ca tu să decizi. Eu nu vreau să te forțez.

Mișcând din călcâie, Agaguk luă o poziție mai fermă. Deci s-a ajuns totuși la această situație. Cum să câștige? Prin logică? Să-i explice, vorbind despre obiceiurile transmise din vechime, despre frica milenară, nu-i era ușor. Eschimosul căuta cuvintele. Iriook i-o luă înainte.

– Te duceai să-mi omori copila?

El nu răspunse de îndată.

– Vorbește, insistă Iriook.

– Da.

– Fără să mi-o spui?

El ridică din umeri

– Da.

Ea avea cearcăne în jurul ochilor. Pântecul îi era încă voluminos și junghiurile o tăiau în continuare. Noi contracții dureroase o agitau.

– Nu pot să o păstrez, zise Agaguk.

Era primul său argument și singurul pe care putea să îl exprime. Nu trebuia. Era împotriva rațiunii. Mai târziu, poate, când Tayaout va fi mai mare.

– Tayaout va vâna într-o zi, zise el. Abia atunci vom putea păstra fata, poate două...

Iriook scutură din cap.

– Nu, zise ea. Eu nu te înțeleg.

– Asta a fost tot ce am avut să-ți spun, zise Agaguk înăbușit.

Iriook, cu un gest obosit, îi arată banca de gheață.

– Așează-te. Ascultă ce vreau să-ți spun. Ascultă bine.

Era evident că avea dureri în continuare. Durerile din abdomen îi răvășeau fața. Ochii i se încețoșeau, își strâmba gura de durere, o salivă abundentă se prelingea din colțul buzelor. Și totuși, o forță nouă emana de la această femeie, o forță care îl reținu pe Agaguk, ținându-l locului. El se supuse, așezându-se lângă ea.

– Este viața noastră în joc, continuă ea cu greutate.

Vorbea cu o voce surdă, pe care durerea o altera.

– Înțelegeți asta, Agaguk?

Ea insistă. El nu spunea nimic.

– Dacă fetița va pieri, ce va mai rămâne? Dacă tu mi-o vei lua, ce crezi că voi face eu?

El o înfruntă cu privirea.

– Tu nu ești o eschimosă, zise în cele din urmă. Tu vorbești prea tare și te-aș putea face să taci.

– Eu voi pleca. Îl voi lua pe Tayaout cu mine. O să-mi iau pieile, pușca mea și gloanțele. Într-o dimineață te vei pomeni fără noi.

– Și unde te vei duce?

– Nu știu, în altă parte.

– Te voi urmări. Te voi împușca și-l voi lua pe Tayaout.

– Nu, n-o să știi în ce direcție vom fi plecați.

– Te voi găsi. Tu nu mi-l poți lua pe Tayaout.

– Dar tu mi-o poți lua pe fetița mea?

Deodată ea se împinse înainte. Avu o contracție puternică în abdomen și scoase un geamăt de animal înfricoșat.

Agaguk o privea neliniștit. El știa că, dacă ea va începe să plângă, el nu-i putea lua viața micuței... Dar Iriook își reveni și ochii ei vlăguți fixară neînduplecat privirea lui Agaguk.

– S-a sfârșit, a fost un simplu junghi.

Că rezista durerii, că lupta cu răul din ea se vedea din gesturile, din privirea agitată și, mai ales, din broboanele mari de sudoare de pe frunte.

– Ce vei face, Agaguk? – Întrebă ea după un timp.

Inukul se ridică. Încet, balansându-și brațele, cu privirea fixă. Nu îndrăzne să facă nici un gest. Nu se simțea capabil să-l facă. Cu gâtul înfundat în parka, părea o stană de piatră.

– Vorbește, zise ea, ce vei face?

– Fetița scâncea. Agaguk întoarse privirea spre ea.

– Ar trebui să o speli, zise Iriook.

El tresări. Parcă ieșea dintr-un vis. Ce se întâmplă? Cine conduce în acest iglu? O femeie? Femela lăuză?

El strigă deodată:

– Eu sunt stăpânul! Micuța va muri. Și tu vei pleca. Iar dacă ai încerca să mi-l iei pe Tayaout, te voi omorî ca pe o cățea.

Atavimsul milenar ieșea la suprafață. Agaguk se încăpățâna să creadă că el nu va ceda, că nu se va supune femeii, chiar dacă ea îl va implora și va plânge. N-avea de ce să-și facă griji în privința ei.

Deodată sări și o destindere a mușchilor îl dirijă spre fetița care scâncea pe pielea de ren. Înainte ca Iriook să poată schița vreun gest, el înhăță copila și se îndreptă spre tunel.

Dar din nou vocea lui Iriook îl opri. De data aceasta era un urlet sălbatic, original, un strigăt cum Agaguk nu mai auzise până atunci.

Femeia stătea în picioare. Fără pușcă, cu mâinile goale întinse spre el. Corpul său cu pântecul încă mărit era grotesc la vedere.

– Nu, Agaguk, n-o omorî! Ascultă-mă!

Ea implora.

– O viață pentru cea a lui Brown! – strigă ea din nou. Agaguk, ascultă-mă! Iată ce poți face. Lasă viața acestei copile pentru cea a lui Brown și vei trăi în pace până la moarte. Ți-o promit eu!

Ea plângea în hohote sfâșietoare care-i tăiau cuvintele și-i zgâlțâiau corpul.

– Agaguk, ai milă, lasă-mi fetița. N-o omorî!

Omul încremeni.

Încă o dată rămase ca trăsnet din cauza acestei femei și a lacrimilor ei pe care le ura atât...Și în fața cărora el devenea neputincios.

– Lasă-mi fetița!

Țintuit locului, Agaguk era incapabil să facă cel mai mic gest. Ceva îl imobiliza. O forță atât de mare...căreia nimic din ființa lui nu i se putea opune.

Iriook rămase în fața lui cu brațele întinse implorând să i se înapoieze copila. Pe fața ei era numai ură, ura care-i înlocuise toate rugămintele și toată durerea. O ură ardentă și indescifrabilă, cum Agaguk nu mai văzuse nicicând. În privire, în linia buzelor, pe toată figura.

Iar omul, brusc, simți o nouă dorință. Să distrugă această ură și apoi viitorul îi va apărea, de la o zi la alta, un trai liniștit, deși nu ca înainte. Nu va mai cunoaște niciodată tandrețe. Doar resentiment.

Se va învăța de acum înainte să trăiască altfel.

Nu. Nu va putea trăi altfel. De ce nu pricepea ea oare?!

– Trebuie să înțelegi, zise Agaguk.

Dar pronunțând aceste cuvinte, el le simțea inutilitatea.

Dacă își va ucide fiica, cu aceeași lovitură o va ucide și pe Iriook sau, cel puțin, ar distruge toate bucuriile și plăcerile pe care i le aducea femeia sa. Astfel, imaginea anilor viitori îi apărea de nesuportat. Amintirile de altădată ar reînvia în el.

Acel surâs al lui Iriook, acel gest tandru, acel plâns senzual lansat în noapte... Tot ce ea fusese în fiecare clipă alături de el, sentimentul de pace și de siguranță din jurul lor...Îi revenea în minte întreaga lor viață de până acum, cu atâtea bucurii, dar aceasta se lovea de imaginea urâtă a viitorului, de noua privire urâtă a lui Iriook, insensibilă, neîndurătoare.

– Du-te și ucide fetița, – zise ea cu voce rece. Du-te acolo! Fă pe placul tău! Ai tot dreptul, doar tu ești stăpânul.

Ea se întoarse și se lăsă să cadă pe banca de gheață strigând:

– Du-te odată, din moment ce tu o vrei, du-te, fă-o! Nu te împiedic. Eu voi pleca. N-am nevoie nici de tine, nici de Tayaout, nici de fată.

Într-adevăr, putea pleca. Într-o noapte, pe furiș. Și dacă ar fi găsit-o a doua zi, nu ar fi trebuit să o împuște? Dar atunci...Moartă sau vie...dar vie, ea ar mai putea să fie așa cum a fost?

Agaguk înaintă spre femeie. Cu un gest ezitant îi întinse copilul.

– Ține-o, zise el. Rămaseră mult timp așa, unul în fața celuilalt, incapabili de a vorbi, de a se mișca. Iriook strânse fetița la piept ascunzând-o între sânii săi. Și încet, treptat, așa precum venise, ura dispărea de pe fața sa. Ea ridică spre Agaguk o privire plină de multă tandrețe. Eschimosă și femeie, Iriook înțelegea prin ce luptă trecuse omul său și ce victorie a raportat ea. Și omul îi apărură așa de mare, că ea gemu cu duioșie. Nimic n-

o mai înspăimânta din fața lui mutilată, nimic nu-i mai părea respingător.

Ce să-i ofere lui Agaguk în schimb?

Iriook nu putea exprima bucuria imensă de care fu cuprinsă deodată, nici sentimentul de fericire provocat de acest noroc neașteptat. În clipele sumbre ale sarcinii, când în strâmtoarea iglului ea nu vedea decât fața hidoasă a lui Agaguk, se gândea la toate greutățile vieții viitoare în prezența acestui om. Atunci, ea n-ar fi crezut că hidoșenia lui ar fi putut într-o zi să i se pară altfel. Și iată, miracolul s-a produs. A avut din nou noroc!

Agaguk, în fața ei, aproape frumos?

Sau, în fine, atât de binevoitor, de bun și generos! Se ridică, întinse ezitând mâna și mângâie fața mutilată.

– Mulțumesc, spuse ea, mulțumesc.

Dar se clătina pe picioare. Abdomenul încă greu, mare și diform, îi apăsa sexul.

– Culcă-te, spuse Agaguk, culcă-te!

O ajută să se întindă alături de fetiță. Și el simți cum

din toată ființa-i emana o căldură plăcută, duioasă, pe care n-o mai simțise niciodată. Era fericit. Nu mai voia să lupte, nu mai voia să se supună tradițiilor. Fetița va trăi, pentru că Iriook o dorea. Își atinse femeia ușor cu mâinile într-un gest ce semăna a mângâiere. Își prelungi gestul asupra fetiței.

– Ea va fi frumoasă, zise el. La fel de frumoasă ca Tayaout.

Cui aparține lumea?

– Ea va fi frumoasă, repetă el. Frumoasă și puternică.

Deodată, Iriook scoase un strigăt înspăimântător.

– Ți-e rău? – întrebă Agaguk.

El vedea cum corpul lui Iriook se contracta de durere, cum se contorsiona.

– Iriook, spune-mi de ce? Ce se întâmplă?

În locul răspunsului, ea lansă un nou strigăt de durere. Urla ca un animal, cu sunete vibrante, teribile, care se topeau într-un lung plâns dulce.

– Agaguk, gemu ea liniștindu-se, privește!

Ea deschise larg coapsele.

Uimit, Agaguk văzu cum un alt căpșor își făcea apariția, cum un alt copil se pregătea să se nască după fetiță. Ca mai înainte, întinse mâinile. De data aceasta era un băiat.

Sfârșit

Traducere neautorizată din franceză în română făcută în anul 1995, fără scop comercial, de Ortansa Tudor, după Yves thériault **agaguk** roman 1980 *Les Quinze, éditeur*.

© pentru traducerea în română realizată de Ortansa Tudor, Montréal Av. Decelles 5578 # 2 ortansa.tudor@sympatico.ca. Ilustrațiile din interior: adaptare neautorizată, fără scop comercial, după *Siasi Irgumia* de Raluca Pilat. © Raluca Pilat raldan3@yahoo.com. Montréal, 2 august 2002

La traduction non autorisée du français en roumain a été faite en 1995, sans but commercial, par Ortansa Tudor d'après „Yves thériault **agaguk** roman” 1980 *Les Quinze, éditeur*. © Pour la traduction en roumain faite par Ortansa Tudor, Montréal Av. Decelles 5578 # 2 ortansa.tudor@sympatico.ca Illustrations: adaptation non autorisée sans but commercial, d'après *Siasi Irgumia* par l'artiste peintre Raluca Pilat. © Raluca Pilat raldan3@yahoo.com. Montréal, 2 août 2002

ANUNȚURILE COMUNITĂȚII

Grupaj realizat de Victor Roșca

NOTĂ: Toate activitățile care se desfășoară la Sala Parohială „Pr. Petre Popescu” sunt suportate financiar de Biserica Ortodoxă Română „Buna Vestire” din Montreal, proprietara imobilului

**Biblioteca „Mihai Eminescu” a
Bisericii „Buna Vestire”**

Biblioteca este deschisă:

- marțea și joia între orele 11:00 – 13:00, de pr. Liviu Alexandrescu, și
- duminica între orele 11:30- 13:00.

Biblioteca dispune de 20.000 de volume dintre care circa 5.000 în limba română și circa 15.000 în limbile franceză și engleză.

**Școala duminicală
pentru copii
a Bisericii Buna Vestire**

Copii sunt în vacanță până în luna septembrie

Abonamente

Vă rugăm să vă abonați pentru susținerea revistei. Costul anual este de 25\$.

1. Dreptul de a reproduce și de a difuza din revista „Candela de Montre-al” este rezervat numai redacției.

2. De conținutul articolelor din revistă este răspunzător autorul.

* Candela pe internet:
pages.infinit.net/romanblt/ sau
bunavestire.ca/revista-candela

**Programul
Slujbelor religioase**

În fiecare duminică și în zilele de sărbătoare marcate cu roșu în calendarul creștin:

- Orele 9:30 – Utrenia;
- Orele 10:30 – Sfânta Liturghie.

În fiecare vineri la orele 18:00 se oficiază Slujba Acatistului și Taina Spovedaniei.

Sărbători religioase

- Luni 20 iulie, Sfântul Proroc Ilie Tesviteanu
- Joi 6 august, Schimbarea la fașă a Domnului;
- Sâmbătă 15 august, Adormirea maicii domnului;
- Sâmbătă 29 august, Tăierea capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul;
- Marți 8 septembrie, Nașterea Maicii Domnului.

Servicii religioase

Anul	Botezuri	Cuninii	Înmormântări
2009	113	19	9
2010	124	17	4
2011	128	19	4
2012	101	15	4
2013	121	25	10
2014	129	18	4
Total	716	113	35

**Tabăra de vară „Sfânta Maria”
2015**

Informații și înscrieri la părintele paroh.
Detalii în pagina următoare (afiș)

**Să ne cunoaștem
profesioniștii din comunitate**

Me CEZAR CATALIN MIHAI

Avocat

**5497A, Ave Victoria,
Bureau 104, Montréal**

(Québec) H3W 2P9

Tel. : 514-341-5330

Fax: 514-341-8626

- Imigrație
- Drept matrimonial (separări, divorțuri, garda copiilor, pensii alimentare, litigii testamentare, omologări testamentare etc.)
- Drept imobiliar (defecte ascunse de construcție ori vicii de sol; recuperarea comisiunelor datorate agenților imobiliari)
- Régie du logement

VIOLETA PÎRVU

Courtier immobilier agréé

333 Champagne, St-Eustache J7P 2H4

Cell: (514) 567-4619

Courriel: info@violeta.ca

**Cele mai bune condiții pentru clienții
români la www.violeta.ca**

**CASEY AURAN /
AUTO EURO CHOIX**

Mașini de ocazie

la prețuri convenabile.

**16625 Boul. Pierrefond, Montreal,
H9H-4L2**

Zona: L'île Bizard-Sainte Genevieve

Cell: (514) 999-8160

**Ședința vicariatului Canadei
la „Buna Vestire”**

În perioada 8-10 mai, la Catedrala „Buna Vestire” a avut loc ședința anuală a Vicariatului Canadei.

I-am avut în mijlocul nostru pe majoritatea preoților ortodocși români din Canada, aparținători de Episcopia de la Vatra, împreună cu familiile lor și cu membri ai consiliilor parohiale.

Părintele vicar Dan Hoarste a organizat sesiunile de lucru și a mediat dezbaterile, care s-au dovedit constructive.

Cele trei zile de discuții s-au încheiat cu Sfânta Liturghie arhierescă săvârșită Duminică, 10 mai, de către Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Nathaniel, asistat de soborul clericilor prezenți.

ANUNȚURILE COMUNITĂȚII

Episcopia Ortodoxă Română
din America și Canada

Vicariatul Canadei

Tabăra de vară „Sfânta Maria” 2015

De
Duminică, 19 iulie, ora 19:00
Până
Sâmbătă, 25 iulie, ora 12:00
Locație
Tabăra ucrainiană, Chertsey, QC
(la 70 km nord de Montreal)
Locuri
30 de copii între 12 și 16 ani
Preț:
300 CAD

Program sportiv
Activități artistice
Cursuri religioase interactive
Rugăciune de dimineața și seara
Teatru religios
Foc de tabără
Barbecue

Informații și înscrieri la părintele paroh

Lăsați copiii să vină la Mine ! (Marcu X, 14)